

ORTAOKUL VE
İMAM HATİP ORTAOKULU

TÜRKÇE

7

DERS KİTABI

Nihat ERDAL

Bu kitap, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 18.04.2019 tarihli ve 8 sayılı (ekli listenin 73'ncü sırasında) kurul kararı ile 2019 - 2020 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süre ile ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

DÖRTEL Yayıncılık Eğitim San. ve Tic. Ltd. Şti.
Ostim OSB Mah. 1577. Cad. No.: 22 Yenimahalle/ANKARA

☎ (0 312) 385 54 10 🖨 (0 312) 385 54 19

Dil Uzmanı
Nihat ERDAL

Görsel Tasarımcı
Soner GİRĞİN

ISBN
978-605-9602-11-2

Ankara - 2023

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

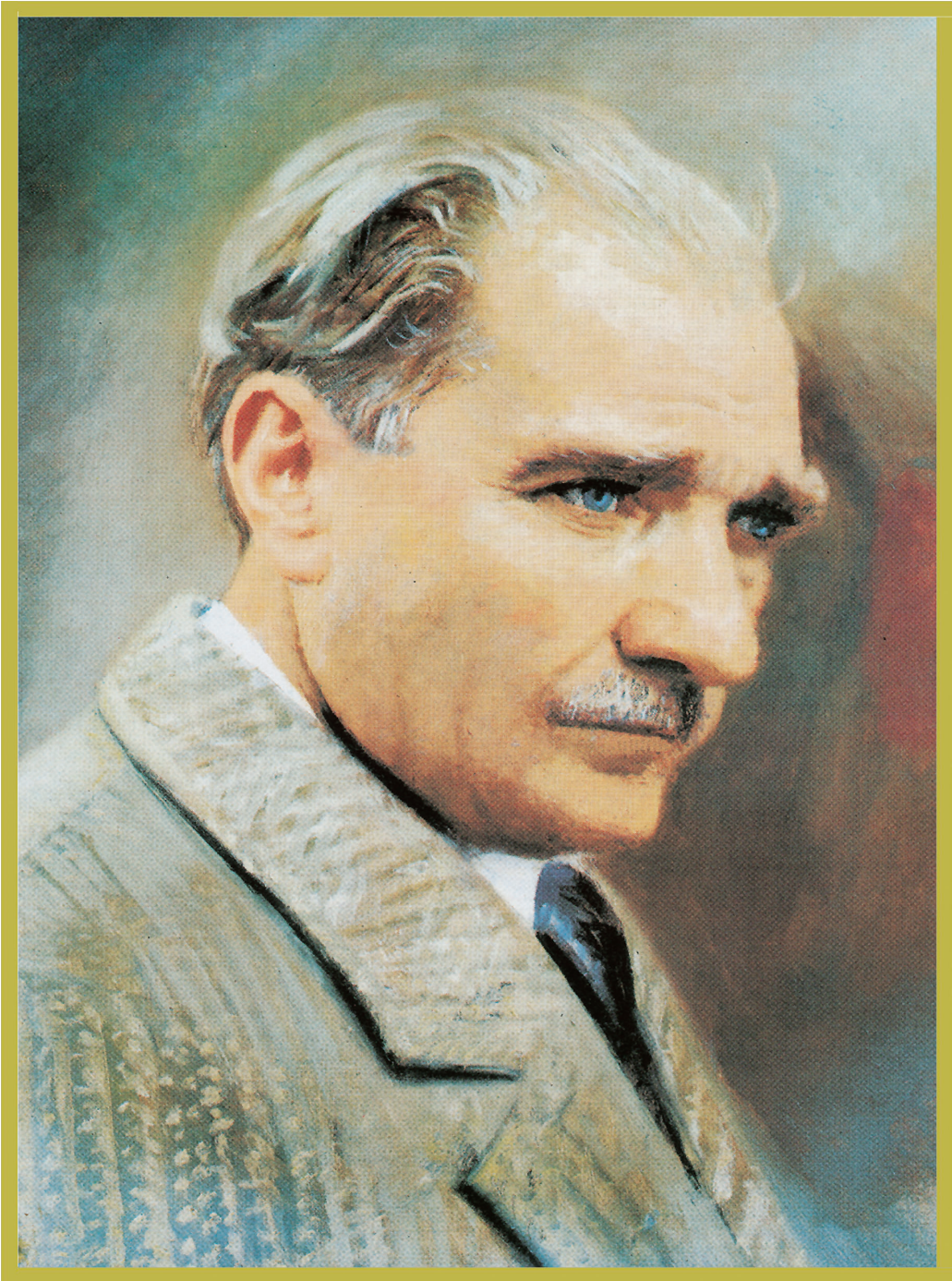
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyen dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

ORGANİZASYON ŞEMASI	9
---------------------------	---

1. TEMA: ERDEMLER

KARA TOPRAK	12
DOST ACI SÖYLEMELİ	17
ESKİCİ	24
CAHİT SITKI'NIN MEKTUBU (DİNLEME METNİ)	34
UÇUN KUŞLAR (SERBEST OKUMA)	37
1. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	38

2. TEMA: MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ

ANADOLU'DA KİLİM DEMEK	42
GELİR NEVRUZ BAYRAMI	49
ARILARI SULAMA VAKFI	54
YAŞAR DOĞU (1915–1961) (DİNLEME METNİ)	62
BAYRAK VE CUMHURİYET (SERBEST OKUMA)	66
2. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	67

3. TEMA: MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK

HÜRRİYET GÜNEŞİ: 15 TEMMUZ DEMOKRASİ ZAFERİ	70
BABAM, MUSTAFA KEMAL'İ KENDİ EVLADI GİBİ SEVERDİ	76
BEN MUSTAFA KEMAL'İM	83
SÜNGÜLERİN PARILTISINDA GELİNCİKLER AÇAR (DİNLEME METNİ)	92
ATATÜRK DUMLUPINAR'DA (SERBEST OKUMA)	96
3. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	98

4. TEMA: DOĞA VE EVREN

VAN GÖLÜ'NÜN ŞAFAĞI	98
ÖZÜR	107
BİR KELAYNAK ANLATIYOR	111
KIŞLA İLK YAZ (DİNLEME METNİ)	118
KIRIN TEPE SİNDEKİ AĞACA ÖVGÜ (SERBEST OKUMA)	121
4. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	122

5. TEMA: VATANDAŞLIK

GALATA KÖPRÜSÜ	126
VATANDAŞLIK GÖREVLERİ	131
KEFİL	137
ÖZLEM YOKUŞLARI (DİNLEME METNİ)	145
SELİM (SERBEST OKUMA)	150
5. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	152

6. TEMA: SAĞLIK VE SPOR

JİMNASTİK DERSİNDE	156
SAĞLIK	164
GÖRÜŞME	168
YERLİ BESİNLERİMİZ (DİNLEME METNİ)	177
ACEMİ GÜREŞÇİ (SERBEST OKUMA)	181
6. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	183

7. TEMA: SANAT

TİYATROLAR	187
EN İYİ ARKADAŞ	192
ÇEŞMİBÜLBÜLÜN ESRARI	203
UNUTURSUN MİHRİBANIM (DİNLEME METNİ)	210
SAHNEDE CANLANAN OYUNCAK: KUKLA (SERBEST OKUMA)	214
7. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	216

8. TEMA: BİLİM VE TEKNOLOJİ

İLETİŞİM ARAÇLARI	220
MARTI JONATHAN LİVİNGSTON	226
TEKNOLOJİNİN YARATTIĞI BİSİKLET	236
KÜTÜPHANELERDEN GEÇER (DİNLEME METNİ)	241
KAMYON (SERBEST OKUMA)	244
8. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	246

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI	248
KAYNAKÇA	249
İNTERNET KAYNAKÇASI	252
GÖRSEL KAYNAKÇA	251
TÜRKİYE HARİTASI	253
TÜRK DÜNYASI HARİTASI	254

ORGANİZASYON ŞEMASI

Tema adı

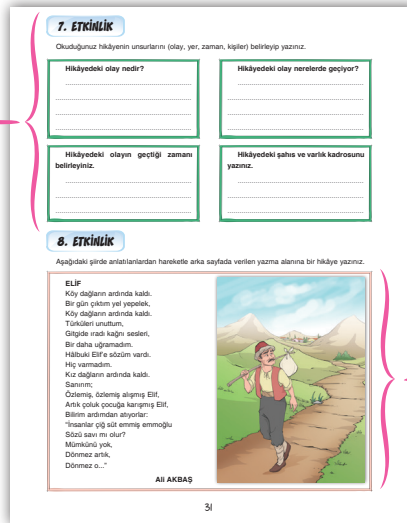
Temadaki okuma, dinleme ve serbest okuma metnlerinin adlarını gösterir.

Derse hazırlık çalışmalarını gösterir.

İşlenecek olan metni gösterir.

İşlenen metinle ilgili etkinlikleri gösterir.

Etkinlikleri destekleyen görselleri belirtir.

1.TEMA

ERDEMLER

- KARA TOPRAK
- DOST ACI SÖYLEMELİ
- ESKİCİ
- CAHİT SITKI'NIN MEKTUBU
(DİNLEME METNİ)
- UÇUN KUŞLAR
(SERBEST OKUMA)

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. “Halk şairi” sözünden ne anlıyorsunuz? Sizde çağrıştırdıklarıyla ilgili sınıfta beyin fırtınası yapınız.
2. Bildiğiniz halk şairlerinin adlarını sınıfta söyleyiniz.
3. Âşık Veysel’in bir şiirini kendi sazı ve sesinden sınıfta dinleyiniz. Şiirin içeriğini değerlendiriniz.

Aşağıdaki şiiri türüne ve içeriğine uygun bir ses tonuyla sesli okuyunuz. Çok beğendiğiniz bölümlerini ezberleyiniz.

KARA TOPRAK

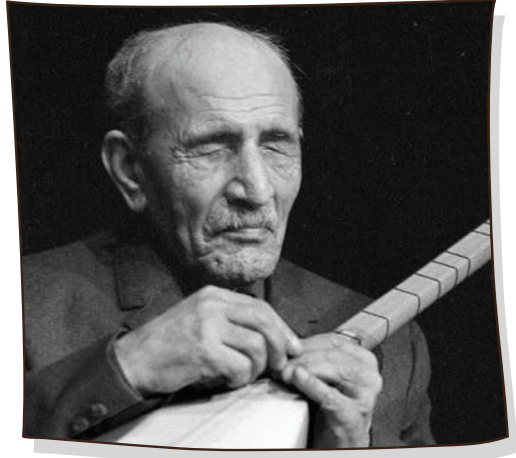
Dost dost diye nicesine sarıldım
Benim sadık yârim kara topraktır
Beyhûde dolandım boşa yoruldum
Benim sadık yârim kara topraktır

Nice güzellere bağlandım kaldım
Ne bir vefa gördüm ne fayda buldum
Her türlü isteğim topraktan aldım
Benim sadık yârim kara topraktır

Koyun verdi kuzu verdi süt verdi
Yemek verdi ekmek verdi et verdi
Kazma ile döğmeyince kıt verdi
Benim sadık yârim kara topraktır

Âdem’den bu deme neslim getirdi
Bana türlü türlü meyva yedirdi
Her gün beni tepesinde götürdü
Benim sadık yârim kara topraktır

Karnın yardım kazmayınan belinen
Yüzün yırttım tırnağınan elinen
Yine beni karşıladı gülünen
Benim sadık yârim kara topraktır

İşkence yaptıkça bana gülerdi
Bunda yalan yoktur herkes de gördü
Bir çekirdek verdim dört bostan verdi
Benim sadık yârim kara topraktır

Havaya bakarsam hava alırım
Toprağa bakarsam dua alırım
Topraktan ayrılısam nerde kalırım
Benim sadık yârim kara topraktır

Dileğin varsa iste Allah'tan
Almak için uzak gitme topraktan
Cömertlik toprağa verilmiş Hak'tan
Benim sadık yârim kara topraktır

Hakikat ararsan açık bir nokta
Allah kula yakın kul da Allah'a
Hakk'ın gizli hazinesi toprakta
Benim sadık yârim kara topraktır

Bütün kusurumu toprak gizliyor
Merhem çalıp yaralarım düzlüyor
Kolun açmış yollarımı gözlüyor
Benim sadık yârim kara topraktır

Her kim ki olursa bu sırta mazhar
Dünyaya bırakır ölmez bir eser
Gün gelir Veysel'i bağrına basar
Benim sadık yârim kara topraktır

Âşık Veysel ŞATIROĞLU

1. ETKİNLİK

Metinde geçen aşağıdaki kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Sonra TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten bulup yazınız.

<u>Kelimeler</u>	<u>Tahminim</u>	<u>Sözlükteki anlamı</u>
sadık:		
beyhûde:		
sefa:		
kıt vermek:		
nesil:		
cömert:		
hakikat:		
sır:		
mazhar olmak:		

2. ETKİNLİK

Aşağıdaki özellikleri okuyunuz.

- Yazı, alt alta sıralanan satırlardan oluşmuş.
- Her satır büyük harfle başlamış.
- Yazı, dörder satırlık (dizelik) bölümler hâlinde yazılmış.
- Her satırdaki hece sayısı birbirine eşit tutularak bir ahenk sağlanmış.
- Satır sonlarında ses benzeşmelerine yer verilerek (sarıldım, topraktır, yoruldum, topraktır vb.) belli bir uyum sağlanmıştır.

Okuyanda ve dinleyende yoğun duygular uyandıran, derin etkiler bırakan böyle yazılara, yazarlarına da denir.

Okuduğunuz metinde yukarıdaki özelliklerden hangilerine yer verilmiştir? Değerlendiriniz.

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiiri şekil özellikleri yönünden değerlendiriniz.

4. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirin konusunu ve ana duygusunu belirleyip yazınız.

Konusu:
Ana duygusu:

5. ETKİNLİK

Metnin içeriğine yönelik aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Şiirin tekrarlanan dördüncü dizeleri şiire anlam ve ahenk yönünden nasıl bir katkı sağlıyor?
2. Şairin, toprağı kendine en sadık yâr olarak görmesinin sebebi nedir? Açıklayınız.
3. Şair, toprağın maddi özellikleriyle ilgili hangi görüşlere yer veriyor?
4. Şair, dördüncü kıtada (dörtlükte) neyi dile getirmek istiyor?
5. “Cömertlik toprağa verilmiş Hak’tan” ve “Hakk’ın gizli hazinesi toprakta” dizelerinden ne anlıyorsunuz?

6. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirden kişileştirme, tezat ve abartma söz sanatlarına örnekler bulup yazınız.

Kişileştirme (Teşhis)

.....

.....

Karşıtlık (Tezat)

.....

.....

Abartma (Mübalağa)

.....

.....

7. ETKİNLİK

Eklendiği kelimenin anlamını değiştirmeyen eklerle çekim ekleri diyoruz.

Aşağıdaki dizelerde çekim eki almış kelimelerin altını çizerek aldıkları çekim eklerini gösteriniz.

Nice güzellere bağlandım kaldım
Ne bir vefa gördüm ne fayda buldum
Her türlü isteğim topraktan aldım
Benim sadık yarım kara topraktır

.....

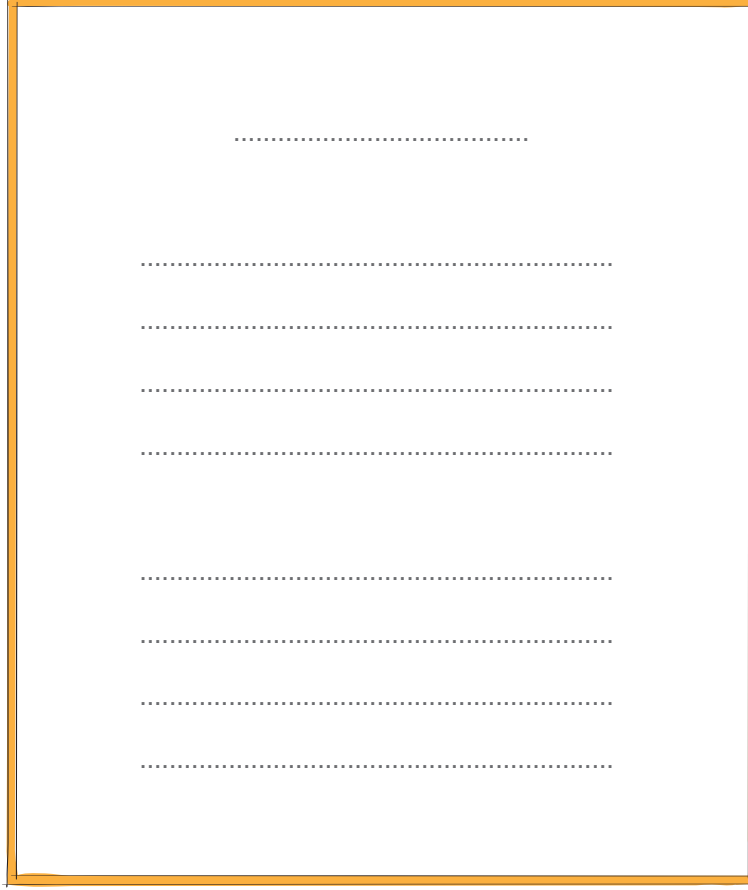
.....

.....

.....

8. ETKİNLİK

“Cömertlik, dostluk, kardeşlik, paylaşma, güven” duygularından birini çağrıştıracak bir şiir yazınız. Şiirinize başlık koymayı unutmayınız.

ŞAİRİ TANIYALIM

Âşık Veysel Şatıroğlu (1894-1973)

Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Sivrialan köyünde doğdu. Yedi yaşında gözlerini kaybetti. Babasının aldığı sazla oyalanırken dinlediği âşıklardan etkilenecek âşıklık geleneğine yöneldi. 1933 yılında Ahmet Kutsi Tecer tarafından edebiyat dünyasına tanıtıldı. Lirik ve güçlü bir söyleyişe sahip olan şiirleri bütün ülkede sevildi. Aşk, hasret, ayrılık, tasavvuf, insan, tabiat, memleket sevgisi ve birlik beraberlik temalarını işledi. Şiirleri “Dostlar Beni Hatırlasın” adlı kitapta toplanmıştır.

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Dostluk ve dostlukla ilgili atasözü, deyim, özdeyişler derleyiniz.
- Sınıfa dostluk kavramını anlatan görseller getiriniz.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Sizce iyi bir dostta hangi özellikler olmalı? Açıklayınız.
2. Günümüz toplumundaki dostluk ve arkadaşlıklar nasıldır? Tartışınız.
3. Dostlukla ilgili bulduğunuz atasözü, deyim ve özdeyişleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. ETKİNLİK

Görsellerden ve başlıktan hareketle okuyacağınız metnin konusunu tahmin ediniz.

Tahminim:

Aşağıdaki metni noktalama işaretlerine dikkat ederek, önemli yerleri işaretleyerek sesli okuyunuz.

DOST ACI SÖYLEMELİ

Zaman zaman dostlarımıza çok fenalık ediyoruz. Nasıl ediyoruz bu fenalıkları, biliyor musunuz? Onların, kötü olduğunu bildiğimiz hareketlerini desteklemesek bile bu türlü hareketleri karşısında susmak suretiyle. Üstelik aslında bir nevi ahlaksız olan bu davranışımızı, civanmertlik, insanlık, kadirbilirlik namı altında süsleyerek iyi bir şey yaparmış gibi yapıyoruz: “Adam doğru yolda değil, bunu biliyorum. Ama sesimi çıkaramam ki! Şu kadar senelik dostum bu adam benim!”

Yahut şöyle bir muhakeme: “Görüyorum, düpedüz yanlış yolda. Hatta yaptığı edepsizlik. Ama hayatta bana öyle bir iyilik etmiştir ki şimdi onun üzerinde yürümek bana düşmez...”

Evet... Eğer talebelerimiz, hocalarımız, fikir arkadaşlarımız, parti arkadaşlarımız, yakınlarımız sapıtıp da kötü bir yola girerlerse onları yollarından çevirmek şöyle dursun, onları hakka, adalete, ahlaka, insaniyete rağmen korumaya, desteklemeye kalkıyoruz. Eğer bu kadarını yapamazsak susmayı, sesimizi çıkarmamayı tercih ediyoruz ve bunu ahlaka uygun bir hareket, bir insanlık vazifesi, mertlik icabı sayıyoruz.

Fark etmiyoruz ki dostlarımıza, talebelerimize, hocalarımıza, partili arkadaşlarımıza, kötü, yanlış, aykırı hareketler karşısında takındığımız bu koruyucu tavırlar; insanlık, kadirbilirlik değil, basbayağı ihanettir, hatta alçaklıktır.

İyi bir dosta düşen vazife, sevdiği insanı korumak, onu uyandırmak, onu yanlış yola giderken görürse kolundan tutup çevirmektir. Uçuruma doğru giden çocuğumuz için: “Çocuğumdur, istediği yere gitsin, ben karşısına çıkmayayım!” diyor musunuz? Tam tersine, “Ne yapıyorsun?” diyerek onu durdurmayı nasıl bir babalık vazifesi sayıyorsanız çok sevdiğiniz dostlarınız, talebeleriniz, hocalarınız, fikir arkadaşlarınız da yanlış yollara giderlerse önlerine çıkmak sizin insanlık vazifenizdir. Bunu yapamazsanız onlara iyilik değil, kötülük etmiş olursunuz.

Ne yazık ki bizim memleketimizde görülen birçok kötülük hep arkadaşın arkadaşını koruması, fena yollara dökülenlerin en yakınlarında bulunanlar tarafından sertçe uyarılmaması yüzünden olmaktadır. Fikir arkadaşımız bir halt karıştırırsa “Bizdendir!” diyerek sesimizi çıkaramıyoruz. Bu tutumumuzla dostumuzu içinden çıkamayacağı bataklıklara doğru sürmüş oluyoruz.

Hâlbuki biz dostlarımızı, onların kızmaları, gücenmeleri pahasına çekip çevirmesini bilseydik hiçbir kötülük yeşerip dal budak salmak imkânını bulamamış olacaktı. Hatalara düşmüş dostlarımızın karşısına aslanlar gibi çıkıp “Dur!” demesini öğrendiğimiz zaman birçok kötülüğü önlemek mümkün olabilir. İnsanlık namı altında benimsediğimiz ters yol ise bizi, en sevdiğimiz insanların uçuruma yuvarlanmalarına göz yummuş, hatta onları o yola doğru itmiş duruma sokar. Bundan vicdan azabı duymamak mümkün değildir, ama ne çare ki vaktinde yapılmamış müdahalelerin sebep olduğu vicdan azapları içimizdeki lekeyi silip süpüremez. Son pişmanlığın fayda vermediği bunun için söylenmiştir. Dürüst adam, dürüstlüğü en yakınlarına karşı dahi müdafaa edebilen adamdır.

Cevdet YALÇIN

2. ETKİNLİK

● Okuduğunuz metinde geçen anlamını bilemediğiniz kelime ve kelime gruplarının anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin edip yazınız. Sonra bu kelimelerin anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten bulup tahminlerinizle karşılaştırınız.

Kelime ve kelime grupları

Tahminleri

dost:

civanmertlik:

kadirbilirlik:

hak:

adalet:

vicdan azabı:

vazife:

fikir arkadaşı:

● Sözlük oluşturmak için bir defter edininiz. Defterinize öğretim yılı boyunca anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını yazarak sözlük oluşturunuz.

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde geçen aşağıdaki deyimlerin anlamlarını öğrenip yazınız. Bu deyimlerin metne katkısını belirleyiniz.

dal budak salmak:

içinden çıkamamak:

bataklığa sürüklenmek:

(birini) çekip çevirmek:

(birinin karşısına) aslanlar gibi çıkmak:

göz yummak:

uçuruma yuvarlamak:

4. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden öznel ve nesnel yargılı ifadeler bulup yazınız.

Öznel yargılı ifadeler

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Nesnel yargılı ifadeler

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğine yönelik aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Dost sözü sizde hangi anlamları çağrıştırıyor? Yazınız.

.....

2. Yazar, dostumuza hangi durumlarda kötülük yaptığımızı söylüyor?

.....

.....

3. İki kişinin dost olabilmesinin nedenleri nedir? Yazınız.

.....

.....

4. Yazar, dostumuza nasıl davranırsak ihanet etmiş olacağımızı belirtiyor?

.....

5. Yazar, iyi bir dosta düşen vazifeyi hangi örnekle açıklıyor?

.....

6. "Son pişmanlık fayda vermez." sözüyle anlatılmak istenen nedir?

.....

6. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin ana fikrini ve yardımcı fikirlerini belirleyiniz.

Ana Fikir

.....

.....

Yardımcı Fikirler

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. ETKİNLİK

Aşağıdaki paragrafı okuyunuz.

(...)

“Aristo demiş ki: “Ey dostlarım dünyada dost yoktur.” Ustası Sokrates’in başına gelenlere bakınca Aristo’ya hak vermemek zor. Büyük bilge görmüş gerçeği. Dost sandıklarının dost olmadığını. Sokrates’in da ölüme korkusuzca gidişi bundandı belki, yaşamaya karşı duyduğu bezginlik de. Dostsuz, dostluksuz bir dünyada yaşamaktansa ölmek daha iyi elbet... Bizim eski bir şairimiz de bunu anlatmıyor mu? “Dünyayı seninle sevmişim ey dost.” Tek bir mısrada dostluğun taşıdığı engin anlam ne güzel belirtilmiş! Dünya ancak sevgiyle, dostlukla güzelleşiyor. Pinti çıkarların egemen olduğu bir dünya, dünya mıdır, yoksa cehennem mi?”

(...)

- Yukarıdaki parçada hangi anlatım biçimlerinden yararlanılmıştır?

.....

- Yukarıdaki parçada kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını belirleyiniz.

.....

.....

8. ETKİNLİK

Fiil çekim ekleri, fiillere eklenerek onların bazı özelliklerini ortaya çıkarır. Bu ekleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Zaman ekleri (**Haber** kipleri: Duyulan geçmiş zaman -miş, bilinen geçmiş zaman -dı, şimdiki zaman -yor, gelecek zaman -acak, geniş zaman -r ekidir. **Dilek** kipleri: Gereklilik -malı, istek -a/e, şart -sa, emir -sin, -iniz, -sinler)

2. Şahıs ekleri: -im, -sin, -iz, -sınız, -ler

3. Olumsuzluk eki: -ma/-me

4. Soru eki: -mı, -mi

5. Ek fiil ekleri: i -di, i -miş, i -se

Aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Cümlelerde geçen fiillerin aldığı çekim eklerini ve eklerin işlevlerini örnekteki gibi altını çizerek belirleyiniz.

- Zaman zaman dostlarımıza çok fenalık ediyoruz.

ed-(i)yor-uz ➡ geniş zaman, 1. çoğul kişi

- Adam doğru yolda değil, bunu biliyorum.

.....
.....

- Bir yerlerden geldim bu konuya.

.....

- Onu niçin sevdiğimi bana söyletmek isterlerse bunu ancak şöyle bir cevapla ifade edebileceğimi zannediyorum.

.....
.....

- Bunu yapamazsanız onlara iyilik değil, kötülük etmiş olursunuz.

.....
.....

- Dünyayı seninle sevmişim ey dost.

.....

- “Dünyada dost vardır.” ilkesini yaratmaya çalışın.

.....

- Neler söylenmemiş, neler yazılmamış bu konuda.

.....

- Ne desem eski, ne yazsam boş.

.....

- Hayır, hayır, şiiri, yazını başkaları da seviyor, onlarla da selamlaşıyoruz, görüşüyoruz. Ama niye dost olamıyoruz?

.....
.....

9. ETKİNLİK

[illegible]

YAZARI TANIYALIM

Cevdet Yalçın (1943-)

Öğretmen, şair, yazar. Ağrı'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Uzun yıllar yurdun çeşitli yerlerinde öğretmen olarak çalıştı. Atatürk, dil ve edebiyat üzerine yaptığı araştırmalarıyla tanındı. Şiirlerinde aşk, özlem, dostluk gibi temaları işledi.

Eserlerinden bazıları: Çağdaş Düşünce Yazıları Antolojisi, Yalanmış Meğer...

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Refik Halit Karay'ın "Gurbet Hikâyeleri" adlı kitabını sınıfa getiriniz.
- Vatan ve dil sevgisini anlatan atasözü, özdeyiş ve deyimler tespit ediniz.
- Memleketimizin niçin değerli olduğunu araştırınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Doğup büyüdüğünüz yerden uzak kaldığınız oldu mu? Bu sürede neleri özlediğinizi söyleyiniz.
2. Memleketimizin niçin değerli olduğunu sınıfta tartışınız.
3. Vatan ve dil sevgisini anlatan derlediğiniz atasözü, özdeyiş ve deyimleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
4. Getirdiğiniz “Gurbet Hikâyeleri” adlı kitaptan hikâyeler okuyunuz.

Aşağıdaki metni noktalama işaretlerine dikkat ederek önce sessiz sonra sesli okuyunuz. Okurken metin türünün özelliğine uymaya çalışınız.

ESKİCİ

Vapur rıhtımdan kalkıp da Marmara'ya doğru uzaklaşmaya başlayınca yolcuyu geçirmeye gelenler, üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar:

— Çocukcağız Arabistan'da rahat eder, dediler.

Hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle fakat gönülleri isli, evlerine döndüler.

Önce babadan yetim kalan küçük Hasan, anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına, Filistin'in sapa bir kasabasına gönderiliyordu.

Hasan vapurda oyalandı; gırıl gırıl işleyen vinçlere, üstleri yazılı cankurtaran simitlerine, kurutulacak çamaşırlar gibi iplere asılı sandallara, vardiya değiştirilirken çalınan kampanaya bakarak çok eğlendi. Beş yaşında idi; peltek, şirin konuşmalarıyla da güvertede yolcuları epeyce eğlendirmişti.

Vapur, şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra sıcak memleketlere yaklaşıncı kendisini bir durgunluk aldı. Kananlar bilmediği bir dilden konuşuyorlardı ve ona İstanbul'daki gibi:

— Hasan gel!

— Hasan git!

Demiyorlardı; adı değişir gibi olmuştu. Hassen şekline girmişti:

— Taal hun yâ Hassen!..

Diyorlardı, yanlarına gidiyordu.

— Ruh yâ Hassen!..

Derlerse uzaklaşıyordu.

Hayfa'ya çıktılar ve onu bir trene koydular.

Artık ana dili büsbütün işitilmez olmuştu. Hasan köşeye büzüldü; bir şeyler soran olsa da susuyordu, yanakları pençe pençe, al al olarak susuyordu. Portakal bahçelerine dalmış, göğsünde bir katılık, gırtlığında lokmasını yutamamış gibi bir sert düğüm, hep susuyordu.

(...)

Yamaçlarında keçiler otlayan kuru, yalçın, çatlak dağlar arasından geçiyorlardı. Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi, tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir cila ile kızgın güneş altında pırıl pırıl yanıyordu. Bunlar da bitti. Göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkmışlardı. Ne ağaç vardı ne dere ne ev! Yalnız ara sıra kocaman kocaman hayvanlara rast geliyorlardı. Çok uzun bacaklı, çok uzun boylu, sırtları kabarık, kambur hayvanlar trene bakmıyorlardı bile... Ağızlarında beyazımsı bir köpük çiğneyerek dalgın ve küskün, arka arkaya, ağır ağır, yumuşak yumuşak, iz bırakmadan ve toz çıkarmadan gidiyorlardı.

Çok sabretti, dayanamadı, yanındaki askere parmağıyla göstererek sordu; o güldü:

— Gemel, gemel dedi.

Hasan'ı bir istasyonda indirdiler. Gerdanından, alnından, kollarından ve kulaklarından biçim biçim, sürü sürü altınlar sallanan kara çarşafı, kara çatık kaşlı, kara iri benli bir kadın göğsüne bastırıldı. Anasınınkindene benzemeyen, tuhaf kokulu, fazla yumuşak, içine gömülveren cansız bir göğüs...

— Ya habibi! Ya ayni!

Halasının yanındaki kadınlar da sarıldılar, öptüler, söyleştiler, gülüştüler. Birçok çocuk da gelmişti; entarilerinin üstüne hırka yerine ceket giymiş, saçları perçemli, başları takkeli çocuklar...

Hasan durgun, tikanıktı; susuyor, susuyordu.

Öyle, haftalarca sustu.

Anlamaya başladığı Arapçayı, küçücük kafasında beliren bir inatla konuşmayarak sustu. Daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında nefes almamaya çalışan bir adam gibi tıkanıldığını duyuyor, gene susuyordu.

Şimdi onun da kuşaklı entarisi, ceket, takkesi, kırmızı ayakkabıları vardı. Saçlarının ortası, el ayası kadar sıfır numara makine ile kesilmiş, alnına perçemler uzatılmıştı. Deri gibi sert, yayvan tandır ekmeğine alışmıştı. Yer sofrasında bunu hem kaşık hem çatal yerine dürümleyerek kullanmayı beceriyordu.

Bir gün halası sokaktan bağırarak geçen bir satıcıyı çağırırdı.

Evin avlusuna sırtında çuval kaplı bir yayvan torba, elinde bir ufacık iskemle ve uzun bir demir parçası, dağınık kılıklı bir adam girdi. Torbasında da mukavva gibi bükülmüş bir tomar duruyordu.

Konuştular, sonra önüne bir sürü patlak, sökük, parça parça ayakkabı dizdiler.

Satıcı, iskemlesine oturdu. Hasan da merakla karşısına geçti. Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki... Şaşarak, eğlenerek seyreliyordu: Mukavvaya benzettiği kalın deriyi iki tarafı keskin incecik, sapsız bıçağıyla kesişine, ağzına bir avuç çivi doldurmasına, sonra bunları birer birer, İstanbul'da gördüğü maymun gibi avurdundan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mihlayışına, deri parçalarını, pis bir suya koyup ıslatışına, mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu. Susuyor ve bakıyordu.

sindeki sakalı andıran kırçıl, seyrek bir tutam kıl vardı.

Dişsizlikten peltak çıkan bir sesle adam yeniden sordu:

— Ne diye düştün bu cehennem bucağına sen?

Hasan anladığı kadar anlattı.

Sonra Kanlıca'daki evlerini tarif etti; komşunun oğlu Mahmut'la balık tuttuklarını, anası doktora giderken tünele bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu söyledi. Bir aralık da kendisi sordu:

— Sen niye buradasın?

— Bir kabahat işledik de kaçtık!

Asıl konuşan Hasan'dı, altı aydan beri susan Hasan... Durmadan, dinlenmeden, nefes almadan, yanakları sevincinden pembe pembe, dudakları taze, gevrek, billur sesiyle sürekli konuşuyordu. Aklına ne gelirse söylüyordu. Eskici hem çalışıyor hem de ara sıra "Ha! Ya? Öyle mi?" gibi dinlediğini bildiren sözlerle onu söyletiyordu. Artık erişemeyeceği yurdunun bir deresini, bir rüzgârını, bir türküsünü dinliyormuş gibi hem zevkli hem yaslı dinliyordu. Geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek benliği sarsıla sarsıla dinliyordu.

Daha çok dinlemek için de elini ağır tutuyordu.

Bir aralık nerede, kimlerle olduğunu keyfinden unuttu, dalgınlığından ana diliyle sordu:

— Çiviler ağzına batmaz mı senin?

Eskici başını şaşkınlıkla işinden kaldırdı. Uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı:

— Türk çocuğu musun be?

— İstanbul'dan geldim!

— Ben de o taraflardan... İzmit'ten!

Eskicide saç sakal dağınık, göğüs bağır açık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı; gözlerinin akına kadar sarıydı. Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Hasan, şimdi onun yalnız işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı. Göğsünün ortasında, tıpkı çene-

Fakat sonunda bütün ayakkabılar tamir edilmiş, iş bitmişti. Demirini topraktan çekti, kösesini dürdü, çivi kutusunu kapadı, çiriş çanağını sarmaladı. Bunları hep ağır ağır yaptı.

Hasan, yüreği burkularak sordu:

— Gidiyor musun?

— Gidiyorum ya, işimi tükettim.

O zaman gördü ki küçük çocuk, memleketlisi minimini yavru ağlıyor... Sessizce, titreye titreye ağlıyor. Yanaklarından gözyaşları birbiri arkasına, temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları; dışarının rengini geçiren manzaraları içine alarak nasıl acele acele, sarsıla çarpışa dökülürse öyle, bağrının sarsıntılarıyla yerlerinden oynayarak, vuruşarak içlerinde güneşli mavi gök, pırıl pırıl akıyor.

— Ağlama be! Ağlama be!..

Eskici başka söz bulamamıştı. Bunu işiten çocuk hıçkırarak hıçkırarak, katıla katıla ağlamaktadır, bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır.

— Ağlama diyorum sana! Ağlama!..

Bunları derken onun da katı, nasırlaşmış yüreği yumuşamış, şişmişti. Önüne geçmeye çalıştı ama yapamadı, kendisini tutamadı; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sığağıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü duydu.

Refik Halit KARAY

(Kısaltılmıştır.)

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde geçen aşağıdaki kelimelerin anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz.

Kelime ve kelime grupları

Tahminlerim

vapur:

rıhtım:

peltek:

iskemle:

kabahat:

nasırlaşmış:

Sonra aynı kelimelerin anlamlarını sözlükten bulup yazınız. Aralarındaki anlam farklılıklarını tespit ediniz.

Kelime ve kelime grupları

Sözlük anlamları

vapur:

rıhtım:

peltek:

iskemle:

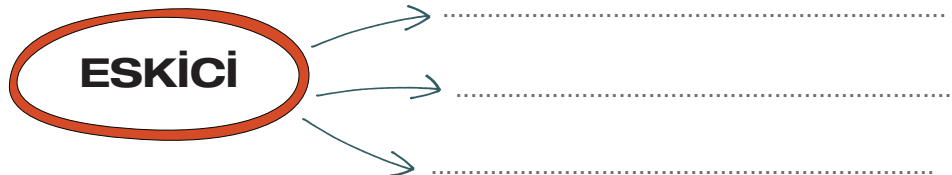
kabahat:

nasırlaşmış:

2. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğine uygun başlıklar belirleyip yazınız.

Benim başlıklarım

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin konusunu belirleyiniz. Metinde anlatılanları özetleyiniz.

Konusu:

Metinde anlatılanların özeti

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Hasan'ı; kimler, nereye, niçin gönderiyor?

.....

.....

2. Vapura bindikten sonra Hasan neler yapıyor?

.....

3. Hasan suskunluğunu bozarak ilk defa kiminle konuşuyor? Niçin?

.....

.....

4. Eskicinin Hasan'la kaynaşmasını hangi duyguya bağlıyorsunuz?

.....

5. Eskicinin dış görünüşünün anlatıldığı satırlardaki perişan hâliyle, Hasan'ın mutsuzluğu arasında paralellik kurulabilir mi? Açıklayınız.

.....

6. Metinden nasıl bir sonuç çıkarıyorsunuz? Yazınız.

.....

5. ETKİNLİK

Metnin içeriğine yönelik üç soru da siz yazınız.

Soru:

.....

Soru:

.....

Soru:

.....

6. ETKİNLİK

Fiiller yapı yönünden üç grupta incelenir:

1. Basit fiiller, kök hâlinde veya yapım eki olmamış fiillerdir.
2. Türemiş fiiller, isim veya fiil köklerinden yapım eki olarak türeyen fiillerdir.
3. Birleşik fiiller, birden çok kelimeden oluşan fiillerdir.

Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki cümlelerde geçen fiilleri örnekteki gibi yapıları yönünden inceleyiniz.

Yamaçlarında keçiler otlayan kuru, yalçın, çatlak dağlar arasından geçiyorlardı. Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi, tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir cila ile kızgın güneş altında pırıl pırıl yanıyordu. Bunlar da bitti. Göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkmışlardı. Ne ağaç vardı ne dere ne ev! Yalnız ara sıra kocaman kocaman hayvanlara rast geliyorlardı. Çok uzun bacaklı, çok uzun boylu, sırtları kabarık, kambur hayvanlar trene bakmıyorlardı bile... Ağızlarında beyazımsı bir köpük çiğneyerek dalgın ve küskün, arka arkaya, ağır ağır, yumuşak yumuşak, iz bırakmadan ve toz çıkarmadan gidiyorlardı.

Çok sabretti, dayanamadı, yanındaki askere parmağıyla göstererek sordu; o güldü:

— Gemel, gemel dedi.

...geçiyorlardı. ➡ Basit fiil

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. ETKİNLİK

Okuduğunuz hikâyenin unsurlarını (olay, yer, zaman, kişiler) belirleyip yazınız.

Hikâyedeki olay nedir?

.....

.....

.....

.....

Hikâyedeki olay nerelerde geçiyor?

.....

.....

.....

.....

Hikâyedeki olayın geçtiği zamanı belirleyiniz.

.....

.....

.....

Hikâyedeki şahıs ve varlık kadrosunu yazınız.

.....

.....

.....

8. ETKİNLİK

Aşağıdaki şiirde anlatılanlardan hareketle arka sayfada verilen yazma alanına bir hikâye yazınız.

ELİF

Köy dağların ardında kaldı.
Bir gün çıktım yel yeppek,
Köy dağların ardında kaldı.
Türküleri unuttum,
Gitgide ıradı kağnı sesleri,
Bir daha uğramadım.
Hâlbuki Elif'e sözüm vardı.
Hiç varmadım.
Kız dağların ardında kaldı.
Sanırım;
Özlemiş, özlemiş alışmış Elif,
Artık çoluk çocuğa karışmış Elif,
Bilirim arımdan atıyorlar:
"İnsanlar çiğ süt emmiş emmoğlu
Sözü savı mı olur?
Mümkünü yok,
Dönmez artık,
Dönmez o..."

Ali AKBAŞ

Yazdığınız metinde uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini (oysaki, bir başka deyişle, özellikle, ilk olarak, son olarak) kullanınız.

9. ETKİNLİK

Hazırlık aşamasında bulduğunuz vatan ve dil sevgisi ile ilgili atasözü, deyim veya özdeyişleri yazınız.

Atasözü

Deyim

Özdeyiş

YAZARI TANIYALIM

Refik Halit Karay (1888-1965)

20. yy. romancılarımızdandır. Hikâye ve romanları kadar güçlü mizah yazarlığıyla tanınmış olup en fazla roman alanında eser vermiştir. Fecr-i Âti topluluğuna katılmış. Çıkardığı dergilerde “Kirpi” imzasıyla mizahi yazılar yazmıştır.

Eserlerinden bazıları: Memleket Hikâyeleri, Gurbet Hikâyeleri, Kirpinin Dedikleri, Bir İçim Su, Nilgün, Bugünün Saraylısı, Sürgün, Yezidin Kızı, Yüzen Bahçe...

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Azim, güven, sevgi, saygı, sadakat kavramlarının anlamlarını araştırınız.
- Ailenizin sizinle ilgili davranışlarını gözlemleyiniz.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Azim, güven, saygı, sevgi, sadakat kavramları sizde neleri çağrıştırıyor? Anlatınız.
2. Gelecekle ilgili ne tür hayaller kuruyorsunuz? Anlatınız.

Metni empati kurarak dinleyiniz. Dinlemeyi durdurup metnin gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulununuz. Tahminlerinizi sınıfta paylaşınız. Sonra metni dinlemeye devam ediniz.

CAHİT SITKI'NIN MEKTUBU (DİNLEME METNİ)

1. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metinde geçen aşağıdaki kelimelerin anlamlarını önce tahmin ediniz. Sonra bu kelimelerin anlamlarını sözlükten bulup yazınız.

<u>Kelimeler</u>	<u>Tahminim</u>	<u>Sözlükteki anlamı</u>
düştür:		
şefkat:		
sebat:		
azim:		
muvaffakiyet:		

2. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metne yönelik aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Yazar, yazısına nasıl başlamıştır?
2. Anne ve babasından söz ederken yazar hangi duygular içindedir?
3. Yazar, babasının hangi sözünden etkilendiğini belirtiyor?
4. Gelecekle ilgili nasıl bir ideal peşindedir?
5. Anne ve babasının özelliklerinin, yazarın gelecekteki başarısında etkili olduğunu hangi cümleler anlatıyor?
6. Yazar, hayatta başarılı olmayı nasıl tanımlıyor? Siz, bu tanımlamaya katılıyor musunuz? Niçin?

3. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metne başlık belirlemeniz istenseydi hangi başlıkları belirlerdiniz? Yazınız.

.....

.....

4. ETKİNLİK

"Ülkemizde aile içi iletişimde yaşananlar ve toplumun bu duruma bakışı" konusuyla ilgili bir konuşma yapınız. Konuşmanızı mantıksal bir bütünlük içinde sunmaya çalışınız. Sunumunuzu görsel, işitsel materyallerle destekleyebilirsiniz. Konuşmanızı empati kurma yöntem ve tekniğinden yararlanarak sunabilirsiniz.

5. ETKİNLİK

Aşağıdaki deyimleri verilen ipuçlarından yararlanarak bulunuz. Bulduğunuz deyimlerin anlamlarını tahmin edip yazınız.

● G _ N _ Ü _ K _ L _ _ K

● G _ Ö _ L _ _ E _ D _ Ü _ _ R _ M _ _ K

● K _ _ K _ T _ K _ L _ _ R _ I _ _ A _ Ş _ _ N _ A _ _ E _ L _ M _ _ K

● Ç _ K _ I _ G _ İ _ _ İ

● E _ M _ Ğ _ N _ _ Ç _ K _ A _ _ M _ _

● N _ _ P _ _ H _ A _ _ I _ N _ _ _ L _ U _ _ S _ A _ O _ _ S _ _ N

6. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metinde geçen aşağıdaki cümlelerin fiillerindeki çekim eklerini (kip ve kişi) gösteriniz.

- Hayatta her şeye gül, neşeli ol, insan ol...

.....

- Oğlunuzun şairliğiyle iftihar edeceksiniz...

.....

- Her şartta başarılı oluruz.

- Niçin böyle bir şey yapmaya karar verdim?

- Yalancı hedefler için didinmekten zevk almayacağımı anladım.

7. ETKİNLİK

Aile içinde yaşadığınız bir fedakârlık örneğini anı türünde yazınız. Yazınızı yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden inceleyip düzenleyiniz. Yazınıza uygun bir başlık belirlemeyi unutmayınız.

This image shows a single sheet of white paper designed for handwriting practice. It features a series of horizontal dashed lines spaced evenly down the page. A solid vertical line runs along the left side, creating a narrow margin. The entire sheet is framed by a thick orange border.

YAZARI TANIYALIM

Cahit Sıtkı Tarancı (1910-1956)

İlk öğrenimini Diyarbakır'da, orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı. Anadolu Ajansı, Toprak Mahsulleri Ofisi gibi kurumlarda çevirmen olarak çalıştı. Otuz Beş Yaş şiiri ile üne kavuştu. Eserlerinde kelime oyunlarına gerek görmeden yalın, anlaşılır bir dil kullandı.

Eserlerinden bazıları: Ziya'ya Mektuplar, Otuz Beş Yaş, Ömrümde Sükût, Düşten Güzel...

UÇUN KUŞLAR!

Uçun kuşlar uçun! Doğduğum yere;
Şimdi dağlarında mor sümbül vardır.
Ormanlar koynunda, bir serin dere,
Dikenler içinde sarı gül vardır.

O çay ağır akar yorgun mu bilmem?
Mehtabı hasta mı, solgun mu bilmem?
Yaslı gelin gibi mahzun mu bilmem?
Yüce dağ başında siyah tül vardır.

Orda geçti benim güzel günlerim,
O demleri anıp bu gün inlerim;
Destan-ı ömrümü okur dinlerim
İçimde oralı bir bülbül vardır.

Uçun kuşlar uçun! Burda vefa yok!
Öyle akar sular, öyle hava yok!
Feryadıma karşı aksiseda yok!
Bu yangın yerinde soğuk kül vardır.

Hey Rıza, kederin başından aşkın,
Bitip tükenmiyor elem-i aşkın!
Sende -derya gibi- daima taşkın,
Daima çalkanır bir gönül vardır!

Rıza Tevfik BÖLÜKBAŞI

I. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

(...)

Babam, Selanik'e kadar ağzını açmadı. Trenin penceresinden Makedonya topraklarına, dağlara taşlara baktı durdu. Meşe ağacından yüksek arkalıklı bir koltuğu vardı. Selanik'te vapura bineceğimiz gün, yolculukla ilgili işlemleri tamamlarken yorulmasın diye gümrüğün rıhtıma inen merdivenleri önünde, koltuğuna oturtmuştuk onu. Koltuğunda yine öyle dalgın, tek söz etmeden bekliyordu. Vapura geçeceğimiz sırada birden iki eliyle kavradı rıhtım merdivenlerinin parmaklıklarını. Doksan üç yaşındaydı. Hâlâ güçlü kuvvetliydi. Ben, Fehim Çavuş, Salip Bey, ellerini çözemedik bir türlü parmaklıklardan. Benim yerim Florina, diyordu. Ölülerimi kimsesiz bırakamam! Toprağımı bırakamam! Siz gidin, bindirin beni trene, Florina'ya geri döneyim, Florina'da öleyim... Vapur kalktı kalkacak, söz anlamıyordu. Zorlukla, sonunda üç kişi koltuğu ile yerden havalandırdık, ayırdık ellerini parmaklıklardan. Ayırdık ama ayaklarına felç inmişti. Vapura, koltuğunda, elden ayaktan kesilmiş olarak bindi. Akli yerindeydi, eskisi gibi rahat konuşuyordu. Göçmen olarak Urla'ya yerleştik. Urla'da üç yıl yatağında sılasını yaşadı. Baktığı yerden gözlerini ayırmadan sık sık dalar giderdi. Arada, kendini tutamadığı sıralarda "Ah, Florina'yı bırakmayacaktım, Florina'da ölecektim!"

(...)

Necati Cumalı
(Kısaltılmıştır.)

A. Aşağıdaki soruları yukarıdaki paragrafa göre cevaplayınız.

1. Yazar ve babası nerede yaşıyorlarmış?

.....

2. Yazarın babasının ruhsal durumunu açıklayınız.

.....

.....

3. Bu metnin başlığı sizce ne olabilir?

.....

.....

4. Bu metinde vurgulanan ana fikir nedir? Yazınız.

.....

.....

5. Metindeki hikâye unsurlarını belirleyip yazınız.

.....

.....

6. Metinde geçen çekimli fiilleri bulup yazınız.

.....

.....

.....

7. Metinde büyük harflerin yazımıyla ilgili hangi kurallara yer verilmiştir? Tespitlerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

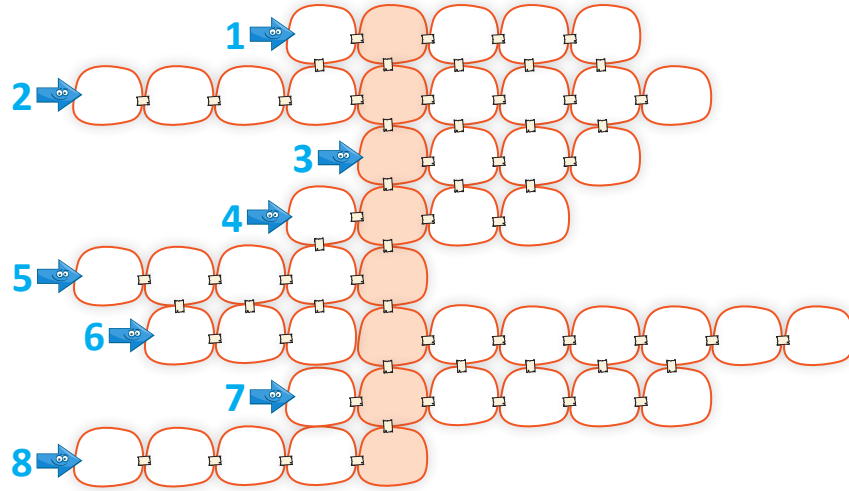
B. Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların başına “D” yanlış olanların başına “Y” yazınız.

- (....) “Kara Toprak” şiirinin teması dostluk ve cömertliktir.
- (....) “Eskici”, Refik Halit Karay’ın vatan ve dil sevgisini anlatan hikâyesidir.
- (....) İyelik ve hâl ekleri fiil çekim ekleridir.
- (....) “Benim yerim Florina, diyordu.” cümlesinin fiili türemiş yapılıdır.

C. Aşağıdaki soruların doğru cevaplarını bulup işaretleyiniz.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim açıklamasıyla birlikte kullanılmıştır?
- A) Aldığı haberin sevinciyle etekleri zil çalıyordu.
- B) Çok sevindiği için küplere bindi.
- C) Gördüğü kötü olaylar karşısında dili çözüldü.
- D) Nefret ettiği kişilere ciğerimin köşesi diye hitap ederdi.
2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiil farklı bir kip eki almıştır?
- A) Dikkatli dinleyin. B) Rahat olunuz.
- C) Kitabı getiriniz. D) Bu soruyu sorabilirsiniz.
3. Aşağıdaki fiillerden hangisinde farklı bir kişi eki kullanılmıştır?
- A) Görüyoruz B) Bulduk C) Seversiniz D) Yazmalıyız
4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir **yazım yanlış** yapılmıştır?
- A) Ahmet Bey bugün okula gelmedi.
- B) Figen Teyzem yarın tatile çıkıyor.
- C) Fikret’in ablası da bizim okulda okuyor.
- D) Fehim Çavuş babamın arkadaşıdır.
5. Aşağıdakilerden hangisinde bir **bilgi yanlış** yapılmıştır?
- A) Bitmiş cümlelerin sonuna üç nokta konur.
- B) Alıntı sözler tırnak içinde gösterilir.
- C) Kendisinden sonra açıklama yapılacak cümlelerin sonuna iki nokta konur.
- D) Satır sonuna sığmayan kelimeleri kısa çizgi ile böleriz.

Ç. Aşağıdaki bulmacayı çözünüz. Renkli olan bölümde çıkan şifreyi okuyunuz.

1. İnsanı, bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu.
2. Cömert olma durumu, eli açıklık.
3. Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi anlaşılın kimse, düşman karşıtı.
4. Sevgiyi sürdürme, dostluk bağlılığı.
5. Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz grubu.
6. Fiil, ad kök veya gövdelerine zaman kavramı ile birlikte kişi kavramı da veren eklerin getirilmesi.
7. Gerçeğe varmak amacıyla, taraf tutmadan inceleme yapan, hüküm veren, objektif. Bireyin kişisel görüşünden bağımsız olan.
8. Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bek-
leme erdemi.

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Kültürel miras sözünden ne anlıyorsunuz? Düşününüz.
- Anadolu kültüründe kilimin ve dokumacılığın yerini ve önemini araştırınız.
- Renklerin insan ruhu üzerinde uyandırdığı duyguları araştırınız.

2.TEMA

MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ

- ANADOLU'DA KİLİM DEMEK
- GELİR NEVRUZ BAYRAMI
- ARILARI SULAMA VAKFI
- YAŞAR DOĞU (1915–1961)
(DİNLEME METNİ)
- BAYRAK VE CUMHURİYET
(SERBEST OKUMA)

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. “Kültürel miras” sözünden anladıklarınızı söyleyiniz.
2. Renkler sizde ne tür duygular çağırıştırıyor? Açıklayınız.
3. Kilimin, Anadolu kültüründeki yeri ve önemi üzerinde beyin fırtınası yapınız.

Aşağıdaki metni noktalama işaretlerine dikkat ederek, türün özelliğine uygun olarak sesli okuyunuz.

ANADOLU’DA KİLİM DEMEK

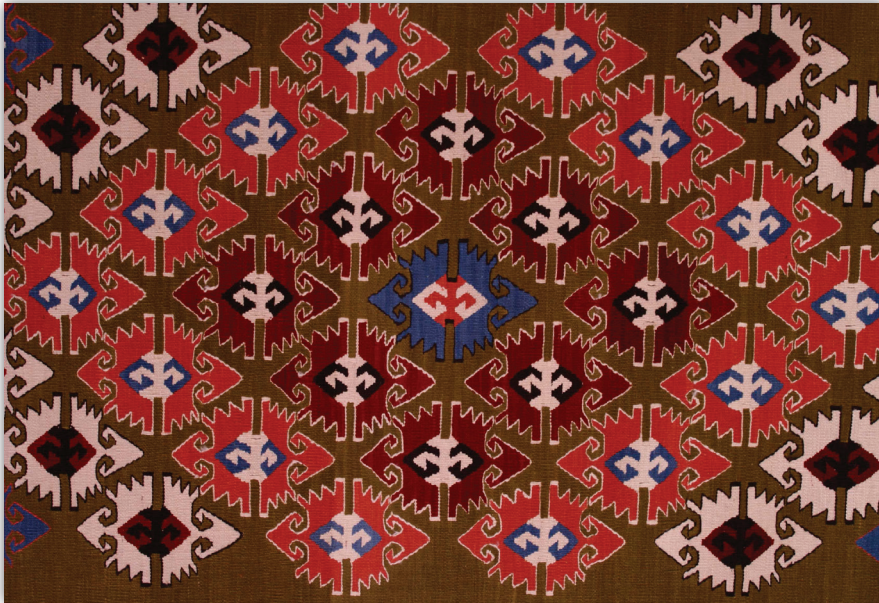
Anadolu’da kilim demek, renk demek, renge susamışlık demek...

Göz alabildiğine bozlaşan Anadolu’da yeşile, kırmızıya, maviye, turunca özlem çeken insanlar, susuzluklarını kilimlere döktükleri arı-duru renklerle gidermeye çalışırlar. Ağaçtan yeşil, gökten mavi, çiçekten kırmızı isteyen, bu isteklerini kilimlerde simgeleyen Anadolu insanları... Bu yüzden kilimler Anadolu’da bir renk sofrasıdır. Alı al, moru mor, akı, karası, sarısı, durusu, nesi var nesi yoksa cömertçe sofraya getirir; evini, çadırını, bir bayram şenliği, bir düğün alayı gibi renklerle donatır.

Anadolu kilimlerinde çizgiler sert, renkler hırçındır. Çok soğuk dondurucu bir kıştan sonra, baharı görmeden, kavurucu bir sığağı yaşayan, sert iklimlerin, çetin kuruluğun, taşın, kayanın, çatlamış toprakların, bükülmeyen, yumuşamayan insanların sert çizgileri gibi...

Anadolu kilimleri, doğaya karışmış, doğanın çocuğu Anadolu kadınının alın yazısıdır, çilesidir.

Anadolu kilimlerinde renkler ve desenler, gelişigüzel seçilmez. Her yörenin kendine özgü bir kilimi vardır. Renkler ve desenler, bir gelenek zincirinde yüzyıllara ulaşır. Her çizginin dili aynıdır, anlamı başka... Kuş, horoz resimleri, eski Türk totemlerinin izlerini taşır. Yıldız biçimindeki uğur ve bereket simgeleri, sağlık ve mutluluk tılsımı yılan ve ejder kıvrımları, engerekler, cennet çiçekleri, tarak, tırmık, ibrik gibi nazarlıklar, kısaca, Anadolu’nun tüm insanları, manevi dünyası, en küçük ayrıntıları ve göz alıcı renkleriyle kilimlerde yüze güler.

Kilim, Anadolu'nun çadırından sedirine, çuvalından heybesine yaygındır. Çorap olur ayağa giyilir, kuşak olur bele sarılır. Kız, çeyizindeki kilimiyle övünür, delikanlı kilimlerde sevgilisinin hayalini görür. Kilim, Anadolu'da gönül dolusu türküdür.

Anadolu'da kilim demek; özlemi, inancı, sevgiyi, ilmik ilmik, renk renk dokumak demektir.

Kilimlerin dilinden anlayanlar, onu kitap gibi okur, dokuyanın ne demek istediğini anlarlar.

Bir gün bir Yörük Beyi, çadırının önüne atılmış bir kilimi görünce yüreği sızlar. Adamlarına:

— Tiz bu kilimi dokuyan kızın babasını bulup getirin, emrini verir. Adamlar, araya sora, kilimi dokuyan kızı bulurlar. Bu, komşu obada yaşayan fakir bir kızcağızdır. Babasını bulur, Bey'in çadırına getirirler. Bey, kızın babasına:

— Senin bir kızın var öyle mi, der. Adam:

— Evet bir kızım var, cevabını verir. Bey:

— Anladığıma göre sen kızını, istemediği birisiyle evlendirmek istiyorsun. Kızın gönlü başkasında...

Adam önce şaşırır, Bey bunları nereden biliyor, diye... Sonra dili çözülür:

— Doğrudur, Bey'im. Ben fakir bir adamım. Kızımı, malı mülkü olan, zengin birisi ister. Ben de söz verdim. Kızımsa fakir bir delikanlıya gönül vermiş. İyi ama siz bunları nereden biliyorsunuz?

Bey, yerdeki kilimi gösterir:

— Bunu kızın mı dokudu?

— Evet...

— İşte onun dilinden... Sana at, deve vereceğim. Git, kızını sevdiği o delikanlıyla evlendir. Ha, kızına şunu da söyle... Kilimi iyi dokumuş. Yalnız yeşili kırmızıya az vursun. Az kalsın yanılacaktım.

İşte böyle. Kilim, onun dilinden anlayanlar için yerine göre bir dilekçe, bir mektup olur.

Anadolu kilimlerinde renkler, oldum olası, çeşitli bitkilerin köklerinden, yapraklarından ya da tohumlarından çıkarılır. Örneğin kırmızı renk kızılçam kabuğundan; sarı, safran ve sütleğen bitkisinden; kahverengi, mazi, meşe ve ceviz yaprağından; yeşil naneden, siyah renk sumaktan kaynatılarak çıkarılır. Önceleri, köy ve kasabaların yanibaşında boyalık denen bir yerde, bu bitkiler yetiştirilir, boyaların tümü buradan elde edilirdi. Bugün de birçok yerde boyalıklara rastlanır.

Kilim Anadolu'nun yalnız yaygısı değil, türkülerin de, manilerin de söz atkısıdır. Renk renk kilimler üzerine oturulur, karşılıklı maniler atılır. Bu manilerden birkaç örnek verelim:

*Bülbülüm şakı beni,
Mektubum oku beni.
Aşkına oldum yumak,
Kilimde doku beni.*

*Şu sevdadan bayıldım,
Seni gördüm ayıldım.
Geçtiğin yollara ben,
Kilim oldum, yayıldım.*

*Dolaştım adım adım,
Dört bucağı taradım.
Gözlerinin rengini,
Kilimlerde aradım.*

Yârinin hayalini, gözünün rengini kilimlerde arayan Anadolu'nun kilim sevgisi, gerçekten hayranlık vericidir. Bu ilkel değil, geçmişin derinliklerinden günümüze değin süzülegelen olgun bir zevkin, katkısız, saf bir sanat anlayışının ifadesidir.

Anadolu'da kilim demek, hayata renk vermek ve tabiata hâkim olmak demek...

Mehmet ÖNDER

1. ETKİNLİK

Metinde geçen aşağıdaki kelimelerle anlamlarını eşleştiriniz.

cömert

Nazarı etkisiz duruma getirdiğine inanılan kumaş parçası, mavi boncuk, kurşun, dua yazılı kâğıt.

totem

Doğaüstü işler yapabileceğine inanılan güç.

tılsım

Kabartılmış toprağın taşını, çöpünü ayıklamak için kullanılan seyrek dişli, tarak biçiminde araç.

gelenek

Para ve malını esirgemedi veren, eli açık, bonkör.

tırmık

Bir toplumda, bir toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, töre, anane.

nazarlık

İlkel toplumlarda topluluğun ondan türediği sanılan ve kutsal sayılan hayvan, ağaç, rüzgâr vb. herhangi bir doğal nesne.

2. ETKİNLİK

Geleneksel sanatlarımızdan dokumacılık alanıyla ilgili kelimeler aşağıda verilmiştir. Bu kelimelerin birbiriyle ortak veya farklı yönlerini belirleyerek anlamlarını öğreniniz. Bu kelimeleri sözlük defterinize yazınız.

kilim:

halı:

çadır:

çuval:

çorap:

heybe:

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin konusunu belirleyip yazınız.

Bu metinde
.....
.....
.....
..... konu ediliyor.

4. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğine yönelik sorular hazırlayınız.

Soru:
.....

Soru:
.....

Soru:
.....

Soru:
.....

Soru:
.....

5. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğini yorumlayarak aşağıdaki ifadelerin hangileri öznel; hangileri nesnel yargılıdır? Yanlarına yazınız.

- Anadolu kilimlerinde çizgiler sert, renkler hırçındır. →
- Kuş, horoz resimleri eski Türk totemlerinin izlerini taşır. →
- Eskiden dokumacılık Anadolu'da yaygın bir sanattı. →
- Kilimlerin dilinden anlayanlar, onu kitap gibi okur. →

6. ETKİNLİK

Okuduğunuz "Anadolu'da Kilim Demek" adlı metindeki baba ile kız arasında yaşanan olay nedir? Bu olaya kim, nasıl çözüm üretiyor? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

7. ETKİNLİK

Fiil çekimlerinde kiplerden yararlanıyoruz. Bir fiilin kipinin asıl görevinden uzaklaşarak bir başka kipin görevini veya anlamını taşımasına fiillerde anlam (zaman) kayması diyoruz. Anlam kayması daha çok haber kiplerinde görülür.

Örnek: Yarın İstanbul'a gidiyorum. (gideceğim)

(Şimdiki zaman gelecek zaman anlamı kazanmıştır.)

Örnek: Okula gitmediğine göre hastalanmış olacak. (olmalı)

(Gelecek zaman gereklilik kipinin anlamını kazanmıştır.)

Yukarıdaki bilgi ve örneklerden yararlanarak aşağıdaki cümlelerin fiillerinde görülen anlam kaymalarını bulup yazınız.

- Gelinlik kızlar, kilimlerini bir bayram şenliği, bir düğün alayı gibi renklerle her zaman donatıyor. (.....)

- Anadolu kilimlerinde renkler ve desenler hiçbir zaman seçilmedi. (.....)

- Renkler ve desenler, bir gelenek zincirinde yüzyıllara ulaşıyor. (.....)

• Kız, çeyizindeki kilimiyle övünmüş, delikanlı yüzyıllarca sevgilisinin hayalini kilimlerde görmüş.
(.....) (.....)

• Kızımı, malı mülkü olan, zengin birisi istiyor. (.....)

• Kızımsa fakir bir delikanlıya gönül veriyor. (.....)

8. ETKİNLİK

Aşağıdaki renkler sizde hangi çağrışımları ve duyguları uyandırıyor? Duygu ve düşüncelerinizi açıklayan birer paragraf yazınız.

.....

.....

.....

.....

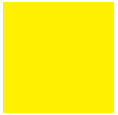

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

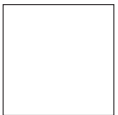

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- “Nevruz” kelimesiyle ilgili bir araştırma yapınız.
- Gazete ve dergilerden, internet ve televizyondan nevrulzla ilgili yayımlanan şiir ve yazılar derleyiniz.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Nevruz Bayramı ne zaman, nasıl kutlanıyor?
2. Nevruz Bayramı kutlamalarına katılıyor musunuz? Neler yapıyorsunuz?

Aşağıdaki metni türün özelliğine uygun olarak okuyunuz. Şiiri ezberleyiniz.

GELİR NEVRUZ BAYRAMI

Cemre düşüp toprak ısınınca,
Yeşerir yaprak ağaca su yürüyünce,
Kuşlar su, arı çiçek arayınca,
Gelir Nevruz Bayramı.

Doğa dirilip ruhlara can gelince,
Çalışınca karınca, kaderince,
Bolluk, bereket, dirlik olunca,
Gelir Nevruz Bayramı.

Dereler, ırmaklar çağlayıp coşunca,
Çocuklar el ele kırlara koşunca,
Çiçekler al yeşil mor menekşe açınca,
Gelir Nevruz Bayramı.

Nevruz ateşi gönülleri ısıtınca,
Meşalesi insanlığı aydınlatınca,
Savaşın yerini barış alınca,
Gelir Nevruz Bayramı.

Gökyüzünde güvercinler uçunca,
Dost ellerden selam getirince,
Kültürüm, nevrufa sahip çıkılınca,
Gelir Nevruz Bayramı.

Yiğitlikte Oğuz, anlayışta Mevlâna örnek olunca,
Tüm gönüller Yunus sevgisiyle dolunca,
Yoksul zengin, güçlü güçsüz aynı düğünde buluşunca,
Gelir Nevruz Bayramı.

Yakup ARSLAN

1. ETKİNLİK

Aynı kavram alanına giren aşağıdaki kelimelerin anlam farklılıklarını belirleyiniz. Bu kelimeleri ve kelime grubunu birer cümlede kullanınız.

bayram nevrüz ramazan kurban kutlama
şölen tören mutlu gün

Kelimelerin ve kelime grubunun anlamları

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

Kelimeleri ve kelime grubunu cümlelerde kullanınız.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is a margin at the top, and the paper appears to be part of a notebook or binder, as evidenced by the binding edge on the left.

2. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirden ve yaptığınız araştırmadan da yararlanarak nevrulun millî kültürümüzdeki yerini ve önemini anlatan bir konuşma yapınız. Sunumunuzu tartışmacı ve eleştirel konuşma stratejilerinden yararlanarak yapınız. Sınıftaki arkadaşlarınızın da konuşmaya katılmalarını sağlayınız. Konuşmalarınızda beden dilini etkili bir şekilde kullanınız.

3. ETKİNLİK

Yaşadığınız çevrede Nevruz Bayramı hangi etkinliklerle kutlanıyor? Bu konuda sınıfta hazırlıksız konuşmalar yapınız.

4. ETKİNLİK

Okuduğumuz metni anlayıp yorumlayabilmek için aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Hangi ipuçları nevrulun gelişini belirtiyor?
2. Nevruz gelince doğada ne tür değişiklikler oluyor?
3. Nevruzun, birlik ve beraberliği simgelediği hangi dizelerle anlatılıyor?
4. Şiirde hangi varlıkların özelliklerine yer veriliyor?
5. Şiirde savunulan ana duygu nedir? Açıklayınız.

5. ETKİNLİK

Okuduğunuz metni daha önce okuduğunuz “Anadolu’da Kilim Demek” adlı metinle verdikleri mesajlar yönünden karşılaştırınız.

Verilen mesajlar

.....

6. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden aşağıdaki ifadelere yönelik çıkarımlarda bulununuz.

Koşul bildiren ifadeler

Karşıtlık bildiren ifadeler

Benzetme özelliği taşıyan ifadeler

Örneklendirme özelliği gösteren ifadeler

Duygu belirten ifadeler

7. ETKİNLİK

Her yıl 21 Mart'ta kutlanan Nevruz törenleriyle ilgili bir haber yazısı yazınız.

Haber yazılarında 5N1K kuralına (Ne, nerede, ne zaman, nasıl, niçin ve kim?) uyunuz.

8. ETKİNLİK

Aşağıda yarım bırakılmış cümleleri uygun geçiş ifadelerine göre tamamlayınız.

- Arkadaşım okuldaki nevrüz törenine gelmedi oysaki
- Okulumuzda nevrüz kutlamaları başka bir deyişle
- Okulumuzdaki nevrüz kutlamalarında ilk olarak
- Yapılacak nevrüz töreninde özellikle
- Tören programına son olarak

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Vakıf kültürü ile ilgili bir araştırma yapınız.
- Çevrenizde hayvanlara yönelik ne tür hizmetler veriliyor? Araştırınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Osmanlıda vakıf kültürü ile ilgili neler yapılmış? Sınıfta anlatınız.
2. Çevrenizde hayvanlara hizmet veren yerler var mı? Bu yerlerde neler yapılıyor?

1. ETKİNLİK

Görsellerden ve başlıktan hareketle metnin konusunu tahmin ediniz.

Tahminim:

Aşağıdaki metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz. Okuma sırasında not alma yönteminden yararlanınız. Metni okumadan 1. etkinliği yapınız.

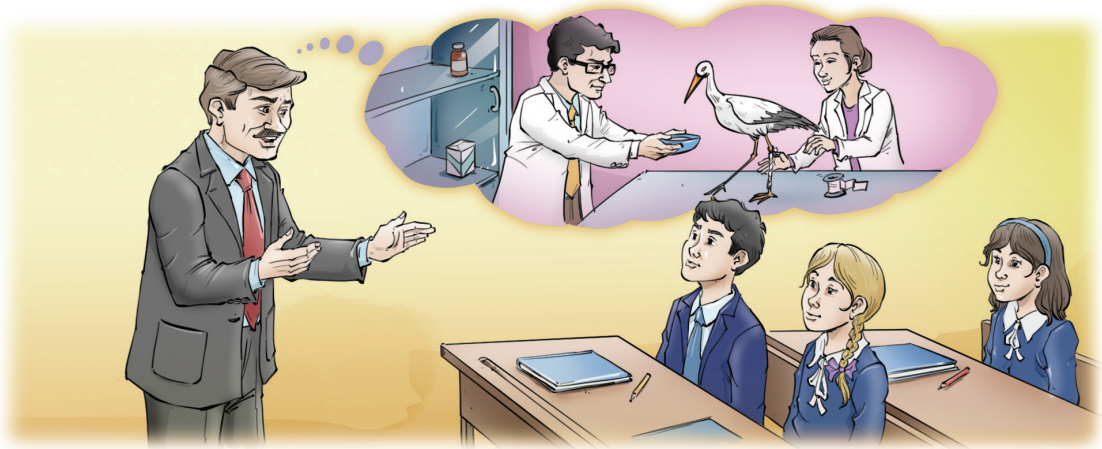
ARILARI SULAMA VAKFI

Öğretmenimiz bir derste vakıfları anlatmıştı. Atalarımız, yüzyıllar boyunca vakıf adı verilen hayır dernekleri kurmuşlar. Kızılay gibi falan... Zenginlerden birkaçı bir araya gelirlermiş. Bahçelerini, dükkanlarını, onların gelirlerini bir vakfa bağışlarlarmış. O gelirler vakfın kuruluş amacına uygun işlerde kullanılmış. Fakir öğrenciler o paralarla okutulmuş. O paralar, hastaneler ve hastalar için harcanmış. O paralarla fakir ailelerin yiyecek, giyecek, yakacak gibi ihtiyaçları karşılanmış. Vakıflara bağışlanan paralarla fakirlerin ücretsiz karın doyurdıkları aş evleri yapılmış.

Öğretmenimiz, biz çocukları hayrete düşüren şu bilgileri de vermişti:

— Atalarımız, hasta ve sakat köpeklerin, kedilerin beslenip bakılmaları için de vakıflar kurmuşlar. Bursa'da hasta leylekler için bir leylek hastanesi yapılmış. Bazı hayırseverler, kafeslerdeki kuşları para ile satın alarak onları salıverirlermiş.

Ben, öğretmenimin anlattığı bu güzel ve gurur verici bilgileri beynimin bir köşesine kaydettim. Zaman içinde de üzerine başka bilgiler yüklenince vakıflar konusu hafızamın derinliklerinde kaldı.

Ders yılının son günlerinden birindeydik. Sıcak yaz mevsimi, ilk günleri olmasına rağmen bunaltıyordu. Öğleyin, bolca ter dökerek okuldan eve dönmüştüm. Daha çok gölgelerden yürümüşken ne kadar da çok terlemiştim.

Eve vardığımda dedemi bahçede buldum. O, vaktinin çoğunu bahçede geçirirdi. Durmadan ağaçlarla çiçeklerle uğraşırdı.

— Dedeciğim, dedim. Bu sıcakta yine bahçedesin. Hasta olacaksın.

Dedemin elinde bir çinko çanak vardı. Bahçemizdeki çeşmeden su dolduruyordu. Suyu doldurunca musluğu kapattı. Bana sevgi dolu baktı.

— Kendimi yoracak işler yapmıyorum torunum, dedi. Merak etme, ben kendime dikkat ederim. Asıl sen kendine dikkat et. Gölgelelerden yürü. Sıcaklarda oynama.

Dedemin elindeki küçük, eski bir çinko çanaktı. Acaba onunla ne yapacaktı? Niçin su ile doldurmuştu? Sordum.

— Dede, o çinko çanak ile ne yapacaksın?

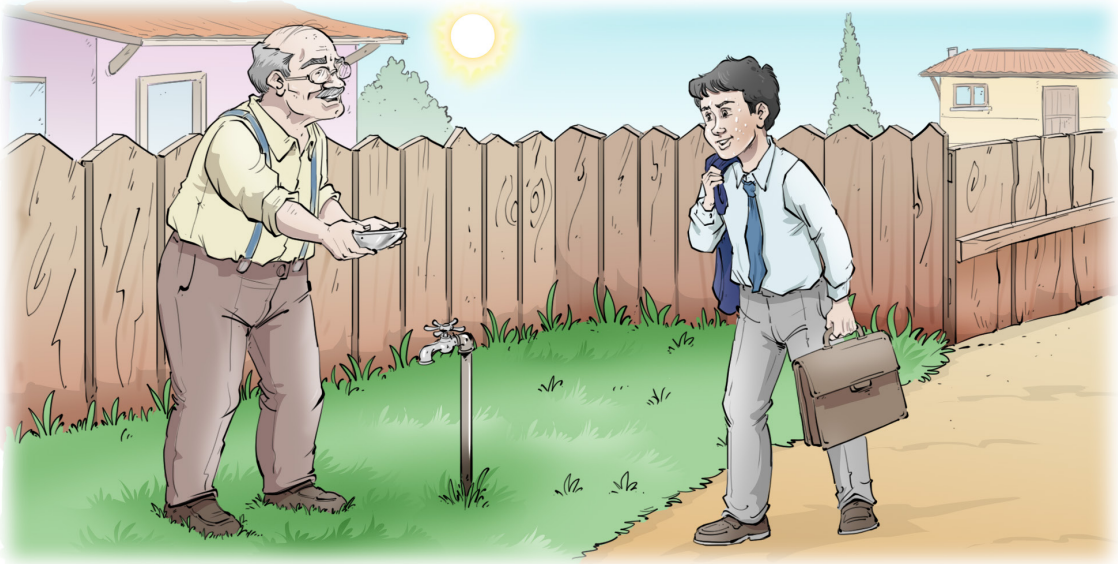
— Arıları, kuşları sulayacağım yavrum.

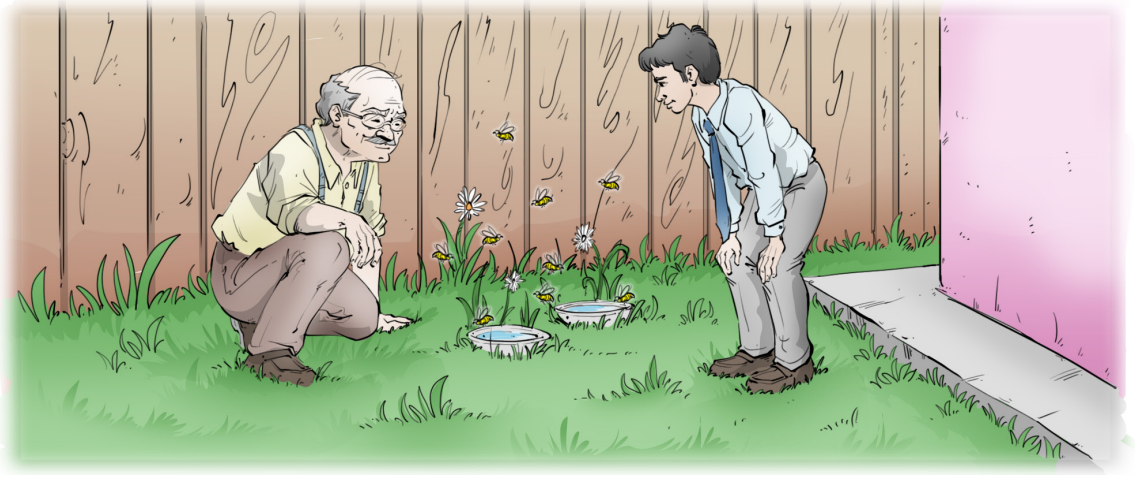
Arıları, kuşları sulamak!.. Bu nasıl bir işti böyle? Köpeğin, kedinin, ineklerin sulandığını duymuştum da arılara ve kuşlara su içirildiğini hiç duymamıştım. Dedem konuşmasına devam etti.

— Evimizin çevresinde kuşlar uçuşuyor, arılar dolanıyor. Onlar, bu kurak yerde nereden bulup da su içecekler yavrum? Onların da suya ihtiyaçları var...

Dedem gitti, çiçeklerin bulunduğu yere elindeki su dolu çanağı koydu. Orada içi su ile doldurulmuş bir başka çinko çanak daha vardı. Dedem yaptığı işi anlatıyordu.

— Önceleri mahallelerde çeşmeler vardı. İnsanlar, oradan su içerlerdi. Çeşmenin yalağında biriken ve taşan sulardan da hayvancıklar faydalanırdı. Kuşlar, kimsenin olmadığı zamanlarda su birikintilerine yanaşırlardı. Küçük gagalarını bandıra bandıra suyu içerlerdi. Arılar, birikintilerin kenarlarından su içmek için uğraşırlardı. Şimdi nerede o suları şırıl şırıl akan çeşmeler? Arılar, kuşlar nereden sulanacaklar?

O anda aklıma, öğretmenimin vakıflar hakkında verdiği bilgiler geldi. Atalarımız, yüzyıllar önce köpekler, kediler, leylekler için bile vakıflar kurmuşlardı.

Yüzyıllar sonra dedem de o güzel insanların torunu olduğunu göstermişti. Arılar ve kuşlar için bir vakıf kurmuştu işte.

— Dedeciğim, dedim. Sen bir vakıf sahibisin. Arıları Sulama Vakfı kurmuşsun...

— Ne kurmuşum, ne kurmuşum?

— Vakıf... Arıları Sulama Vakfı...

— Vakıf mı? Ne demek o?

Dedem, vakıf kelimesinin ne demek olduğunu bilmiyordu. Bilmemesi normaldi. O, ilkokul yüzü bile görmemişti. Okumayı yazmayı, seferberlikte, kahvelerde açılan kurslarda öğrenmişti. Fakat dedem, bilmemesine rağmen vakıf kelimesinin anlamına uygun hayırlı bir iş yapıyordu.

Ona, atalarımızın kurduğu vakıfları ve vermiş oldukları hizmetleri anlattım. Kendisinin de şu anda bir vakıf kurmuş olduğunu söyledim. Hoşuna gitti, gülümsedi, sordu:

— Demin ne vakfı demiştin torunum? Benim yaptığım işe bir ad koymuştun hani?

Dedemin vakfına verdiğim adı tekrarlardım:

— Arıları Sulama Vakfı...

Dedem; “Arıları Sulama Vakfı!.. Arıları Sulama Vakfı!..” diye mırıldandı.

Bakışlarımızı çinko çanaklara doğru çevirdik. Sarıca arılar çanakların çevresinde dolanmaya başlamışlardı bile. İçlerinden bir tanesi tabağın kenarına indi ve küçücük ağzını suya yanaştırdı. Sonra diğer arılar suya hücum ettiler. Çanağın kenarı su içmeye çalışan sarıca arılarla doldu. Az sonra da ağaçlarda cıvıldaşan serçeler gelecekti su içmek için.

Dedemin kurduğu “Arılar Sulama Vakfı” su hayrına böylece başlamış oldu.

Yıllar geçti. Dedem öte dünyaya göçtü. O çinko çanaklar, koyduğu yerde duruyor. Sularını ben dolduruyorum. Balkondan, arıların ve serçelerin o çanaklardan su içmesini zevkle seyrediyorum.

Dedemin kurduğu “Arıları Sulama Vakfı” hizmet vermeye devam ediyor.

Hasan KALLİMCİ

2. ETKİNLİK

Aşağıda, okuduğunuz metinle ilgili verilen cümleleri mantık akışına uygun olarak sıralayıp metnin özetine ulaşınız.

- Ben, öğretmenimin anlattığı bu güzel ve gurur verici bilgileri beynimin bir köşesine kaydettim.
- Öğretmenimiz bir derste vakıfları anlatmıştı.
- Dede o çinko çanak ile ne yapacaksın?
- Eve vardığımda dedemi bahçede buldum. Elinde küçük eski bir çinko çanak vardı.
- Atalarımız, yüzyıllar boyunca vakıf adı verilen hayır dernekleri kurmuşlar.
- Arıları, kuşları sulayacağım yavrum.
- Dedemin kurduğu “Arıları Sulama Vakfı” su hayrına başlamış oldu.

[illegible]

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğine uygun başlıklar belirleyiniz.

Benim başlıklarım

4. ETKİNLİK

Aşağıdaki kelimelerin anlamlarını öğrenip yazınız.

kafes:
gurur:
hafıza:
çanak:
kurak:
hayırsever:

5. ETKİNLİK

Aşağıda karışık olarak verilen kelimeleri kullanarak deyimler oluşturup yazınız. Deyimlerin kullanıldıkları metne katkıları ne olur? Belirleyiniz.

rüyalar işine korkulu
etmek elinde
koymak görmek inşa
olmamak kafasına bozmak
gelmek dostluğu

.....
.....
.....
.....
.....

Bu deyimleri birer cümlede kullanınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğini kavrayabilmek için metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Öğretmen derste öğrencilere ne anlatıyor?
2. Vakıflar, kimler tarafından nasıl kuruluyor?
3. Atalarımız eksiden hangi vakıfları kurmuşlar?
4. Yazarın dedesi bahçede ne yapıyor?
5. Yazarın dedesi bilinçli olarak bir vakıf mı kurmuştur? Yoksa kültürel bir mirası mı devam ettirmiştir? Nasıl?
6. Okuduğunuz metinden çıkardığınız sonucu (ana fikri) söyleyiniz.

7. ETKİNLİK

- Okuduğunuz metnin türünü belirleyebilmek için aşağıdaki soruları cevaplayınız.
- ★ Metindeki olay yaşanmış ya da yaşanabilir türden midir?
- ★ Anlatılanlarda bir olağanüstülük var mı?
- ★ Ele alınan olay, kimler tarafından yaşanıyor?
- ★ Olay nerede geçmektedir?
- ★ Olay ne kadarlık bir zaman diliminde geçiyor?
- ★ Olayın kahramanı, halkın gözünde özelliklerinden dolayı yüceltilmiş midir?
- ★ Metinde hangi anlatım biçimlerinden yararlanılmıştır?
- ★ Metindeki dil ve anlatım açık, yalın, akıcı ve anlaşılır mıdır?
- Okuduğumuz bu metnin türü yukarıda cevapladığımız özelliklerden dolayı dir.

8. ETKİNLİK

- Aşağıdaki bilgi kutusunu inceleyiniz.

- Bir kılış (iş), oluş, durum bildiren kelimelere fiil denir.
- Fiiller, varlıkların hareketlerini zaman ve kişiye bağlı olarak bildirir.
- Fiiller, bildirdikleri anlam özelliklerine göre kılış (iş), oluş ve durum fiilleri olarak üçe ayrılır:
- **Kılış (iş) fiilleri**, bir özne tarafından gerçekleştirilen ve bir varlığı etkileyen fiillerdir: oku-, yaz-, sil-, yıka- ...
- **Oluş fiilleri**, bir durumdan başka bir duruma geçmeyi anlatan fiillerdir. Oluş fiillerinde daha çok zaman içinde kendiliğinden olma söz konusudur. Öznenin kendi iradesi dışında geçirdiği değişimi anlatan fiillerdir: yaşlan-, küflen-, kızar-, paslan-, eri-, bayatla- ...
- **Durum fiilleri**, öznenin hangi durumda olduğunu bildiren fiillerdir. Özne, fiili kendi üzerinde gerçekleştirir. Durum fiillerinde öznenin yaptığı işten etkilenen bir nesne yoktur. Bitmesi için başka bir fiilin başlaması gerekir: uyu-, ağla-, gül-, otur- ...

- Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Cümlelerdeki fiillerin bildirdiği anlam özelliklerini yazınız.

- Çatıdaki karlar hava ısınınca eridi. →
- Bugün yeni bir hikâye yazdım. →
- Parktaki çimlerde üç aile oturuyor. →
- Bahçedeki ağacın yaprakları sararmış. →
- Fatih, av köşkünü yapmak için toprak istedi. →
- Elçiler ve Konstantin çaresiz sustular. →
- Fatih'in ince ve kıvrak zekâsı birden parladı. →
- Rumeli Hisarı'nın bulunduğu geniş sahayı çevirdi. →
- Fatih, devlet büyükleriyle konuştu. →

- Arının konuşmasında geçen fiilleri anlam özelliklerine göre değerlendiriniz.

Artık bu bahçede yaşayamam. Çiçekler solmuş, meyveler çürümüş, yapraklar sararmış, kuşlar göç etmiş.

9. ETKİNLİK

[illegible]

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Millî sporcularımızın hayatıyla ilgili bir araştırma yapınız.
- Ata sporlarımızdan bildiklerinizi listeleyiniz.
- Televizyondan ya da internetten bir güreş müsabakası izleyiniz.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Tanıdığınız hangi millî sporcular, sporun hangi dalında başarılı olmuştur? Açıklayınız.
2. Ata sporlarımız hangileridir? Bunların nasıl oynandığını sınıfta açıklayınız.

Metni dinleme stratejilerine uygun olarak dinleyiniz.

YAŞAR DOĞU (1915–1961) (DİNLEME METNİ)

1. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metnin konusunu ve ana fikrini belirleyip yazınız.

Konusu

.....

.....

.....

Ana fikri

.....

.....

.....

2. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metinde geçen anlamını bilmediğiniz kelimeleri tespit ediniz. Sonra bu kelimelerin anlamlarını sözlüklerinizden bulup yazınız.

Kelimeler

Anlamları

.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	

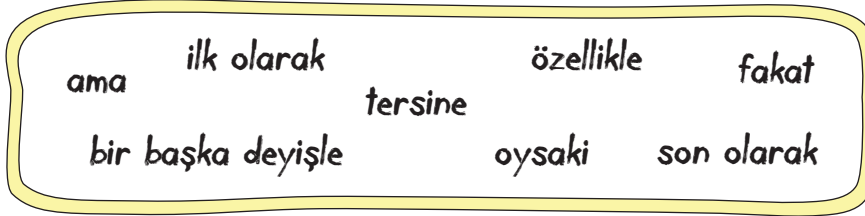
3. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metnin içeriğine yönelik aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Yaşar Doğu hangi spor dalında başarılı olmuştur?
2. Millî takıma girmek için Yaşar Doğu neler yapmıştır?
3. Yaşar Doğu, ilk şampiyonluğunu ne zaman kazanmıştır?
4. Arkadaşlarına yapılan haksızlıkları görünce Yaşar Doğu neler düşünmüştür?
5. Millî sporcu Yaşar Doğu nasıl bir bünyeye sahipmiş?
6. Dinlediğiniz metinde anlatılanlardan Yaşar Doğu'nun nasıl bir karaktere sahip olduğunu söyleyiniz.

4. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metnin içeriğine uygun olan aşağıdaki cümleleri verilen yönlendirici ifadelerle tamamlayınız.

- çocukluğunun geçtiği köyde güreşe başladı.
- Bir ara rakibinin sırtını yere getirdi hakemler görmezlikten geldiler.
- Sonra bir tuş daha yaptı o da aynı akibete uğradı.
- Daha sonra rakibini çatır çatır yendi bir pestil gibi sırt üstü mindere çevirdi da rakibinin göğsüne çıkıp oturdu.
- Çok çabuk kilo alan, çok zor kilo veren bir bünyeye sahipti.
- Doktorlar kendisine iyi bakmasını, yorulup heyecanlanmamasını söylemişlerdi o bunu yapamadı.
- Avrupa şampiyonasında ezileceği düşünülerek kadroya alınmak istenmedi. Finlandiyalı antrenör Onni Pellinen ağırlığını koyarak takıma aldırdı.

5. ETKİNLİK

Aşağıdaki ifadelerde düşüncayı geliştirme yollarının hangisinden yararlanılmıştır? Yanlarına yazınız.

● Zehir gibi acı kuvveti ve büyük güreş kabiliyeti ile bu güreşte de kendini gösterdi. →

● Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir araçtır. →

● Konuşma ile yazma farklıdır. Konuşma geçici, yazma kalıcıdır. →

● Güreşe fırtına gibi girdi. →

● Bir pestil gibi sırtüstü mindere serdi ve rakibinin göğsüne çıkıp oturdu. →

● Ay yıldızlı mayo altında yaptığı 47 maçın 46'sını kazanan Yaşar, bunların 33'ünde tuş yapmış, 11 maçını ittifakla, 1'ini abandone ile birini de ekseriyetle kazanmıştır. Galibiyetle sonuçlanan 46 güreşi 690 dakika sürmesi gerekirken yaptığı tuşlarla bu süreyi 372 dakika 26 saniyeye indirmiştir. →

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili fiillerin özellikleriyle (iş, oluş, durum) ilgili bildiklerinizi yazınız.

● Güreşe fırtına gibi girdi. →

● Yaşar, karakucak güreşçisi olarak adını bütün çevreye duyurdu. →

● Rakibinin göğsüne çıkıp oturdu. →

● Bu yüzden yıllar ilerledikçe sıkleti de yükseliyordu. →

● Bahçeye diktiğimiz domates fideleri büyüdü. →

● Son şampiyonluğunu Helsinki'de 87 kiloda kazandı. →

7. ETKİNLİK

Seçtiğiniz bir ata sporunu tanıtan bilgilendirici bir yazı yazınız. Yazınıza başlık koymayı unutmayınız.

[illegible]

BAYRAK VE CUMHURİYET

Dalgalan göklerde, şanlı bayrağım,
Rüzgârlar kesilip durmasın sakın.
Şehit kanlarından benim toprağım,
Bir yabancı gölge vurmasın sakın.

Dalgalan göklerde hürriyet için
Hudut boylarında bu millet için,
Titresin düşmanlar bir ibret için,
Yepyeni hayaller kurmasın sakın.

Damarımda akan kanım senindir.
Uğruna adadım, canım senindir.
Tarihte destanlar, şanımlı senindir,
Bir hain elini sürmesin sakın.

Göklerden yücedir, ayın, yıldızın,
Dalgalan durmadan sönmesin hızın,
Bu kutsal toprağa bir gün ansızın
Yürüyüp düşmanlar girmesin sakın.

Temsil et göklerde şanlı milleti,
Ata'nın kurduğu yüce devleti,
En büyük eseri cumhuriyeti
Korusun bu gençlik, vermesin sakın.

Mahmut BAĞCI

2. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

LOKMAN HEKİM

Lokman Hekim ismini bilmeyen var mı? Bu da çağdan çağa, dilden dile söylenip gelmiştir. “Allah dert verip derman aratmasın.” derler ya, bu sözün aslı, “Allah dert verip Lokman aratmasın.” imiş bir zamanlar.

Derler ki Lokman Hekim, doktorların piriymiş. Dünyada ne bilgi varsa bilir, bütün otların, çiçeklerin, ağaçların dilinden anlarmış. Kara kaplı bir kitabı varmış ki içinde her işe çare, her derde deva yazılıymış. Lokman Hekim, neyi bilmek dilerse ona bakarmış. Şöyle dağlara, kırlara çıksa her bir ot, her bir çiçek, her bir ağaç dile gelir; hangi hastalığa iyi geleceğini, hangi derde deva olacağını söylemiş Lokman’a: “Kopar beni, kaynat, içir insanlara, öksürüğü şıp diye keserim.”, “Yapraklarım boğaz ağrısına iyi gelir.”, “Şurubum iştah açar.” Böyle dermiş bitkiler o da onları alır, elleri ile ilaç yapar, insanları iyileştirmiş.

Ali Püsküllüoğlu

A. 1, 2, 3 ve 4. soruları yukarıdaki metne göre cevaplayınız.

1. Lokman Hekim hangi özellikleriyle adını duyurmuştur?

.....

.....

.....

2. Lokman Hekim’in kara kaplı kitabında neler yazılıymış?

.....

.....

.....

3. Metinde hangi söz sanatlarına yer verilmiştir? Örnekleyiniz.

.....

.....

.....

4. Metin hangi tür yazıdan alınmıştır? Metinden ipuçları göstererek türünü belirleyiniz.

.....

.....

.....

B. Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına “D”, yanlış olanların başına “Y” yazınız.

(....) Halı, kilim dokumacılığı, bakır işlemeciliği geleneksel zanaatlarımızdandır.

(....) Hacivat-Karagöz geleneksel seyirlik oyunlarımızdandır.

(....) “Korusun bu gençlik vermesin sakın.” dizesinde geçen fiiller kılış (iş) bildiren fiillerdir.

(....) Biyografilerde bir kişinin hayatı kendisi tarafından anlatılır.

(....) Güreş, cirit, okçuluk ata sporlarımızdandır.

C. Aşağıdaki cümlelerin noktalı yerlerini uygun sözcüklerle tamamlayınız.

1. Düşünceyi geliştirme yolları, , , , , ve benzetme olmak üzere altı başlıkta incelenir.
2. Fiiller anlam özelliklerine göre , ve bildiren fiiller olarak üçe ayrılır.
3. Yaşar Doğu, alanında ün yapmış tarihî şahsiyetlerden biridir.
4. Fatih Sultan Mehmet ün yapmış bir padişah'tır.
5. Nevruz, kültürel değerlerimiz içinde yer alan coşkuyla kutlandığı bir bayramdır.

Ç. Aşağıdaki soruların doğru cevabını bulup işaretleyiniz.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemine oluşturan fiil farklı kipte çekimlenmiştir?
A) Kulübe duvarının dibine uzandı.
B) İlkbahar bir ümit tufanı olmuş.
C) Martılar, seni kurtarmaya geliyorlar, diyor.
D) Sen gemiden bizi seyret.
2. "Yaşar Doğu, rakibine olanca gazabı ile atıldı, çift sürer gibi sürdü yerde." cümlesinde hangi düşünceyi geliştirme yolundan yararlanılmıştır?
A) Tanımlama B) Karşılaştırma C) Benzetme D) Örnekleme
3. "Elçiler de Konstantin de çaresiz sustular." cümlesindeki fiilin anlam özelliği hangi seçenekte doğru verilmiştir?
A) İş bildiriyor. B) Durum bildiriyor.
C) Oluş bildiriyor. D) Hareket bildiriyor.
4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde amaç-sonuç bildirilmektedir?
A) Fatih, boğaza hisar yaptırmak için Bizans imparatorundan yer istedi.
B) İmparator, Fatih bir sığır derisi toprağa razı olursa vereceğini bildirdi.
C) İmparator, izin verdiği kadar toprak işgal ettiği için Fatih'e itiraz etti.
D) Fatih, izin verdiği kadar toprak işgal ettiği için itirazı kabul etmedi.

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- "Demokrasi" kelimesinin anlam özellikleri üzerine bir araştırma yapınız.
- 15 Temmuz 2016'da ülkemizde neler yaşandı? Büyüklerinize sorarak bilgi edininiz.

3.TEMA

MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK

- HÜRRİYET GÜNEŞİ: 15 TEMMUZ DEMOKRASİ ZAFERİ
- BABAM, MUSTAFA KEMAL'İ KENDİ EVLADI GİBİ SEVERDİ
- BEN MUSTAFA KEMAL'İM
- SÜNGÜLERİN PARILTISINDA GELİNCİKLER AÇAR (DİNLEME METNİ)
- ATATÜRK DUMLUPINAR'DA (SERBEST OKUMA)

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. “Demokrasi” kelimesi sizde hangi duygu ve düşünceleri uyandırıyor? Sınıfta beyin fırtınası yapınız.
2. 15 Temmuz 2016 tarihinde ülkemizde neler oldu? Sınıfta bilgi paylaşımı yapınız.
3. Genel ağdan ve televizyondan “15 Temmuz Demokrasi Zaferi” ile ilgili bilgileri ve metinleri değerlendiriniz.

Aşağıdaki metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek ve türün özelliğine uygun biçimde sesli okuyunuz.

HÜRRİYET GÜNEŞİ: 15 TEMMUZ DEMOKRASİ ZAFERİ

Türk demokrasi tarihinin en uzun ve en karanlık gecesiydi 15 Temmuz gecesi. Demokrasimize, millî egemenliğimize karşı yapılan savaş boşa çıktı. O gecenin en karanlık saatlerinde, iman ateşiyle yanan genç ihtiyar, kadın erkek, herkes o kara geceye bir güneş gibi doğdu. Karanlığı yara yara ilerleyen bu millî ruh, millî bir zaferde beden buldu.

Ülkemizi ve geleceğimizi ipotek altına almak isteyen karanlık odakların son oyunu; fikir ve düşünce dünyalarını zehirleyip devşirdiği insanlar eliyle, vatanımızı kaosa sürükleyerek nihai hedeflerine ulaşmaya çalıştı. Egemenliğin kayıtsız ve şartsız millette olduğu vatanımızda, demokrasi dışı yollarla milletin iktidarını ele geçirmek istediler. Demokrasi bilinci kazanmış olan ve demokrasinin nimetlerinden yararlanmanın tadına varan halk, 15 Temmuz gecesi ülkesini ve millî egemenliğini hiç kimseye kaptırmayacağını tüm dünyaya gösterdi. Hem de öyle bir sahiplenmeydi ki bu; canını, kanını ortaya koyarak, ülkesine sahip çıkanlar o gün bir destan yazdı. Halkı hiçe sayanlara, halkın tercihlerini görmezden gelenlere 15 Temmuz günü sonsuza kadar unutamayacakları bir ders verildi.

Millî şair, o büyük ve inanmış adam Mehmet Âkif Ersoy,

“Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın

Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.”

diyordu ya. İşte bu dizelerle büyüyen bu güzide millet, yurdunu o alçaklara teslim etmedi. Hakk'ın bayrağını indirtmedi yere. Göklerde yankılanan Allahü ekber nidaları, savaş uçaklarını alaşağı etti. Millet yeniden yazdı “Diriliş” destanını.

(...)

Mustafa Kemal Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nde de belirttiği üzere, Türk istiklal ve cumhuriyetini kurtarmak için, *“Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.”* İşte bu asil kandır: Ömer Halisdemir'i gözünü kırpmadan şehadete götüren. İşte bu asil kandır: İnsanların hayatı pahasına bu hain girişime karşı koymasını sağlayan.

Bugün bize düşen görev 15 Temmuz Demokrasi Zaferi'ni gelecek kuşaklara anlatmak. Demokrasi uğruna toprağa düşen şehitlerimizi her yıl anmak ve milletimizin şuuru tehlikelere karşı uyanık tutmaktır. Geleceğe yürürken geçmişten ders alarak ilerlemek gerekir. Edirne'den Van'a, Muğla'dan Kars'a tüm yurttan anma programları düzenlemeli, demokrasi kültürü anlatılmalı, millî iradeye herkesin sahip çıkması gerektiği vurgulanmalıdır.

Ümit KANTAR

(Kısaltılmıştır.)

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde geçen aşağıdaki kelimelerin ve kelime gruplarının anlamlarını sözlüklerinizden bulup yazınız.

Kelime ve kelime grupları

Sözlük anlamları

demokrasi:

millî ruh:

ipotek:

kaos:

güzide:

millî irade:

kuşak:

2. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde italik yazılan bölümleri inceleyiniz. Niçin italik yazıldığını yorumlayınız.

3. ETKİNLİK

Genel ağıdan okuduğunuz veya televizyondan izlediğiniz “15 Temmuz Demokrasi Zaferi” ile ilgili bilgileri sınıfta anlatınız. Bu bilgilere, hangi bilgi kaynaklarını kullanarak ulaştığınızı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. ETKİNLİK

Aşağıdaki görselde insanlar ne yapmaya çalışıyorlar? Hangi duygular içinde olabilirler? Değerlendiriniz.

5. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğine yönelik sorular hazırlayınız. Sonra bu soruları sınıfta arkadaşlarınızla cevaplayınız.

Soru:
.....
.....
Cevap:
.....

Soru:
.....
.....
Cevap:
.....

Soru:
.....
.....
Cevap:
.....

Soru:
.....
.....
Cevap:
.....

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerin fiillerini yapı ve anlam yönünden inceleyiniz.

● Halkı hiçe sayanlara, halkın tercihlerini görmezden gelenlere 15 Temmuz günü sonsuza kadar unutamayacakları bir ders verildi.

Yapısına göre:

Anlamına göre:

● Demokrasi dışı yollarla milletin iktidarını ele geçirmek istediler.

Yapısına göre:

Anlamına göre:

● Herkes o kara geceye bir güneş gibi doğdu.

Yapısına göre:

Anlamına göre:

- Karanlığı yara yara ilerleyen bu millî ruh, millî bir zaferde beden buldu.

Yapısına göre:

Anlamına göre:

- Millet yeniden yazdı “Diriliş” destanını.

Yapısına göre:

Anlamına göre:

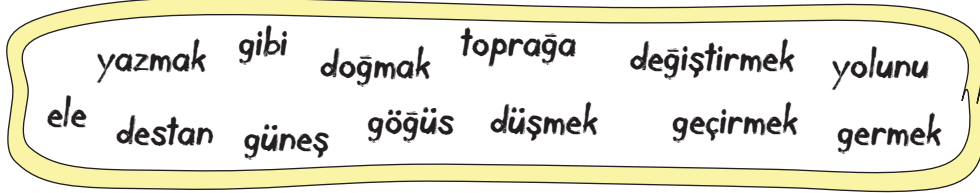
- Milletimiz, millî egemenlik uğruna tankların önüne duruverdiler.

Yapısına göre:

Anlamına göre:

7. ETKİNLİK

Aşağıdaki kelimeleri kullanarak deyimler oluşturunuz. Deyimlerin, kullanıldığı metne katkısı neler olur? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden büyük harflerin kullanıldığı örnek cümleleri tespit ediniz. Sonra bu örneklerde büyük harflerin niçin kullanıldığını belirleyerek aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. ETKİNLİK

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is a margin at the top, followed by a header area containing several dotted lines for writing. The rest of the page is filled with continuous horizontal lines. The paper has a slightly aged or off-white appearance.

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Atatürk'ün hayatıyla ilgili bir araştırma yapınız.
- Anı türüyle ilgili bilgiler toplayınız.
- Atatürk, Millî Mücadele yıllarında neler yapmış? Araştırınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Atatürk'ün Millî Mücadele Dönemi'nde yaptıklarını sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Anı türü ile ilgili edindiğiniz bilgileri sınıfa aktarınız.

Aşağıdaki metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

BABAM, MUSTAFA KEMAL'İ KENDİ EVLADI GİBİ SEVERDİ

Babam, Mustafa Kemal'i sever ve bizlerden ayırt etmezdi. Bu sevgi, babam ölünceye kadar sarsılmadan devam etmiştir. Onu genç yaşında tanımış olmaktan iftihar duyduğunu her vesile ile söylerdi. Birinci Dünya Savaşı'nda Mustafa Kemal'in yaptığı Çanakkale savaşlarını çok yakından izlemiş, ben Filistin Cephesi'nde iken İstanbul'dan yazdığı bir mektupta: "Mustafa Kemal, büyük bir asker olduğunu ispat etmiştir." diye uzun uzun ondan bahsetmişti.

Mütareke yıllarının felaketli günlerinde Mustafa Kemal, vatanın kurtuluşu mücadelesine atılmak için Anadolu'ya geçmek çarelerini aradığı sıralarda:

— Mustafa Kemal Paşa, beni çağırdığı anda gelmez ve emrine girmezsem, namerdim, demişti. Mustafa Kemal'in de, o gün bu mülakatta hazır bulunan Hüseyin Rauf'un (Rahmetli Başvekil ve Büyükelçi Rauf Orbay) da gözleri dolu dolu olmuştu. Rauf, Mustafa Kemal ile beraber İstanbul'dan ayrılmaya karar vermişti.

19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkan Mustafa Kemal, millî kurtuluş davasının öncüsü olmuş, mukaddes ihtilalin bayrağını kuvvetli elleri arasına almıştı. Ben, Ankara'da önce 20. Kolordu, daha sonra Batı Anadolu Millî Kuvvetler Başkumandanı olarak bütün samimiyetim ile, inanışım ile ve bütün mevcut imkânlarımla kendisini destekliyor ve onu lider olarak tanıyordum. Doğuda da aynı desteği şimdi Allah'ın rahmetine kavuşmuş olan Kâzım Karabekir yapıyordu.

Sivas Kongresi toplanmak üzere idi. Kongreye katılmak için Sivas'a giden arkadaşlar Ankara'ya da uğruyorlardı. 29 Temmuz 1919'da hiç beklemediğim bir olayla karşılaştım. 20. Kolordu karargâhının kumandanlık odasında idim. Birdenbire içeriye Kurmay Başkanım Binbaşı Ömer Halis (Rahmetli İstanbul Kumandanı Korgeneral Ömer Halis Bıyıktay) girdi.

— İstanbul'dan eski bir asker geldi. Sizi görmek istiyor, dedi. Kim olduğunu sordum.

— Babanız İsmail Fazıl Paşa hazretleri.

Ben hayretler içinde iken paşa babam da içeriye girmiş bulunuyordu. Onun İstanbul'da verdiği söze sadık kalarak mücadele ve millî mukavemet hareketlerinde bir fiil yer almış olması bizim için çok önemli bir kazançtı. Bu gelişten en ziyade memnun olacak Mustafa Kemal'di. Diğer taraftan rahatını düşünen meşakkate katlanmak istemeyen, bu yüzden de İstanbul'dan ayrılmayı göze almayan payitahttaki devlet ricaline de bir fedakârlık örneği olmuştu. Ancak babam altmış dokuz yaşında idi. Dinç görünmesine rağmen girdiği savaşlarda, istibdat devrinde geçen ve uzun yıllar süren menfa hayatında bir hayli yıpranmıştı. Bunu yakından biliyordum. Sonra ailemizin reisi idi. Anadolu'ya geçmekte ihtiyar anneciğimi yalnız bırakmış olacaktı.

Endişelerimi kendisine söyledim. Bugün gibi hatırlarım, kaşlarını çatarak şu ihtarda bulunmuştu:

— Milletin istiklali bahis mevzuu olurken aile endişesi nazarı itibara alınmaz. Çünkü aile huzur ve rahatı ancak milletin huzur ve kurtuluşu ile kaimdir.

Sonra ilave etmişti:

— Ben Mustafa Kemal ile beraber, onun emrinde, onun gittiği yolda sonuna kadar yürüyeceğim. Bu kararı İstanbul'dan ayrılmadan çok evvel vermişim.

Gözlerimde yaşlar tanelenmişti. Babam üç beş gün Ankara'da kaldı. Sonra kongrede delege olarak bulunmak üzere Sivas'a hareket etti. Veda ederken:

— Biliyor musun Fuat, dedi. Mustafa Kemal Paşa'yı ne kadar göreceğim geldi. Bir oğlumu İstanbul'da bırakmışım. İkincisini Ankara'da buldum. Üçüncüsüne Sivas'ta kavuşacağım.

Babamın birinci oğlum dediği İstanbul'da irtibat subayı olarak bıraktığım ağabeyim Yüzbaşı Mehmet Ali, ikincisi de bendim. Sivas'ta kavuşacağını söylediği üçüncü oğlu ise Mustafa Kemal'di.

İsmail Fazıl Paşa, ilk Millî Hükûmet'in nafia vekili, yani bayındırlık bakanı olmuştur.

Yukarıda yazdıklarına, benim için hazin olan ufak bir hatıramı da ekleyerek bu bahsi kapatacağım. Batı Cephesi Kumandanlığı'ndan ayrılmış, 21 Kasım 1920'de Moskova Büyük Elçiliğine tayin olunmuştum. Hasta babamı yalnız başına bırakacaktım. İtiraf etmeliyim ki işlerimin fazlalığından kendisiyle lüzumu kadar meşgul olamamışım. Doktorlar, damar sertliği hastalığının Ankara'nın sert havasıyla bağdaşmayacağını, Avrupa'yı ve İstanbul'u arzu etmediğine göre, Antalya'ya giderek bir müddet istirahat tavsiyesinde bulunmuşlardı. Arkadaşları da Almanya'ya gönderilmesi fikrini ileri sürmüşlerdi. Mustafa Kemal, bir kabine toplantısından sonra beni bir kenara çekerek:

— İsmail Fazıl Paşa'nın sıhhi durumunu iyi görmüyorum. İstirahata çok ihtiyacı var. Fakat Ankara'dan ayrılmak istemiyor. Bir kere de siz ısrar ediniz, demişti. Aynı ricayı babama iki üç defa tekrarlamışım. Fakat hepsinde de ret cevabı almışım. Bununla beraber Mustafa Kemal Paşa'nın emrini yerine getirmek için son bir defa daha müracaata karar verdim. Akşam buluştuğumuz zaman muhakkak suretle Almanya'ya gitmesini, annemi de yanına almasını söyledim. Biraz düşündü, sonra:

— Hayır, dedi. Ankara'dan ayrılmayacağım.

Sordum:

— Ankara'da oturmaktan büyük zevk duyuyorum. Hastalığımı ben de biliyorum. Fakat ısrar etme ve artık bir şey sorma.

Rica ve ısrarlarım yine boşa çıkmıştı.

Ankara'dan ayrılacağım gün, veda ziyaretine gittiğim zaman, babamı fazla heyecanlı buldum. Yüzümden, gözümden öptü. İşte o zaman neden Ankara'da kalmak istediğini ilk defa açıkladı:

— Bu mukaddes mücadelenin zaferle neticelenmesini görmek müyesser olmazsa, beni bu millî idarenin merkezinde bir yere gömersiniz. Bu arzumu Mustafa Kemal'e de söyle, Bir oğlum sen isen, bir oğlum da odur.

(...)

Ali Fuat CEBESÖY

(Kısaltılmıştır.)

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde geçen aşağıdaki kelimelerin anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten bulup yazınız.

Kelimeler

- cephe:
- namert:
- mülakat:
- lider:
- ihtilal:
- kongre:
- mukaddes:
- irade:

2. ETKİNLİK

Metnin görsellerini sırasıyla inceleyiniz. Görsellerden ulaştığınız sonucu yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğine yönelik sorular hazırlayınız. Sonra bu soruları sınıfta arkadaşlarınıza sorunuz.

Soru:

.....

.....

.....

.....

.....

Soru:

.....

.....

.....

.....

.....

Soru:

.....

.....

.....

.....

.....

Soru:

.....

.....

.....

.....

.....

4. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin türüyle ilgili dikkatinizi çeken özellikler nelerdir? Maddeler hâlinde yazınız.

-
-
-
-
-
-
-
-

5. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki cümlelerin fiillerinin kip ve kişilerini yanlarına yazınız.

- Babam, Mustafa Kemal'i sever ve bizden ayırt etmezdi. →
- Onu genç yaşında tanımış. →
- Endişelerini kendisine söyledim. →
- Bugün gibi hatırlarım. →
- Onun gittiği yolda sonuna kadar yürüyeceğim. →
- Bir kere de siz ısrar ediniz. →
- Hastalığımı ben de biliyorum. →
- Bu arzumu Mustafa Kemal'e de söyle. →
- Biliyor musun Fuat, dedi. →

6. ETKİNLİK

Dilin iyi kullanılmaması durumunda anlatılmak istenenle anlatılan farklı olur. Böyle durumlara anlatım bozukluğu diyoruz. Anlatım bozukluğunu anlama dayalı ve dil bilgisi kurallarına dayalı bozukluklar olarak ikiye ayırabiliriz.

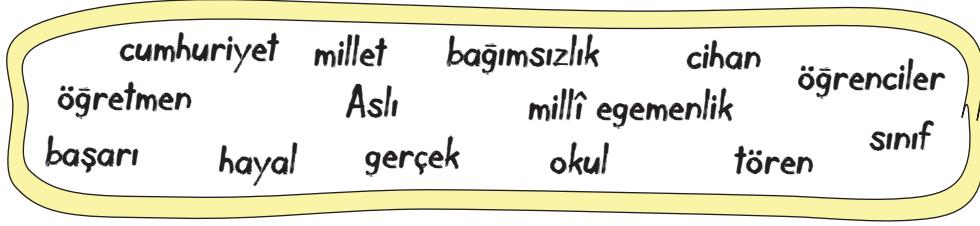
Anlama dayalı yanlışları; kelimenin yanlış yerde kullanımı, yanlış anlamda kullanımı, gereksiz kullanımı, anlamca çelişen kelimelerin kullanımı şeklinde sıralayabiliriz.

Aşağıdaki cümlelerde geçen anlatım bozukluklarının sebeplerini altlarına yazınız.

- Kitaplığında bulunan Atatürk için yazılmış bütün kitapları ilk işim çıkarıp bir yana ayırmak oldu.
.....
- Kitapları tek tek gözden geçirerek notlar almaya başladım.
.....
- Kendini boş yere zorlamaya çalışıyorsun.
.....
- Ümit gözlerini okşayarak yatağından uyandı.
.....

7. ETKİNLİK

Aşağıdaki kelime ve kavram havuzundan kelimeler seçerek hikâye edici bir metin yazınız. Yazınızda olay, kişiler, zaman ve mekân unsurlarını belirleyerek hikâyenin serim, düğüm, çözüm bölümlerini oluşturunuz. Yazınıza uygun bir başlık belirleyiniz. Yazınızı zenginleştirmek için deyim, atasözü, özdeyişlerden yararlanınız. Yazınızın içeriğine uygun anlatım biçimlerini kullanmaya çalışınız.

YAZARI TANIYALIM

Ali Fuat Cebesoy (1882-1968)

Asker, siyaset ve devlet adamı. Mustafa Kemal Atatürk'ün sınıf arkadaşlarındandır. Hayatı boyunca birçok savaşa katılmış, üstün başarılar göstermiştir. Devletin birçok kademesinde görev yapmış, Millî Mücadele'ye katılmıştır.

Eserlerinden bazıları: Millî Mücadele Hatıraları, Sınıf Arkadaşım Atatürk...

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Sınıfa Millî Mücadele'yi, Atatürk'ün kişilik özelliklerini konu alan şiirler getiriniz.
- Yaşadığınız bölgede Millî Mücadele hareketi nasıl yaşanmış? Büyüklerinizden sorup öğreniniz.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Sizce hangi dünya görüşü Çanakkale Savaşı'nı, Kurtuluş Savaşı'nı kazanmıştır?
2. Yaşadığınız bölge Millî Mücadele hareketine nasıl katılmış? Neler yapmıştır?

Aşağıdaki şiiri ezberleyip takıldığınız yerlerde göz atarak okuyunuz. Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

Millî Mücadele'yi ve Atatürk'ün kişilik özelliklerini konu alan şiirlerden derlediklerinizi arkadaşlarınıza sınıfta seslendiriniz.

BEN MUSTAFA KEMAL'İM

Ben Mustafa Kemal'im

Çanakkale'de Mehmetçik,

Anafartalarda kartal...

Şahin olurum Antep önlerinde,

Nene Hatun'la destan...

Sütçü İmam'a uzanır ellerim.

Vatan ufkunda çelik bir kalkan olurum,

Kükrerim cihana karşı,

Sönmeyen bir volkan olurum...

Ben Mustafa Kemal'im;

Van Gölü'nün maviliği,

Kars Kalesi'nin ihtişamı yüreğimde;

Karadeniz'in hırçın dalgaları.

Erir, Bandırma Vapuru'nun güvertesinde.

Bir millet benimle coşar,

Bir millet benimle uyanır...

Bir hoş olur yüreğim,

Vapur düdüğünde, dalgaların sesinde...

Ben Mustafa Kemal'im;
Güneşle doğarım Samsun ufkundan,
Dalgalarla coşkun,
Martılarla hürüm...
Koca bir çınar misali,
Kök salmışım Anadolu topraklarına,
Her 19 Mayıs'ta yeni doğar,
Yeniden büyürüm...

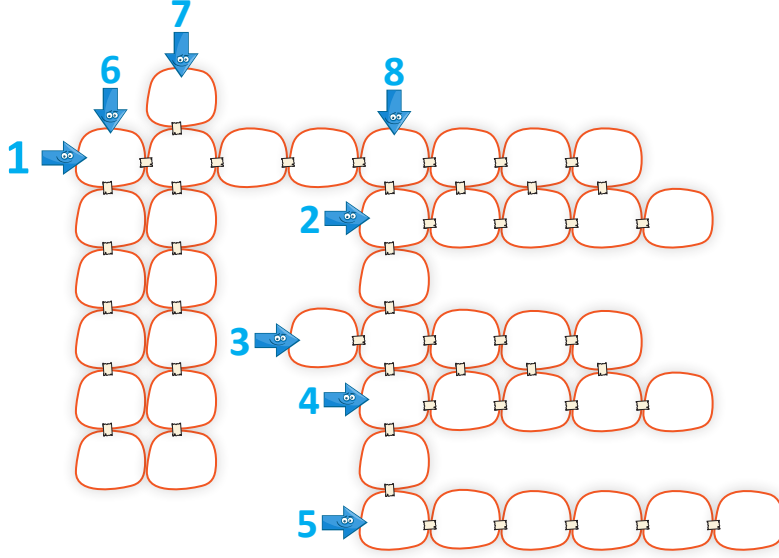
Ben Mustafa Kemal'im;
"Ne Mutlu Türk'üm" dedim.
Gurur duydum, kıvanç duydum.
Ben Mustafa Kemal'im;
Maviliklerde hilâl...
Tutuşur benliğimde,
Hürriyet ve istiklâl...

Süleyman ÖZBEK

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirde geçen kelime ve kelime gruplarının metin içinde kazandığı anlamları fark edebilmek için aşağıdaki bulmaca etkinliğini yapınız.

1. Özgürlük.
2. Ay'ın ilk günlerinde aldığı yay biçimi, yeni ay.
3. Dünya, evren.
4. Kartalgillerden, Avrupa ve Asya'nın dağ, orman ve çalılıklarında yaşayan, 50-55 santimetre uzunluğunda yırtıcı bir kuş.
5. Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus.
6. Belirli bir sebebi olmadan sinirlenip huysuzluk eden (kimse).
7. Gemide ambar ve kamara-ların üstü.
8. Görkem.

2. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirin içeriğine yönelik sorular yazıp sınıfta bu soruları arkadaşlarınızla cevaplayınız.

Soru:

Cevap:

Soru:

Cevap:

Soru:

Cevap:

Soru:

Cevap:

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz “Ben Mustafa Kemal’im” adlı metinle daha önce okuduğunuz “Ata’mız Atatürk” adlı metni türleri ve verdikleri mesajlar yönünden karşılaştırınız.

	Türleri	Verilen mesajlar
Ben Mustafa Kemal’im		
Babam, Mustafa Kemal’i Kendi Evladı Gibi Severdi		

4. ETKİNLİK

Metne konu olan duygu ve düşünceler olayı yaşayan tarafından anlatılıyorsa buna **birinci kişili anlatım**, olayın dışındaki gözlemci veya olaya şahit olan tarafından anlatılıyorsa ona da **üçüncü kişili anlatım** denir. Bu açıklamalara göre şiirdeki anlatım kimin ağzından yapılıyor. Nasıl bir anlatım biçimi kullanılmıştır? Söyleyiniz.

5. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirde geçen fiillerin anlam özelliklerini belirleyiniz.

	Anlam Özellikleri		
Fiiller	İş (kılış) fiilleri	Oluş fiilleri	Durum fiilleri
olurum			
uzanır			
kükrerim			
erir			
coşar			
uyanır			
doğarım			
salmışım			
büyürüm			
dedim			
duydum			
tutuşur			

6. ETKİNLİK

[illegible]

ŞAİRİ TANIYALIM

Süleyman Özbek (1962-)

Şair, akademisyen, tarihçi. İlk ve ortaöğrenimini tamamladıktan sonra yüksek öğrenimini Ankara Üniversitesinde yaptı. Tarihle ilgili akademik çalışmalarına Gazi Üniversitesinde devam etmektedir.

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Atatürk'ün Millî Mücadele ve Çanakkale Savaşı'yla ilgili söylediği sözleri araştırınız.
- Atatürk, Millî Mücadele'yi başlatabilmek için hangi şehirleri dolaşmış, neler yapmıştır? Araştırınız.
- Yaşadığınız bölgede Millî Mücadele ile ilgili anlatılanları derleyiniz.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

- Yaşadığınız bölgede Millî Mücadele ile ilgili anlatılanlardan dinlediklerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Atatürk, Millî Mücadele'ye hangi illeri dolaşarak başlamıştır? Bu şehirlerde neler yapmıştır?

Atatürk'ün Millî Mücadele'de gösterdiği kahramanlıkları ve yaşadıklarını anlatan bu metni not alarak dinleme yöntemine uygun biçimde dinleyiniz.

SÜNGÜLERİN PARILTISINDA GELİNCİKLER AÇAR (DİNLEME METNİ)

1. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metinde geçen aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tahmin ediniz. Sonra bu kelime ve kelime gruplarını birer cümlede kullanınız.

Kelime ve kelime grupları

tutsaklık

kötü talih

kükremek

ilk hedef

gelincikler

çılgın gibi

gözyaşı

zafer

Cümlede kullanımı

2. ETKİNLİK

Dinlediğiniz şiirde anlatılanların tutarlılığını, doğruluğunu sorgulayan görüşlerinizi bir paragraf hâlinde yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ETKİNLİK

Dinlediğiniz şiirin konusunu ve ana duygusunu belirleyip yazınız.

Konusu:

Ana duygusu:

4. ETKİNLİK

Dinlediğiniz şiirin içeriğinden yararlanarak aşağıdaki neden-sonuç, amaç-sonuç cümlelerini tamamlayınız.

Neden

Mustafa Kemal Millî Mücadele yolunda
attığı adımları zaferle tamamladığı için

Sonuç

.....
.....
.....
.....
.....

Amaç

.....
.....
.....
.....
.....

Sonuç

Samsun, Havza ve Amasya'ya gitmiştir.

7. ETKİNLİK

Atatürk'ün Millî Mücadele yıllarında karşılaştığı zorlukları konu alan bir anısını yazınız.

[illegible]

ŞAİRİ TANIYALIM

A. Adnan Çakmakçioğlu (1922-1998)

Öğretmen, şair, yazar. Eğitimin birçok kademesinde görev yaptı. Emekli olduktan sonra çocuk edebiyatına yöneldi. İlk şiirlerini Adnan Ardağı adıyla yazdı. Adnan Çakmakçıoğlu adıyla birçok hikâye, roman, radyofonik oyun yazdı.

Eserlerinden bazıları: Bir Masal Gibi, Çocuk Şiirleri, Çocuklar İçin Nutuk, Aydede, Çocuklar Hep Gülsün...

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Van Gölü'nün özellikleriyle ilgili bir araştırma yapınız.
- Ülkemizin tarihî ve turistik yerleriyle ilgili resim ve fotoğraflar derleyiniz.
- Ülkemizin hangi yörelerini gezip görmek istersiniz?

ATATÜRK DURLUPINAR'DA

Atatürk, cumhurbaşkanı seçildikten sonra yurdumuzun birçok il ve ilçesini gezip dolaşmıştır. Bu gezilerinde kurtuluş törenlerine katılmış, yaptığı konuşmalarla, değişik konularda halkı aydınlatmaya çalışmıştır.

Bu yurt gezileri arasında en önemlilerinden biri, 1924 yılında yapılan ve ilk durağı Dumlupınar olan gezidir. Bu gezi, Başkomutanlık Meydan Savaşı'nın ikinci yıl dönümünü kutlamak ve "Şehit Asker Anıtı"nın temelini atmak için düzenlenmişti.

Atatürk bu geziye, 29 Ağustos günü öğleyin, Ankara'dan hareket eden özel bir trenle çıkmıştı. Yanında bazı devlet adamları, milletvekilleri ve generaller de vardı. Ankara'dan Eskişehir'e kadar bütün tren istasyonları ulu önderi görmek ve selamlamak için toplanan coşkun yurttaşlarla dolmuştu.

Tren, 30 Ağustos sabahı Afyon'a varmıştı. Afyon İstasyonu da cumhurbaşkanlarını selamlamaya gelenlerle tıklım tıklım doluydu. Tren, öğle vakti demir yolunun Çalköy'e en yakın bir noktası olan Silkisaray'da durdu. Atatürk ve yanındakiler burada trenden indiler, otomobillerle tören yerine hareket ettiler.

Silkisaray ile Çalköy arasında durmadan gidip gelen araçlar, yurdun çeşitli şehirlerinden gelen yolcuları tören yerine taşıyorlardı. Tören yerine yakın köylerde oturanlar ise daha sabahın erken saatlerinde yaşlısı, genci, çoluğu çocuğu ile anıtın dikileceği tepeye doğru uzanan yollara dökülmüşlerdi.

Tören yerinde çadırlar kurulmuştu. Atatürk, kendisi için hazırlanmış olan çadırda önce bir süre dinlendi. Sonra büyük bir halk topluluğuyla birlikte Şehit Asker Anıtı'nın yapılacağı tepeye çıktı. Anıtın ilk taşını koydu ve konuşma kürsüsünün yakınında gölgelik bir yere oturdu.

Önce Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak söz aldı. Dumlupınar Meydan Savaşı'nın tüm evrelerini ayrıntılı biçimde anlattı. Onun ardından üniversite, basın, öğretmenler, Kızılay ve TBMM

adına konuşmalar yapıldı. Bu arada güzel konuşmalarıyla tanınmış Hamdullah Suphi Tanrıöver de günün önemini belirten bir söylev verdi.

Tanrıöver, konuşmasının bir yerinde Kurtuluş Savaşı'nı başarıyla yöneten ve büyük bir zaferle sonuçlandıran ulu öndere dönerek şunları söyledi:

— Sevgili Gazi! Bu alaca köylü kalabalığı içinde seni seyrediyorum... Sevgili Gazi, en karanlık günlerimizde adın bir Çoban Yıldızı olmuştur. Hepimiz, ona bakarak yol aldık... Sen bir ateşsin! Sen, Türk ulusunun bir kurtuluş bayrağısın. Özgürlüğün, bağımsızlığın bütün belirtileri, haberleri, hepsi senin yüzünde... Bu zafer ve barış güneşinin altında, sevgiyle dolu olarak sana tekrar ediyorum: Bütün çalışmalarında sonuna kadar hep yanındayız!

Törende son olarak kürsüye Atatürk çıktı. Zaferle biten bir savaşın başkomutanı olarak çok ilginç bilgiler verdi. Ulusumuzu yeniden yaşama kavuşturan bu savaşın özelliğini belirtti. Düşünce ve duygularını dile getirdi. Söylevinin bir yerinde şöyle dedi:

— Ulusal tarihimiz çok büyük ve çok parlak zaferlerle doludur. Fakat Türk ulusunun burada kazandığı zafer kadar kesin sonuçlu ve dünya tarihine yeni bir yön veren bir “meydan savaşı” daha hatırlamıyorum... Hiç şüphesiz yeni Türk devletinin, genç Türk Cumhuriyeti'nin temeli burada pekiştirildi. Bu alanda akan Türk kanları, bu göklerde uçuşan şehit ruhları, devlet ve cumhuriyetimizin sonsuza dek koruyucularıdır. Burada temelini attığımız Şehit Asker Anıtı, işte o ruhlarla birlikte gazi arkadaşlarını, özverili ve kahraman Türk ulusunu temsil edecektir.

Atatürk, söylevinin sonlarına doğru özellikle ülke gençliğine beslediği güveni ve onlara düşen görevi belirtti:

— Gençler! Cesaretimizi güçlendiren ve sürdürmemize yardım eden sizsiniz. Siz, almakta olduğunuz eğitim ve öğretimle insanlık duygularının, vatan sevgisinin, düşünce özgürlüğünün en değerli temsilcisi olacaksınız. Ey yükselen yeni kuşak! Gelecek sizlersiniz. Cumhuriyeti biz kurduk, onu yükseltecek ve sürdüreceksiniz...

Atatürk'ün söylevini herkes derin bir sessizlik içinde dikkatle dinlemişti. Onun “Arkadaşlar, bu kutsal savaş ve şehitlik bölgesinden ayrılırken ‘Şehit Asker’i hep birlikte saygı ile selamlayalım.” sözleri, dinleyenler tarafından dakikalarca alkışlandı.

Bu büyük tarihî tören, dünkü savaş bölgesini inleyen top sesleri ve askerî birliklerin yaptığı geçit resmiyle sona erdi.

A. Ferhan OĞUZKAN

3. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

“Hürriyet ve İstiklâl benim karakterimdir. Bence bir millette şeref, haysiyetin, namusun ve insanlığın vücut ve beka bulabilmesi, mutlak o milletin hürriyet ve istiklâline sahip olması ile kaimdir. Ben yaşayabilmek için müstakil bir milletin evladı kalmalıyım. Bu sebeple millî istiklâl bence bir hayat meselesidir. Milletin ve memleketin menfaatleri gerektirdiği takdirde, milletlerden her biri ile dostluk ve siyasi münasebetleri takdir ederim. Ancak benim milletimi esir etmek isteyen herhangi bir milletin de, bu arzusundan vazgeçinceye kadar amansız düşmanıyım.”

Mustafa Kemal ATATÜRK
(Atatürk Yolu)

A. Aşağıdaki soruları yukarıdaki metne göre cevaplayınız.

1. Atatürk, karakter özelliklerini hangi kavramlarla açıklıyor?

.....

.....

.....

2. Milletlerin gelecekte ayakta kalması Atatürk'e göre nelere bağlanmıştır?

.....

.....

.....

.....

3. Parçadan, Atatürk'ün kişilik özellikleriyle ilgili neler çıkarabiliriz?

.....

.....

.....

.....

4. Atatürk, hangi şartlarda, kimlerin düşmanı olabileceğini belirtiyor? Niçin?

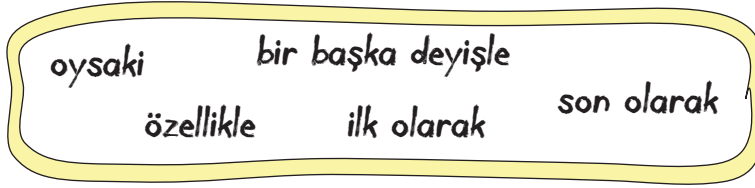
.....

.....

.....

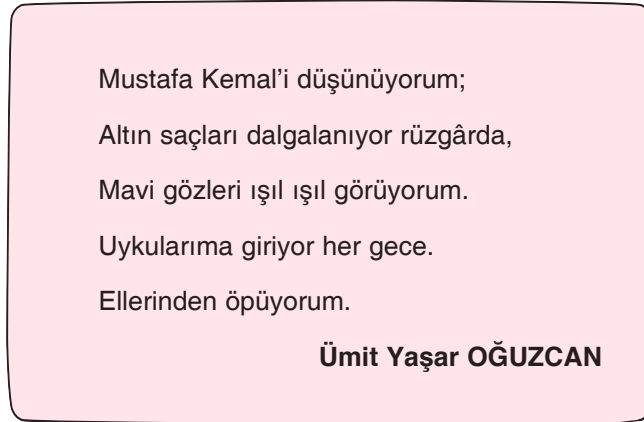
.....

B. Aşağıda verilen geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanarak cümleleri tamamlayınız.

- Türk ordusu halkın sevinç gözyaşları arasında İzmir'e giriyordu. düşmanı yurdumuzdan temizliyordu.
- Halkı hiçe sayanlara, halkın tercihini görmezden gelenlere 15 Temmuz günü son-
suza kadar unutamayacakları bir ders verildi.
- Atatürk, Erzurum'da da Sivas'ta kongre yaptı.
- Törende kürsüye Atatürk çıktı bu törenin en önemli konusu o idi.
Bu nedenle onun konuşması gerekirdi.

C. Aşağıdaki soruların doğru cevabını bulup işaretleyiniz.

1. Yukarıdaki şiirle ilgili verilen bilgilerden hangisi **yanlıştır**?
 - A) Tema, Atatürk sevgisidir.
 - B) Birinci kişili bir anlatımı vardır.
 - C) Benzetmelerden yararlanılmış.
 - D) Fiiller dilek kipiyle çekimlenmiştir.
2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde neden-sonuç ilgisi kurulmuştur?
 - A) Atatürk Şehit Asker Anıtı'nın temelini atmak için Dumlupınar'a gitmiş.
 - B) Atatürk'ü götüren tren Ankara'dan Eskişehir'e kadar bütün istasyonlarda durdu.
 - C) Atatürk, törende konuşma yapmak için kürsüye çıktı.
 - D) Atatürk, yorucu bir yolculuk yaptığı için çadırda dinlendi.

Nasıl söylerim öldüğünü nasıl,
Bir ışık vurmuş yüzümüze.
Atatürk'üm bakıyor besbelli,
Çeki düzen verelim üstümüze

İlhan DEMİRARSLAN

3. Yukarıdaki şiirde fiil türünde kaç kelime vardır?
A) 1 B) 2 C) 3 D) 4
4. Yukarıdaki şiirde geçen fiiller aşağıdaki hangi zaman ekini **almamıştır**?
A) Şimdiki zaman
B) Gelecek zaman
C) Geniş zaman
D) Öğrenilen geçmiş zaman
5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin fiili oluş bildirmektedir?
A) Atatürk, Millî Mücadele'yi Samsun'dan başlattı.
B) Atatürk, Kurtuluş Savaşı'nı kazanmak için çok çalıştı.
C) 15 Temmuz gecesi halk, darbecilerin karşısında çığ gibi büyüdü.
D) Millet diriliş destanını o gece yeniden yazdı.
6. "Darbeciler geleceğimizi ve istikbalimizi ipotek altına almak istediler." cümlesindeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?
A) Yanlış anlamda sözcük kullanımı
B) Gereksiz sözcük kullanımı
C) Sözcüğün yanlış yerde kullanımı
D) Anlamca çelişen sözcüklerin bir arada kullanımı
7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin fiili yapı yönünden farklıdır?
A) Atatürk, dinleyenler tarafından dakikalarca alkışlandı.
B) Düşünce özgürlüğünün en değerli temsilcisi olacaksınız.
C) Atatürk, ülke gençliğine düşen görevi belirtti.
D) Tören yerinde çadırlar kurulmuştu.

4.TEMA

DOĞA VE EVREN

- VAN GÖLÜ'NÜN ŞAFAĞI
- ÖZÜR
- BİR KELAYNAK ANLATIYOR
- KIŞLA İLK YAZ (DİNLEME METNİ)
- KIRIN TEPESİNDEKİ
AĞACA ÖVGÜ
(SERBEST OKUMA)

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Van Gölü'nün özellikleriyle ilgili yaptığınız araştırmadan elde ettiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Ülkemizin hangi yöresini gezip görmek istersiniz? Düşüncelerinizi sınıfta anlatınız.
3. Ülkemizin tarihî ve turistik yerleriyle ilgili hazırlıkta derleyip sınıfa getirdiğiniz resim ve fotoğrafları arkadaşlarınıza gösterip bunlarla ilgili bilgi veriniz.

Aşağıdaki metni noktalama işaretlerine dikkat ederek önce sessiz sonra sesli okuyunuz. Okuma sürecinde tartışarak okuma stratejisinden yararlanabilirsiniz.

VAN GÖLÜ'NÜN ŞAFAĞI

Ernis, Van Gölü'nün doğu ucunda, Esrük Dağı'nın eteğine kurulmuş doksan evlik bir köydür. Esrük Dağı'nın toprakları, kayaları tepeden tırnağa kıpkırmızıdır.

Kan kırmızısı ve çimen yeşili... Gün ışığı da yeşile, kırmızıya boyanıyor. Toprak alaimisema gibi oluyor. Uçsuz bucaksız karlar ortasında kurulmuş birer adacık, bu topraklar.

Ernis köyünde bir yaşlı adam var. Adı Ali Menco. Doksan sekizinde bu yıl. Ama daha dinç. Yüzü büyük, pembe. Sakalı süt beyaz, kocaman. Sanki kucağındaki sakal değil de bir kucak pamuk. Ali Menco'yla dost olduk. Sohbeti tatlı bir adam. Çok az konuşuyor. Belki günde bir kere. Ama konuşunca da hoş konuşuyor. Boş, havaya laf ettiği yok. Kuştan, kurttan, böceklerden, yılanlardan, cümle mahlukattan haberdar. Yaşayışlarını bir bir biliyor. Suyu, toprağı, yağmuru, ekini, ağaçları en ilginç yerinden yakalamış. En ilgili yönlerini söylüyor. Bilmediğim, duymadığım şeyler söylüyor dünyaya dair.

Ali Menco her gün, gün ışımadan önce kalkıyor yataktan. Ay boynuzlu öküzlerini önüne katıp doğru tarlaya gidiyor. Tarlaya giderken kaldığım evin önünden geçip bana da haber veriyor. Alelacele giyinip arkasına düşüyorum. Tarlaya kadar hiç mi hiç konuşmuyoruz. O, varıyor öküzlerini sabana koşuyor. Sabanın kulpuna yapışıp taşlı tarlanın bir ucundan bir ucuna ağır ağır gidip geliyor. Sürdüğü toprak ıslak ıslak parlıyor gün vurdukça... Ben de bir taşın üstüne oturup bu beli bükülü asırlık ihtiyarı seyrediyorum. Öğle yemeğini beraber yiyoruz. Birkaç baş soğan, biraz lor peyniri... Yemekte konuşuyoruz. Ali Menco açılıyor hem yiyor hem söylüyor.

Bir gün de bana gölü gösterdi. “Bu göl sihirlidir.” dedi. “Bu gölü baştan aşağı gez. Gece gündüz gez. Sihirini sen de göreceksin. Bu gölde günün doğuşunu ve batışını mutlak seyret. O zaman sihrini görürsün.”

Küçücük mavi birer düğme gibi gözlerini uzaklara, göle dikmişti. “Gölü gez.” dedi. Konuşkanlığı üstündeydi ama gene de gölü, gölün sihrini anlatmadı. Yüzü öylesine bir hâl aldı ki bu şafağı görmeden edemezdim. İçime kurşun gibi ağır bir merak oturdu.

Van Gölü dağların ortasındadır. Denizden yüksekliği 1720 metredir. Derin, kocaman, dev bir kuyu gibi... Fır-dolayı, dört bir yanındaki dağlar tepeden tırnağa karlıdır, uludur. Dağlar, Süphan Dağı'na kadar hemen hemen hep bir hizadadırlar. Süphan Dağı'nda gelip bir ulu düğüm olurlar. Süphan Dağı bu yanların en yüksek dağı: 4434 metre. Tepesinde masmavi, büyük bir krater gölü de var.

Van Gölü'nün mavisini hiçbir maviye benzemiyor. Bir başka mavi. Kalın bir camı kesip kesitine bakın, işte o maviye azıcık yaklaşıyor. Bir başka mavi ki tarif edilemez.

Yalnız mavi değil. Göl, günün her anında bir başka renge giriyor. Bu renkler de bildiğimiz, gördüğümüz renklerden değil... Mesela bir an yeşil oluyor. Görülmemiş bir yeşil. Yeşilin de bir yanı yaprak yeşili, bir yanı zehir yeşili... Karışıyor.

Bir bakıyorsun morumsu bütün su, bir bakıyorsun açık maviye dönüyor. Bir yeri turunculaşıyor durup dururken. Bir yeri de bozarıveriyor. Sonra da dalga dalga renkleri görmek için zamanını beklemek gerek. Göl kıyısının insanları bunu biliyorlar.

Günün batması da bir âlem, bir acayip... Süphan Dağı'nın ardına usuldan çekiliyor gün. Derken iniveriyor. Sonra Süphan Dağı'ndan bir al ışık fırlıyor, gölün batı ucundan giriyor, şimşek gibi kayarak, dağa doğru uçarak doğusundan çıkıyor. Bu al ışık oyunu bir, iki, üç dakika sürüyor. Bundan sonra da göl karanlık olacağına bir an için süt beyaz kesiliyor. Tabii gölün ortaları gene kapkaranlık. Sadece kıyı-lar beyazlaşıyor. Karlı dağların göle vuran aksi olsa gerektir.

Dağlar da yarı dumana, yarı ışığa batmış. Bir an geliyor, cümle dağlardan ışık fışkırıyor. Ortalık aydınlığa, ışığa boğuluyor. Gölün ışıkları karlı dağlara, karlı dağlarınki göle... Bazı, ışıktan göle baka-mıyorsun. Gözlerin yoruluyor. Dağlar altından aydınlatılmış gibi. Dağlar billurdanmış gibi. Çok gezdim tozdum. Bu dağlara benzer dağlara hiç rast gelmedim. Dağlar biraz heybetli, biraz karanlık olur.

Gece yarısından iki saat önceydi ki motorcu beni uyandırdı. “Babo” dedi. “Tam sırasıdır. Denize açılalım (Buralarda göle deniz diyorlar.). Dağın dibine ancak varırız.”

Motoru bir kayaya bağlamıştı. Binip açıldık. Batıya, Süphan Dağı'na doğru gidiyoruz. Sular hışıldıyor. Ay batmış. Ortalık gene aydınlık. Yıldız ışığı var. Kıyılar, beyaz beyaz görünüyor. İncecik bir soğuk var. Hoş bir soğuk... Uzaklardan, geceden, köpek havlamaları geliyor. Çobanlar kepeneklerine bürünüp uyumuşturlar şimdi.

İnsan şaşıyor. Burada yepyeni, alışmadığımız bir toprak, bir su, bir dağ... Sanki harikalar diyarı. Gölde nereye gidersen git, batıya git, doğuya git, Süphan Dağı yanında, tependeymiş gibi durup duruyor. Ne kadar uzaklaşırsan uzaklaş ondan, gene tepende Süphan Dağı.

Biz motorla pat küt yol alırken doğudaki dağların başı ağarıverdi. Motorcu gazı kesti. Göl hafif dalgalı. Beşik gibi usul usul sallanıyor.

Ben gözümü günün doğacağı yere, gittikçe ağaran dağların tepelerine diktim. Heyecanla sihri bekliyorum. Bizim ak sakallı ihtiyarın sihrini. O söylemedi sihrin ne olduğunu ya, ben başkalarından duydum, inanmadım. Şimdi bekliyorum. Bulunduğumuz yer tam gölün yarı yeri, doğudaki ucundan Süphan Dağı'na daha yakın...

Ağaran tepelerden birkaç bulut kalktı. Bulutların alt uçları parlıyordu. Derken bir dilim kırmızı köz gibi Güneş'in bir ucu çıktı battı. Derken yarısı çıktı battı. Çıktı battı. Sayamadım. Belki on, on beş kere... Dağlar sallanıyor gibi. Azıcık bir ara verdi. Sonra çıkıp çıkıp batmaya başladı. Sonra Güneş'in tümü birkaç kere şimşek hızıyla dağların tepelerine çıktı çıktı geri battı. Sonra kan kırmızı bir yuvarlak karlı dağın tepesine oturdu.

Ve her gün Van Gölü'ne Güneş böyle doğar işte. Gerçekten bir sihirdir bu, büyüdür. Güneş'in büyüsüdür. Kocaman Güneş yalımı karlı dağları kana boyayarak çıkıp çıkıp batıyor. Bir dakikada belki on kere.

İkinci gün Ali Menco'yu tarlasında buldum. Gülerek baktı. Gözlerinde soru vardı. "Tamam." dedim.

Bundan sonra gölün bütün kıyılarını dolaştım. Van Gölü kıyıları tarih yatağı. Urartulardan kalma Van Kalesi... Bu kaleyi Semiramis'in yaptırdığını söylerler. Bir de göle karışan çaylar, dereler var. Bunlar bol miktarda balık getiriyorlar. Gölde, su sodalı olduğu için, hiçbir hayvan yaşamıyor. Balıklar, akarsuların ağızlarında, göl suyuyla tatlı suların katıştığı yerde yaşıyorlar.

Haziran on beşten sonra da gölden çayların gözlerine doğru bir balık akınıdır başlıyor. Sular, yukarı doğru balık akıyor üst üste. Köylüler sepetlerini daldırıp çaydan balık çıkarıyorlar, zahmetsiz... Yukarı akan balıklar, mısır patlağı gibi çay sularının üstünde sıçraşıyorlar.

Bir de göldeki Adır Adası'nda seyrettim şafağı... Adır Adası bin dönümlük bir yerdir aşağı yukarı. Eskiden kalma badem ağaçları da var. Yarısı kayalık, yarısı topraktır. Adır Adası pelikanların adası. Adada o kadar çok pelikan var ki ada almıyor sanki. Hepsı birden uçunca adanın üstü kapanıyor.

Yaşar Kemal

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde geçen anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarını tespit edip aşağıya yazınız. Sonra bu kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tahmin edip yazınız.

Kelime ve kelime grupları

Anlamları

.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	

2. ETKİNLİK

Metinden alınan aşağıdaki cümlelerde geçen deyimleri bulup altını çiziniz. Sonra bu deyimleri birer cümlede de siz kullanınız. Bu deyimlerin metne olan katkısını söyleyiniz.

- Küçük mavi birer düğme gibi gözlerini uzaklara, göle dikmişti.
- İçime kurşun gibi ağır bir merak oturdu.
- Biz motorla pata küte yol alırken doğudaki dağların başı ağarıverdi.

Deyimleri cümlede kullanıyorum

●	
●	
●	

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden örnekte olduğu gibi söz sanatlarının geçtiği yerleri tespit edip adlarını yazınız.

Örnekler

Söz sanatı

🔵 Bu gölü baştan aşağı gez. Gece gündüz gez. Sihrini sen de göreceksin.

Tezat (Karşıtlık)

🔵 Bir an geliyor, cümle dağlardan ışık fışkırıyor.

Abartma (mübalağa)

.....

.....

.....

4. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden anladıklarınızı özetleyiniz.

[illegible]

5. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Ali Menco kimdir? Nerede yaşıyor? Fiziksel özelliklerini belirtiniz.

.....

.....

2. Ali Menco, yazara neler söylüyor?

.....

.....

3. Metinde “Boş, havaya laf ettiği yok.” sözüyle ne anlatılmak isteniyor?

.....

.....

4. Motorcu, yazarı niçin uyandırıyor?

.....

.....

5. Yazarın heyecanla beklediği nedir? Yazar, Güneş’in ilk çıkışını neye benzetiyor?

.....

.....

6. Ali Menco Van Gölü’ne niçin büyümlü göl diyor? Van Gölü gerçekten büyümlü göl müdür? Yoksa bu bir benzetme midir?

.....

.....

7. Yazar, Van Gölü’nün kıyılarıyla ilgili hangi gözlemlerini dile getiriyor?

.....

.....

8. Van Gölü’nün ortasındaki adayı hangi özelliğiyle tanıtıyor?

.....

.....

6. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğini yorumlayarak metinden öznel ve nesnel yargılara örnekler veriniz.

Öznel yargılar

.....

.....

.....

.....

.....

Nesnel yargılar

.....

.....

.....

.....

.....

7. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde yazar hangi anlatım biçimlerinden ve hangi düşünceyi geliştirme yollarından yararlanmışır? Örneklerle belirtiniz.

Anlatım biçimleri

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Düşünceyi geliştirme yolları

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

8. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri anlatım bozukluğu yönünden inceleyiniz. Varsa bozukluğun nedenini belirtiniz.

- Fırdolayı, dört bir yanındaki dağlar tepeden tırnağa karlıdır, uludur.

.....

- Dağlar, Süphan Dağı'na kadar hemen hemen hep bir hizadadırlar.

.....

- Süphan Dağı, bu yanların en yüksek dağı: 4434 metre.

.....

- Bir an geliyor, cümle dağlardan ışık fışkırıyor. Ortalık aydınlığa, ışığa boğuluyor.

.....

9. ETKİNLİK

Yaşadığınız çevreyi (sokağı, mahalleyi, semti veya köyü) tanıtan bir röportaj yazınız. Yazınızı uygun görsellerle destekleyiniz. Yazınıza uygun bir başlık koyunuz. Yazınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini (oysaki, bir başka deyişle, özellikle, ilk olarak, son olarak) kullanınız.

[illegible]

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Çevreye zarar verenlere nasıl davranıyorsunuz? Neden?
2. Yaşadığınız yerdeki çevre sorunlarını sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu sorunlara ne tür önlemler alınabilir? Tartışınız.
3. Genel ağ, televizyon veya gazetelerden derlediğiniz çevrenin korunmasıyla ilgili medya metinlerini sınıfta değerlendiriniz. Faydalandığınız bilgi kaynaklarının güvenliğini sorgulayarak bu bilgi kaynaklarını etkili biçimde kullanmaya çalışınız. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgiler varsa bunları yorumlayınız.

Aşağıdaki metni noktalama işaretlerine dikkat ederek metin türünün özelliğine uygun biçimde sesli okuyunuz.

ÖZÜR

Önce toprağı kirllettik;
Ne geçtiyse elimize attık üzerine
Kıydık canım ağaçlarına, çiçeklerine,
Çöpten görünmez oldu baharın güzel yüzü,
Topraktan özür dileriz...

Sonra suları kirllettik;
Sandık ki su temizler her türlü pisliği.
Sunduk zehirli atıklarını fabrikaların,
Yem niyetine balıklara.
Dereler ağır ağır aktı,
Haliç intihar etti üzüntüsünden,
Sulardan özür dileriz...

Derken temiz havaya takıldı bakışlarımız;
Kırlı toprak ve suya,
Hiç yakışır mıydı temiz hava?
Birden mavi göğümüzü,
Kaplayıverdi öldürücü bulutlar.
Zehir solumaya başladı çocuklarımız,
Hayvanlarda belirdi bin bir çeşit hastalık.
Şimdi ayda ayak izleri var, mikroplu,
Titriyor gecelerin ışığı.
Güzelim çehresi soldukça soluyor,
Ay'dan da özür dileriz.

Nail TAN

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirde geçen aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının anlamlarını geçtiği cümlelerden yararlanarak tahmin ediniz. Tahminlerinizi kontrol etmek amacıyla sözlükten yararlanınız.

Tahminim

Sözlük anlamı

kirletmek:

.....

.....

zehirli atık:

.....

.....

niyet:

.....

.....

mikroplu:

.....

.....

ayak izi:

.....

.....

özür dilemek:

.....

.....

2. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinle ilgili aşağıdaki soruları sınıfta cevaplayınız.

1. Okuduğunuz şiirin konusu nedir?

2. Şiir, nelerden özür diliyor? Neden?

3. Şiire göre balıklara yem olarak neler veriliyor?

4. Şair, "Kirlili toprak ve havaya,

Hiç yakışır mıydı temiz hava?" dizeleriyle ne anlatmak istiyor? Yorumlayınız.

5. Şiirin bütününden yararlanarak şairin içinde bulunduğu duyguları açıklayınız. Şairin olaylara bakış açısını metinden örnek ve ayrıntılarla anlatınız.

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirde hangi söz sanatlarına yer verilmiştir? Örneklerle gösteriniz.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. ETKİNLİK

Aşağıdaki dizelerde geçen fiillerin aldığı çekim eklerini (kip ve kişi) belirleyip yazınız.

Önce toprağı kirlettik;
Ne geçtiyse elimize attık üzerine
Kıydık canım ağaçlarına, çiçeklerine,
Çöpten görünmez oldu baharın güzel yüzü,
Topraktan özür dileriz.

.....
.....
.....
.....
.....

5. ETKİNLİK

Çevrenizle ilgili sınıfa getirdiğiniz görselleri arkadaşlarınıza gösteriniz. Görseller üzerinde konuşunuz. Konuşurken katılımlı veya güdümlü konuşma yöntem ve tekniklerinden yararlanabilirsiniz. Konuşmalarınızda beden dilinizi etkili bir şekilde kullanmaya çalışınız. Kelimeleri anlamlarına uygun olarak kullanmaya, yabancı dillerden alınmış dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanmaya dikkat ediniz.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Yaşadığınız yerdeki doğal ortamın özellikleri nelerdir? Anlatınız.
2. Çevrenizdeki doğal ortamda yaşayan canlıların yaşamını olumsuz etkileyen neler vardır? Söyleyiniz.

Aşağıdaki metni noktalama işaretlerine dikkat ederek not alma tekniğini kullanarak sesli okuyunuz.

BİR KELAYNAK ANLATIYOR

Bilmem adımı hiç duydunuz mu? Söyleyeyim duymadıysanız. Adım: Kelaynak. Kimileri çirkin bir kuş olduğumu söyler. Böyle diyenler, tüylerimin güneşte nasıl parladığını galiba hiç görmemişler. Görselerdi çirkin olduğumu söylemezlerdi. Aslında ben buna aldırımıyorum. Beni güzel bulsalar ne çıkar, çirkin bulsalar ne çıkar? Benim derdim başka. Hem de çok başka.

Ailem dünyadan silinip yok olmak üzere. Böyle giderse soyum sopum kalmayacak. Adım bile unutulup gidecek. İşte benim derdim. Bundan daha büyük dert olur mu?

Bir zamanlar bizim büyük, hem de çok büyük bir ailemiz vardı. Asya, Avrupa ve Afrika gibi büyük kara parçalarına yayılmıştık. Sayıca çoktuk. Bir havalandık mı ortalık kanat seslerimizden çınlardı. Ya şimdi? Söylesem belki de inanmayacaksınız 70-80 kadar kaldık.

Bir kısmımız Fas'ta yaşıyor. Bana ve aileme gelince, yazın Türkiye'ye geliyor, yazı burada geçiriyoruz. Kaldığımız yerin adını da belirteyim: Fırat Nehri'nin kıyısında bir kasaba var, Urfa'nın Birecik kasabası. İşte bu kasabada kalıyoruz yazları. Daha doğrusu ölmemeye, yok olmamaya çalışıyoruz. Kış gelince de Afrika'ya göçüyoruz.

Bizim sayımız niye azaldı? Niye hızla yok olmaya başladık? Bakın bunu anlatayım sizlere.

Biz Kelaynaklar ekinlere zarar veren çekirgelerle besleniriz. Bu yönden çiftçilerin en büyük yardımcısı sayılırız. Çünkü bizim avladığımız çekirgeler olsun, ekinlere zarar veren öteki böcekler olsun çiftçilerin korkulu rüyasıdır. Onlar ekinlere bir dadandı mı çiftçiler emeklerinin karşılığını alamazlar. İşte bunun için de çekirgelere, öteki zararlı böceklerle karşı birtakım önlemler almaya başladılar. Bunun için de çekirgeleri, zararlı böcekleri öldürmek için tarlalarına zehirli ilaçlar attılar. Böcekler bu ilaçlardan zehirlendi. Biz de bu zehirli böcekleri yedik. Zehirlendik böylece. Pek çok arkadaşımız, soydaşımız bu yüzden öldü.

Bilirsiniz doğadaki yaratıklar arasında güzel bir denge vardır. Her canlı varlığıyla başka canlıların yaşamına katkıda bulunur, daha doğrusu onlara yardım eder. Bir örnek vereyim. Güneş toprağa gömülen tohumun yeşermesini sağlar. Yeşeren tohum önce fidan, sonra ağaç olur. Ağaç yapraklarını döktüğü zaman, altında verimli topraklar oluşur. Bu toprakta bitkiler yetişir. Bitkileri yiyen koyunlar, etiyle, sütüyle insanın besin ve giyim ihtiyacını karşılar.

Bitkiler kirli havayı temiz havaya dönüştürür. Ayrıca bu bitkiler otla beslenen kimi hayvanlara onlar da yırtıcı canlılara besin olur. Tarla farelerinin çakallara, çakalların kurtlara yem olduğu gibi.

Doğadaki dengenin bozulduğunu bir düşünelim. Yaşamak çok güçleşir. Biz kelaynakları örnek vereyim yine. Bizim soyumuzun tükenmesi, yaşadığımız çevreye büyük zararlar verecektir. Çekirgeleri avlayamayacağımız için çekirge akınları başlayacak, bitkileri tüketecektir çekirgeler. Bitkilerin tükenmesi yaşamı etkileyecektir. Kısacası doğadaki dengenin bozulması insanoğlu için büyük bir tehlikedir. Yalnız insan için mi tüm varlıklar için. Benden, bir Kelaynak'tan söylemesi...

Emin ÖZDEMİR

1. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde geçen deyimleri belirleyip metne olan katkısını söyleyiniz.

- Çünkü bizim avladığımız çekirgeler olsun ekinlere zarar veren öteki böcekler olsun çiftçilerin korkulu rüyasıdır.
- Ailem dünyadan silinip yok olmak üzere. Böyle giderse soyum sopum kalmayacak.
- Beni güzel bulsalar ne çıkar, çirkin bulsalar ne çıkar?

2. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini belirleyip yazınız.

Konusu:

Ana fikri:

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğine yönelik aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Metindeki anlatım kimin ağzından yapılıyor?
2. Anlatıcının dert dediği nedir? İnsanlar bu duruma çözüm bulabilir mi?
3. Anlatıcı, kendileriyle ilgili hangi bilgileri veriyor?
4. Anlatıcı, kendilerinin doğaya hangi faydaları sağladıklarından söz ediyor?
5. Doğanın dengesi, doğadaki uyum ne zaman bozulmaya başlıyor?

4. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden söz sanatlarına (kişileştirme, konuşurma, tezat, abartma) örnekler bulup yazınız.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

5. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde geçen yönlendirici, geçiş ve bağlantı ifadeleri tespit edip altlarını çiziniz.

- Bacalardan çıkan dumanlar havayı kirletmiş. Bir başka deyişle insanlar ciğerlerine temiz hava yerine duman doldurmaya başlamışlar.
- Kuşlar kaçmış dumandan, dünyada özellikle temiz havalı yerler aramaya koyulmuşlar.
- Bunları bize sıradan insanlar da söylüyor ama iş işiştir.
- İnsanlar birçok fabrika kurmuş fakat bu fabrikaların atıklarını ne yapacaklarını hiç düşünmemişler.
- Doğa, kirliliğe karşı tepki vermiş oysaki insanlar bu tepkiden rahatsız olmamışlar.
- Doğaya karşı yapılanlar önlenmeli aksi takdirde doğa kendisi önleyecektir.
- Öğretmenimiz doğayla ilgili slogan hazırlamamızı istedi. Özellikle nesli tükenen hayvanları koruyucu sözleri kullanmamızı belirtti.

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki parçada hangi anlatım biçimlerinden ve düşünceyi geliştirme yollarından yararlanılmıştır? Yazınız.

Bir zamanlar bizim büyük, hem de çok büyük bir ailemiz vardı. Asya, Avrupa ve Afrika gibi büyük kara parçalarına yayılmıştık. Sayıca çoktuk. Bir havalandık mı ortalık kanat seslerimizden cınlardı. Ya şimdi? Söylesem belki de inanmayacaksınız 70-80 kadar kaldık.

(...)

Biz Kelaynaklar ekinlere zarar veren çekirgelerle besleniriz. Bu yönden çiftçilerin en büyük yardımcısı sayılırız. Çünkü bizim avladığımız çekirgeler olsun, ekinlere zarar veren öteki böcekler olsun çiftçilerin korkulu rüyasıdır. Onlar ekinlere bir dadandı mı çiftçiler emeklerinin karşılığını alamazlar. İşte bunun için de çekirgelere, öteki zararlı böceklerle karşı birtakım önlemler almaya başladılar. Bunun için de çekirgeleri, zararlı böcekleri öldürmek için tarlalarına zehirli ilaçlar attılar. Böcekler bu ilaçlardan zehirlendi. Biz de bu zehirli böcekleri yedik. Zehirlendik böylece. Pek çok arkadaşımız, soydaşımız bu yüzden öldü.

Emin ÖZDEMİR

.....

.....

7. ETKİNLİK

Aşağıdaki dize ve cümlelerde geçen çekimli fiilleri, altını çizerek belirtiniz. Altını çizdiğiniz fiillerin kip ve kişilerini yazınız.

- Bayrak bayrak dilimizde türkümüz,
Sığmaz zamanlara Atatürk'ümüz. →
- Yürüyelim, koşalım,
Hızlandıkça coşalım. →
- Bir gün olup kucağına ulaşısam
Gözlerinden döksem sevinç yaşını. →
- Yeni evinizde güle güle oturasınız. →
- Biraz hızlı yürümelisin. →
- Bana bir masal anlat. →
- Doğayı sevelim, ormanları koruyalım. →
- Çocuklar tatile gitse mi, gitmese mi? →
- Yarın bize gelmelidir. →
- İnsanları sev, çiçekleri koru. →

8. ETKİNLİK

[illegible]

9. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri belirtilen fiil kipleriyle tamamlayınız.

- Bu konuyu babama (Hatırlatmak: Gereklilik kipi, 1. tekil kişi)
- Şu yolu (İzlemek: Emir kipi, 2. çoğul kişi)
- Dilerim senin de başına (Gelmek: İstek kipi, 3. tekil kişi)
- Yavrucuğum, biraz da ders (Çalışmak: Şart kipi, 2. tekil kişi)
- Bu soruyu öğretmene (Sormak: Gereklilik kipi, 3. tekil kişi)
- Biraz iyi olacak. (Dinlenmek: Şart kipi, 1. çoğul kişi)
- Konuşmayı bırak da (Yürümek: Emir kipi, 2. tekil kişi)
- Ulular köprü basıp geçme. (Olmak: Şart kipi, 3. tekil kişi)
- Bugün sinemaya mi? (Gitmek: İstek kipi, 1. çoğul kişi)

YAZARI TANIYALIM

Emin Özdemir (1931-2017)

Türk dili araştırmacısı, deneme yazarı, sözlükçü. Eğitimin değişik kademelerinde çalışan yazar, dille ilgili araştırma, inceleme, eleştiri, deneme ve makale türünde yazılarını çeşitli dergilerde yayımladı. Türkçenin özleştirilmesi, geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi konularında çalışmalar yaptı. TDK'nin yönetim ve yürütme kurulu üyeliklerinde bulundu. Terim kolu başkanlığı yaptı.

Eserlerinden bazıları: Türkçe Öğretimi, Yazma Tekniği, Güzel Dilimiz Türkçe ve Okuma Kitabı, Okuma Sanatı, Edebiyat Bilgileri Sözlüğü...

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Mevsimlerin özellikleri üzerine bir araştırma yapınız.
- Fabl türünün özelliklerini araştırınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Mevsimlerin özellikleriyle ilgili bildiklerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Fabl türünün özelliklerini sınıfta belirleyiniz. Maddeler hâlinde söyleyiniz.

Metnin içeriğini anlamak için katılımlı dinleme yönteminden yararlanınız.

- Metni özetlemek için dinleyiniz.
- Metni olayların gelişimi ve sonucunu tahmin ederek dinleyiniz.

KIŞLA İLKYAZ (DİNLEME METNİ)

1. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metinde geçen aşağıdaki kelimeleri ve deyimleri anlamlarıyla eşleştiriniz.

kral

Bir kimsenin, bir şeyin, bir durumun; gülünç, kusurlu, eksik vb. yönlerini küçümseyerek eğlence konusu yapmak.

kış

Rüzgâr.

ilkyaz

Birdenbire başlayan, genellikle kısa süren şiddetli yağmur.

alay etmek

Herhangi bir alanda başkalarından üstün, başarılı olan kimse.

yel

Çok sevinmek.

sağanak

Kuzey yarım kürede 22 Aralık-21 Mart tarihleri arasındaki zaman dilimi.

göze almak

İlkbahar.

bayram etmek

Gelebilecek her türlü zararı ve tehlikeyi önceden kabul etmek.

2. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metinden çıkardığınız sonuç (ana fikir) nedir? Yazınız.

.....
--

3. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metinde konuşturulan “kış” ile “ilkyaz”ı özellikleri yönünden karşılaştırarak içeriği değerlendiriniz.

.....
--

4. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metinde konuşturulan “kış” ile “ilkyaz”ın rollerini sınıfta rol paylaşımı yaparak canlandırınız. Roller üstlenen arkadaşlarınızı dikkatlice izleyiniz. Sözlü olmayan mesajlarını, jest ve mimikle vermek istediklerini kavramaya çalışınız.

5. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde geçen fiillerin anlam özelliklerini (kılış, oluş, durum) yanlarına yazınız.

● Sen bir ortaya çıktın mı kimsenin rahatı kalmıyor. ➡
● İnsanlar da senden kurtuldukları için seviniyorlar. ➡
● Kimi yola çıkıyor, gemilere biniyor, başkalarını görmeye gidiyor. ➡

6. ETKİNLİK

Seçeceğiniz canlı ya da cansız varlıklardan iki tanesini konuşturarak fabl türünde bir yazı yazınız. Yazınıza bir başlık koymayı, sonunda okuyucuya bir ders vermeyi unutmayınız.

[illegible]

YAZARI TANIYALIM

Aisopos (Ezop)

Ezop, MÖ VI. yüzyılda yaşadığı varsayılan eski Yunan masalcısıdır. Kahramanları hayvanlar olan masallarıyla büyük ün kazanmıştır. Ezop'un hayatıyla ilgili kesin bilgiler yoktur.

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Emek harcayıp, çalışıp başarılı olduğunuzda neler hissedersiniz? Düşününüz.
- “Çalışmak, alın teri, emek, geçim derdi, sorumluluk, eşitlik” gibi kavramları anlatan özlü sözler derleyiniz.

KIRIN TEPEİNDEKİ AĞACA ÖVGÜ

Ağaç olmuşsun bir defa
Bu kırım tepesinde.
Yaşayacaksın ağacım,
Tek ağaç olsan da...

Bir damla su için göklere bakacaksın bazen,
Yıldızlara dil döneceksin sessizce...
İncecik damarlarını
Sert derinliklere salacaksın,
Yaşamak kolay değil ağacım,
Yaşayacaksın...

Yaşama sevinci bu,
Yaşama aşkı.
Sadece kendin sevinecek değilsin
Bu kırım tepesinde.
Gölgene çekeceksin kurdu, kuşu,
Rüzgâr, dallarını okşayacak,
Seninle bilecek rüzgâr olduğunu...

Yaşama sevinci bu,
Yaşayacaksın ağacım,
Yaşayacaksın.
Cırcır böceklerinin şarkısını dinleyerek
Ay ışığına dalmak güzel şey...
Yaşamaktan nasibini alacaksın.
Yaşama şarkısı söyleyecek çırpınarak yaprakların,
Aşk ile şevk ile sallanacak dalların...

Coşkun ERTEPINAR

4. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Ben küçük bir yağmur damlasıyım. Önce yeryüzündeydim. Güneş'in sıcaklığı ile buhar oldum, gökyüzüne çıktım. Benim gibi çok sayıda buhar damlaları ile birleştik. Bulut olduk. Bulut olarak gökyüzünde uzun süre kaldık. Çok yükseklerden yeryüzünü seyrettik. Köyler, şehirler, bahçeler, tarlalar, ormanlar ne kadar güzel görünüyordu! Çocuklar oyun oynuyor, köylüler bahçe ve tarlalarda çalışıyor, köyün sürüleri kırlarda otliyordu. Yeryüzü yüksekte çok güzel görünüyordu. Yollar ve yollardaki araçlar, her şey çok güzeldi. Ormanlar, çayırlar, göller, dereler, nehirler yeryüzünü süslüyordu.

Yanıma bir damla geldi. Gördüklerimizi birbirimize anlatıyorduk ki: "Deniz göründü, deniz göründü!" diye sesler duyduk. Nehrin ağzı genişledi. Meğer nehrin denize döküldüğü yere gelmişiz! Denizi yakından ilk defa görüyordum. Onun büyüklüğü karşısında şaşırımdım. Yaşlı bir damla yanıma gelerek:

— Ben de denizi ilk gördüğümde böyle şaşırımdım. Deniz bizim son durağımızdır. Bütün akarsular denize dökülür. Buradan buhar olup tekrar gökyüzüne çıkarız, dedi.

Denizin suyu çok tuzluydu. İrili ufaklı, renk renk balıklar vardı. Yüzgeç denen kanatlarını hiç durmadan hareket ettirerek sağa sola koşuyorlardı. Denizde midye, istiridye, denizanası gibi daha birçok hayvan vardı. Denizin dibi ormana benziyordu. Engebeler, çukurlar, tepeler...

İnsanlar, denizin üstünde ulaşımı vapur, kayık, sandal ile sağlıyorlardı. Küçük ve büyük motorlarla balıkları avlamaya çalışıyorlardı. Yakalanan balıklar kurtulmak için çırpınıyordu. Küçük balıklar, büyüklere yem olmamak için kayaların ve yosunların arasına saklanıyordu.

Zaman geçti, yaşlı damlanın dediği gibi, tekrar buhar olup gökyüzüne çıktım. Bundan sonra bakalım neler göreceğim?..

Komisyon
Yağmur Damlası

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Metinde anlatılan olay nedir? Açıklayınız.

.....

.....

2. Metinden çıkardığınız sonuç (ana fikir) nedir? Yazınız.

.....

.....

3. Metinde geçen terimleri sınıflandırıp yazınız.

.....

.....

.....

4. Yazar metinde nasıl bir anlatım biçiminden yararlanmış? Örneklerle açıklayınız.

.....

.....

.....

5. Metinde hangi söz sanatlarından yararlanılmıştır? Örnekleyiniz.

.....

.....

.....

6. Metinden basit, türemiş, birleşik fiillere örnekler bulup birer cümlede kullanınız.

.....

.....

.....

7. Metinden öznel ve nesnel yargılara örnekler bulup yazınız.

Öznel yargılar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Nesnel yargılar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Metinden haber kipiyle çekimlenmiş fiiller bulup yazınız. Bu fiilleri birer cümlede de siz kullanınız.

.....

.....

.....

B. Aşağıdaki soruların doğru cevabını bulup işaretleyiniz.

1. Aşağıdaki atasözlerinden hangisinin fiili yapı yönünden farklıdır?

- A) İrmaktan geçerken at değiştirilmez.
- B) Yangını körükleyen saçından tutuşur.
- C) Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez.
- D) Sakla samanı gelir zamanı.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sebep-sonuç ilişkisi **yoktur**?

- A) Çalışmadığı için iyi not alamadı.
- B) O hastalandığı için gelememiştir.
- C) Gözlüğümü değiştirmek için doktora gideceğim.
- D) Kahvaltı yapmadığı için okulda bayılmış.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tezat sanatından **yararlanılmamıştır**?

- A) Denizin üstünde de altında da yaşayanlar var.
- B) İnsanlar kötü işler yaparak iyi sonuçlara ulaşamayacağını bilirler.
- C) Denizin üstünde küçük ve büyük motorlarla balıkları avlamaya çalışıyorlardı.
- D) Denizin üstünde ulaşımı vapur ve kayık ile sağlıyorlar.

4. “Onun büyüklüğü karşısında şaşırdım.” cümlesindeki fiilin anlam özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Oluş bildiriyor.
- B) Durum bildiriyor.
- C) İş (kılış) bildiriyor.
- D) Olumsuzluk ifade ediyor.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kelimenin yanlış yerde kullanımından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yapılmıştır?

- A) Nehrin ağzı genişledi.
- B) Meğer nehrin denize döküldüğü yere gelmişiz.
- C) Denizi ilk defa yakından gördüm.
- D) Bir yaşlı damla yanıma geldi.

C. Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların başına “D” yanlış olanların başına “Y” yazınız.

- (....) Doğanın korunmasında her insanın üstlenebileceği bir görev vardır.
- (....) “Okumuşsunuz” çekimli fiili, dilek kiplerinden şart çekimine girmiştir.
- (....) “Onun o yaşta Türkçeye tutkunluğuna hayrandım.” cümlesinin yüklemi bildirme kipiyle çekimlenmiştir.
- (....) “Sayısal verilerden yararlanma, örnekleme” birer anlatım biçimidir.
- (....) “Tanık gösterme” bir düşünceyi geliştirme yoludur.
- (....) “Yaşayacaksın ağacım,
Yaşayacaksın.
Cırcır böceklerinin sesini dinleyerek” dizelerinde benzetme söz sanatından yararlanılmıştır.

5.TEMA

VATANDAŞLIK

- GALATA KÖPRÜSÜ
- VATANDAŞLIK GÖREVLERİ
- KEFİL
- ÖZLEM YOKUŞLARI (DİNLEME METNİ)
- SELİM
(SERBEST OKUMA)

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. “Çalışmak” kelimesi sizde hangi duyguları uyandırıyor? Açıklayınız.
2. Emeğinizin karşılığını aldığınız bir anınızı hatırlayınız. Neler hissettiniz? Anlatınız.

1. ETKİNLİK

Görselden ve başlıktan hareketle okuyacağınız metnin konusunu tahmin edip yazınız.

Tahminim:

Şiiri, noktalama işaretlerine dikkat ederek uygun hızda sesli okuyunuz.

GALATA KÖPRÜSÜ

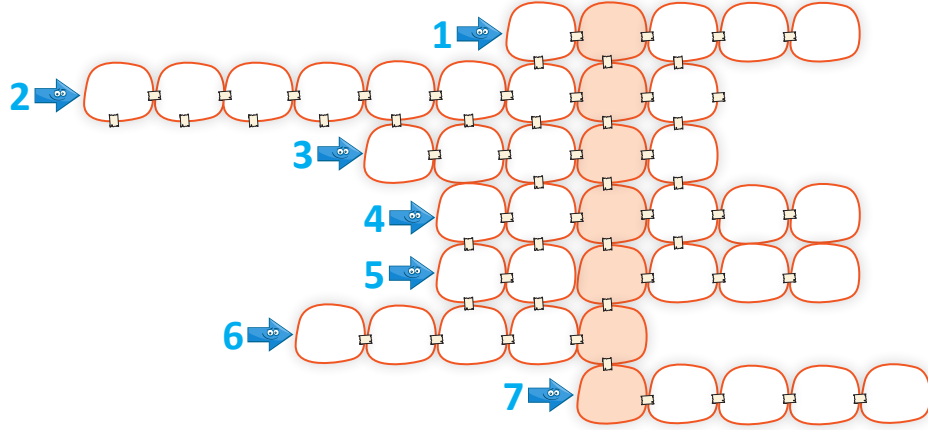
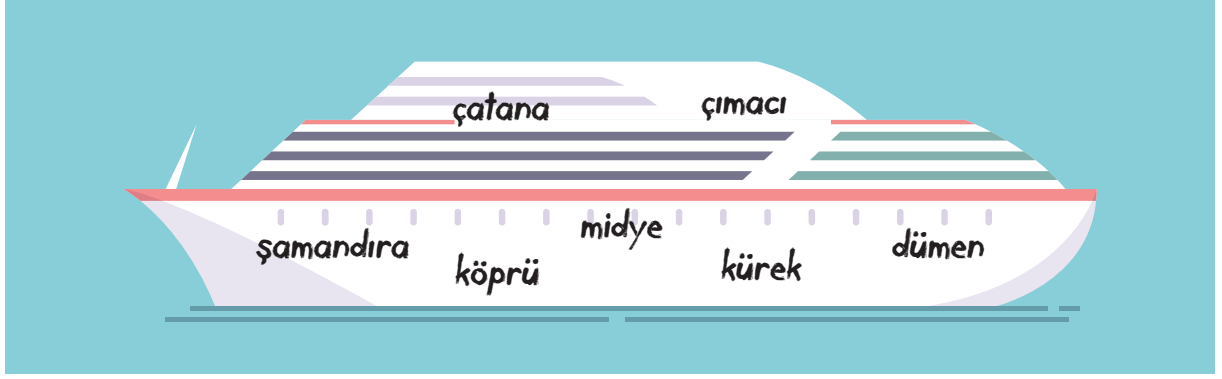
Dikilir Köprü üzerine,
Keyifle seyrederim hepinizi.
Kiminiz kürek çeker, sıya sıya;
Kiminiz midye çıkarır dubalardan;
Kiminiz dümen tutar mavnalarda;
Kiminiz çımacıdır halat başında;
Kiminiz kuştur, uçar, şairâne;
Kiminiz balıktır, pırlı pırlı;
Kiminiz vapur, kiminiz şamandıra;
Kiminiz bulut, havalarda;
Kiminiz çatanadır, kırdığı gibi bacayı,
Şıp diye geçer Köprü'nün altından;
Kiminiz düdüktür, öter;
Kiminiz dumandır, tüter;
Ama hepiniz, hepiniz...
Hepiniz geçim derdinde.
Bir ben miyim keyif ehli, içinizde?
Bakmayın, gün olur, ben de
Bir şiir söylerim belki sizlere dair;
Elime üç beş kuruş geçer;
Karnım doyar benim de.

Orhan Veli KANIK

2. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde geçen aşağıda anlamları verilen kelimeleri geminin üzerinden bulup bulmacayı çözünüz. Renkli bölümdeki kelimeyi okuyunuz.

1. Dinlerin ve dinci felsefelerin insanda vücuttan ayrı bir varlık olarak kabul ettiği öz, can kuşu, duygu.
2. Halkalarına tekne bağlamak için limanda demirlenmiş olan, içi boş, her yanı kapalı, çoğunlukla metalden yapılan fıçı vb., yüzer top.
3. Küçük deniz teknelerini yürütmeye yarayan, bir ucu yassı, uzun ağaç.
4. Filika büyüklüğünde, isimle işleyen deniz teknesi, küçük vapur.
5. Vapur iskelelerinde çıma uzatan veya tutan işçi.
6. Yassı solungaçlı yumuşakçalardan, kabukları birbirine eşit, denizlerin kayalık yerlerinde kümeler durumunda yaşayan eti yerir bir hayvan.
7. Herhangi bir engelle ayrılmış iki yakayı birbirine bağlayan veya trafik akımının, başka bir trafik akımını kesmeden üstten geçmesini sağlayan ahşap, kâgir, beton veya demir yapı.

3. ETKİNLİK

Şiir, uzunlu kısıalı dizelerden oluşmuş. Okunuş ahengini şair nasıl sağlamıştır? Metinden örnekler vererek açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ETKİNLİK

Şair, şiirde neyi önemli görüyor? Bunu nasıl anlatıyor?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ETKİNLİK

Şiirde “geçim derdi” kavramı anlatılıyor? Siz olsanız bu kavramı nasıl anlatırdınız? Neden?

Ben olsam

.....

.....

.....

..... anlatırdım.

6. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiire yönelik aşağıdaki soruları sınıfta arkadaşlarınızla birlikte cevaplayınız.

1. Şiir kimin ağzından yazılmıştır?

.....

2. Şiirde sözü edilen kavram nelerle eşleştiriliyor?

.....

.....

3. Şair, şiirde hangi terimleri kullanıyor? Bu terimler hangi alanla ilgilidir?

.....

.....

7. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirden basit, türemiş ve birleşik fiillere örnekler bulunuz. Bu fiillerin geçtiği dizeleri aşağıya yazınız. Aynı fiilleri birer cümlede de siz kullanınız.

Basit fiiller

.....

Türemiş fiiller

.....

Birleşik fiil

.....

8. ETKİNLİK

“Çalışmak, alın teri, emek, geçim derdi, sorumluluk, eşitlik” kavramlarıyla ilgili derlediğiniz özlü sözleri yazınız. Sonra bu sözlerden birini açıklayan bilgilendirici bir yazı yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. “Hak” ve “görev” kavramları sizde neyi çağırıyor? Açıklayınız.
2. Bir vatandaş olarak görev ve haklarınızı biliyor musunuz? Bunları nasıl öğrendiniz?
3. Her Türk vatandaşı istediği zaman muhtar, belediye başkanı, milletvekili seçilebilir mi? İnsanların, bu tür isteklerini hak veya görev olarak değerlendirebilir miyiz? Nasıl?

Aşağıdaki metni not alarak, noktalama işaretlerine dikkat ederek önce sessiz sonra sesli okuyunuz. Okurken farklı yazılmış yan başlıklara dikkat ediniz.

VATANDAŞLIK GÖREVLERİ

Toplum içinde yaşayan bir kimsenin vicdanına ve kanunlara göre yapmak zorunda olduğu işlere görev denir. Hak ve görev daima beraber bulunur. Hak olan yerde mutlaka görev de vardır. Birisinden ödünç para alan kimsenin vakti geldiğinde borcunu vermesi ödevidir, alacaklının da alacağını istemesi hakkıdır. Devlet işlerinin düzenli ve sağlıklı bir şekilde yürüyebilmesi için vatandaşların yapmakla yükümlü oldukları birtakım görevleri vardır. Bunların başlıcaları şunlardır:

Seçme ve Seçilme Görevi: Demokrasi idarelerinde millet adına kamu işlerini görece kimseler seçimle iş başına gelirler. Kamu işleri, yurt ve millet işleri ile ilgili çeşitli hizmetlerdir. Egemenliğin asıl sahibi olan millet, kendi işlerini belirli bir süre içinde yürütmek üzere bazı kimselere yetki verir. Seçim, millettten bu yetkiyi alacak kimselerin seçilmesi için yapılır. 18 yaşını bitiren her Türk seçmendir. Seçim; vatandaşların siyasi hak ve görevlerindendir. Herkes bu görevi önemli bir borç bilmeli, seçimlerde oyunu kullanmalıdır. Memleket işlerinde hepimiz derece derece sorumluyuz. Milletvekili seçimlerinde hepimiz seçime katılmak suretiyle memleket idaresinde sorumluluğumuzu yerine getirmeliyiz. Hem seçime katılmayan hem de memleket idaresinden şikâyet eden kimseler dürüst insan sayılmazlar.

Vatandaş, seçim yolu ile memleket yönetimine katılır. Çünkü bir kimseyi seçmekle onu vekil seçtiğini göstermiş olur. Seçtiğimiz kimseler görevlerini yapamaz veya kötüye kullanırsa bunun sorumluluğu seçmenlere aittir. Çünkü onlara bu görevi veren bizleriz. Seçimlerde parti gayreti, dostluk ve akrabalık gibi kişisel duygulara kapılmamalı, seçeceğimiz kimselerin etkin, bilgili, dürüst ve temiz insanlar olmasına dikkat etmeliyiz. Bir memlekette seçimlere katılan seçmen sayısının yüksekliği, oradaki halkın siyasi olgunluğunu ve yurtseverliğini gösterir.

Vergi Verme Görevi: Herkesin yurt ve millet giderlerini karşılamak üzere gelirlere göre ödemekle yükümlü olduğu paraya vergi denir. Devlete vergi vermek, kamu hizmetleri için yapılan masraflara katılmak demektir. Kamu hizmetleri ise yine vatandaşların rahatı ve mutluluğu için yapılan işlerdir. Şu hâlde vatandaşlar vergi vermekle yine kendi işleri için masraf yapıyorlar demektir. Vergi olarak ödenen paralar, bize hizmet ve iyilik olarak geri dönüyor, demektir.

İyi bir vatandaş, zamanı geldiğinde istenmeden, zorlanmadan vergisini yatırmalıdır. Yurdunu seven bir kişinin yapacağı iş budur. Vergisini zamanında ödeyen vatandaş, görevini yapmış bir kimse gibi vicdan rahatlığı içinde yaşar. Herkes böyle yaparsa kamu hizmetleri daha çabuk görülür, halk rahata kavuşur ve devletimiz güçlü olur. Vergilerini zamanında vermeyen ve vergi kaçırانların bu hareketi hırsızlık gibidir. Ahlak ve yurtseverliğe sığmaz. Vergi borcu, anaya babaya olan hizmet borcumuz gibidir. İyi bir vatandaş vergi borcunu vaktinde ve tamam olarak seve seve öder.

Askerlik Görevi: Bağımsız ve özgür yaşamak isteyen bir millet, mutlaka kendi kuvvetine dayanmalıdır. Milletler arasında varlığını sürdürebilmek için bundan başka çıkar yol yoktur. Yurdunu ve bağımsızlığını korumak için silahlı ve her fedakârlığa hazır kuvvet bulunduran bir millet kuvvetli olur. Yalnız kuvvetli milletler yaşamak hakkına sahip ve geleceklerinden emin olurlar. Binlerce yıllık hayatında hür ve bağımsız yaşamış olan Türk milleti, kendi varlığını korumak için durmadan hazırlanmaktadır. Kimsenin topraklarında gözü yoktur. Ancak barış içinde yaşamak için her zaman savaşa hazır olmayı en büyük görev bilir.

20 yaşına giren bütün genç erkekler askere giderler. Kışlalarda modern silahları kullanmayı, bir komuta altında toplu şekilde hareket etmeyi öğrenirler. Asker ocağı, Türklerin millî geleneklerine girmiş olan kutsal yerlerdir. Asker ocağı, herkes için okul gibidir. Orada herkes eşittir. Yurt için fedakârlık, millî birlik ve disiplin ruhu orada yaşanarak öğrenilir. Her Türk genci, askerlik görevini en kutsal görev bilir. Severe bu görevi yerine getirir.

Kanunlara ve Kurallara Saygılı Olma: Bir topluluğun yaşayışını düzenleyen, yurttaşların yapacakları ve yapamayacakları şeyleri bildiren ve yasama yetkisi olan bir kurul tarafından kabul edilmiş olan yazılı metinlere kanun denir. İnsanların rahat ve huzur içinde yaşayabilmeleri için belli bir düzenin kurulması zorunludur. Bu düzen; kanunlar, emirler, tüzükler ve yönetmeliklerle kurulur. Yurdumuzda kanun yapma, değiştirme ve kaldırma yetkisi TBMM'nindir. Kanun, bir kişi ya da belli bir olay için değil, herkes için veya benzer bütün olaylar içindir. Herkes, kanun hükümlerine uymak zorundadır. Kanunla bir emir verilir. Bu emir, ya bir şey yapmayı ya da yapmamayı gerektirir. Kanunda, yapılması isteneni yapmayanlar ve yapılmaması gerekeni yapanlar suç işlemiş olurlar. Suç işleyenlerin cezalarını bağımsız mahkemeler verir. Kanunları bilmemek mazeret değildir. Bir vatandaşın en büyük görevi kanunlara uymak ve saygı göstermektir. Kanunlara uyulmayan ve saygı gösterilmeyen toplumlarda yaşama düzeni bozulur. Bundan herkes hatta uymayan kimseler bile zarar görürler. Kanunlara ve toplumun düzenini sağlayan diğer kurallara ceza korkusu ile değil, milletin genel iradesi ve emirlerine saygı duyduğumuz için uyulmalıdır.

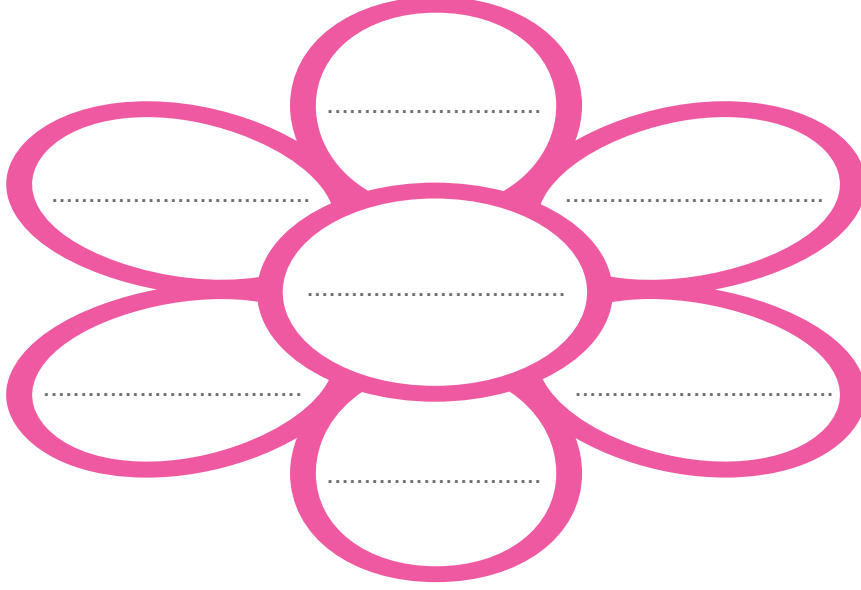

Devletin düzeni ve güveni için birtakım memurlar görevlendirilir. Bu memurlara yardımcı olmak vatandaşlık görevimizdir. Devlet memurları da vatandaşlara anlayışlı davranmak, doğru ve dürüst görev yapmak zorundadırlar.

Şenol KALAYCI

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metni oluşturan anahtar kelimeleri belirleyip yazınız. Sonra bu kelimeleri metindeki anlamına uygun biçimde cümlelerde kullanınız.

2. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde geçen aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının anlamlarını önce tahmin ediniz. Sonra sözlüklerinizden bulup yazınız. Tahminlerinizle sözlük anlamlarını karşılaştırınız.

<u>Kelime ve kelime grupları</u>	<u>Tahminim</u>	<u>Sözlük anlamları</u>
hak:		
.....		
görev:		
.....		
seçmen:		
.....		
kamu hizmeti:		
.....		
kanun:		
.....		
irade:		
.....		
asker ocağı:		
.....		

Anlamını öğrendiğiniz bu kelime ve kelime gruplarını oluşturduğunuz sözlüğünüze alfabetik sıraya göre yazınız.

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde anlatılanları kendi cümlelerinizle özetleyiniz.

.....

4. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Okuduğunuz metnin konusu nedir?

.....

2. Metinde sözü edilen vatandaşlık görevleri nelerdir?

.....

.....

3. Her vatandaş bu görevleri neden isteyerek yapmalıdır?

.....

.....

4. Şu anda bir vatandaş olarak hangi görevi yerine getirebiliyorsunuz? Niçin? Açıklayınız.

.....

.....

5. Vatandaş olarak herkes vergi vermek zorunda mıdır? Neden?

.....

.....

6. Her Türk vatandaşı seçimlerde istediği kişiye oy verebilir mi? Bu da bir vatandaşlık hakkı mıdır?

.....

.....

5. ETKİNLİK

Bir yazının temeli olan, asıl düşünceye, verilmek istenen iletiye **ana fikir**, ana fikri çeşitli yönlerden destekleyen fikirlere de **yardımcı fikir** denir.

Okuduğunuz metnin ana fikri ve yardımcı fikirleri aşağıda verilmiştir. Ana fikrin yanına "AF", yardımcı fikirlerin yanına "YF" yazınız.

☐

Her vatandaşın seçme ve seçilme hakkı vardır.

☐

Kanunlar karşısında herkes eşit haklara sahiptir.

☐

Her vatandaşın yaşadığı toplum içinde yerine getireceği sorumlulukları ve kullanacağı hakları vardır.

☐

Herkes geliri oranında vergi verir.

6. ETKİNLİK

Zarflar; fiillerden, fiilimsilerden, sıfatlardan ve kendi türündeki (zarflardan) kelimelerden önce gelerek onları durum, zaman, yön, miktar ve soru bakımından belirten kelimelerdir.

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili kelimeler, cümleyi hangi yönden etkilemiştir? Altlarına yazınız.

● İyi bir vatandaş vergisini zorlanmadan yatırmalıdır.

.....

● Türk milleti bağımsızlığını binlerce yıl korumuştur.

.....

● İçeri girince herkes ona baktı.

.....

● Vergi olarak ödenen paralar, bize hizmet ve iyilik olarak geri dönüyor.

.....

● İyi bir vatandaş vergi borcunu vaktinde öder.

.....

● Herkes kanun hükümlerine niçin uymalıdır?

.....

● Ben de senin kadar çalıştım bu sınava.

.....

● Az kazanan az verir, çok kazanan çok verir vergiyi.

.....

7. ETKİNLİK

Vatandaşlık görevleriyle ilgili getirdiğiniz görselleri arkadaşlarınıza gösteriniz. Arkadaşlarınızdan, görsellerle ilgili hazırlıksız konuşmalarını isteyiniz. Konuşmalarınızı; yaratıcı, eleştirel, tartışmacı konuşma yöntemlerinden yararlanarak kelimeleri anlamlarına uygun biçimde, beden dilini etkili bir şekilde kullanarak sununuz.

8. ETKİNLİK

İsim veya isim soylu kelimelere eklenerek onların cümlede yüklem olmasını sağlayan eklere **ek fiil** denir.

- Burası oldukça sessizmiş.
- Dün burada hava oldukça güzeldi.
- Deniz dalgalıysa...
- Yurdunu seven bir kişinin yapacağı iş budur.

Altı çizili kelimeler ek fiil almıştır.

Aşağıdaki cümlelerde geçen ek fiil almış kelimeleri bulup altını çiziniz.

- Hak olan yerde mutlaka görev de vardır.
- Memleket işlerinden hepimiz derece derece sorumluyuz.
- Asker ocağı herkes için okul gibiydi.
- Devlet memurlarına bizim yardımcı olmamız vatandaşlık görevimizse vatandaşlarına dürüst ve anlayışlı davranmaları da onların asıl görevidir.

9. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden hareketle aşağıdaki cümleleri cümlenin anlamına uygun olarak tamamlayınız.

- Toplum içinde yaşayan bir kimsenin vicdanına ve kanunlara göre yapmak zorunda olduğu işlere denir.
- Seçim yolu ile vatandaş memleket katılır.
- İyi bir vatandaş borcunu vaktinde öder.
- 20 yaşına giren bütün genç erkekler giderler.
- Yurdumuzda kanun yapma, değiştirme ve kaldırma yetkisi'dedir.

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Bir arkadaşınızın sorumluluğuna kefil oldunuz mu? Niçin?
- Çevrenizde çocuk yaşta çalışmak zorunda olan tanıdık kişiler var mı? Araştırınız.
- "Çocuk Hakları Sözleşmesi"ni araştırıp sınıfa getiriniz.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Haksız davranışlar karşısında nasıl bir tavır sergiliyorsunuz? Sınıfta anlatınız.
2. Bir arkadaşınızın sorumluluğuna kefil oldunuz mu? Niçin?

Metni noktalama işaretlerine ve türün özelliğine dikkat ederek önce sessiz sonra sesli okuyunuz. Uzun çizgi ile belirtilen konuşmaları farklı ses tonuyla okumaya dikkat ediniz.

KEFİL

Meros, elbisesinin altında bir hançer saklayarak Sirakuza Kralı Denis'in yanına sokuldu. Koruyucular hemen kendisini yakalayıp zincire vurdular. Kral öfkeyle sordu:

— Bu hançerle ne yapacaktın? Söyle bakalım!

— Şehri bir zalimden kurtaracaktım.

— Bu arzunun cezasını darağacı üzerinde göreceksin.

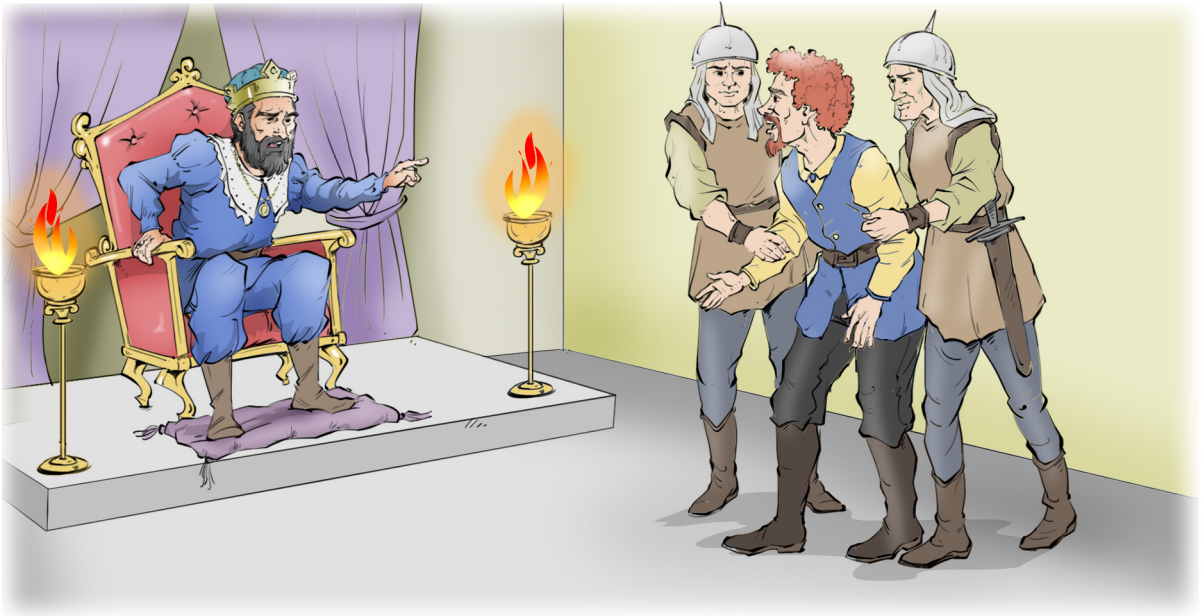
— Ölüme hazırım. Af ve aman dilemiyorum. Yalnız bana küçük bir lütufta bulun: Kız kardeşimle nişanlısını evlendirmek üzere üç günlük mühlet. Arkadaşım bana kefil olacak ve eğer sözümde durmazsam, öcünü ondan alabileceksin.

Kral kızgın bir alayla güldü ve biraz düşündükten sonra cevap verdi:

— Sana üç gün müsaade ediyorum. Fakat bilmiş ol ki bu müddet bittiği zaman görünmediğin takdirde arkadaşın senin yerine geçecek ve ben seninle ödeşmiş olacağım.

Meros arkadaşına koştu:

— Kral benim talihsiz teşebbüsümün darağacı üzerinde cezalandırılmasını istiyor. Bununla beraber, kardeşimin evlenmesinde bulunmak üzere bana üç gün müsaade ediyor. Ben dönünceye kadar onun yanında kefilim ol!

Arkadaşı hiç sesini çıkarmadan onu kucakladı, kendini zalim Kral'a teslim etti. Meros oradan ayrıldı.

Üçüncü gün şafak sökmeden, kardeşi ile nişanlısını birleştirmiş, mühleti geçirmemek için mümkün olduğu kadar acele geri dönüyordu.

Fakat sürekli bir yağmur çabuk yürümesine mani oldu. Geçtiği dağlarda kaynaklar sel hâline gelmiş, dereler ırmak hâlini almıştı. Yolcu değneğine dayana dayana bir ırmağın kenarına geldiği zaman, büyüyen suların iki kıyıyı birleştiren köprüyü kırıp götürdüğünü ve kemerleri yıldırım gürültüsüyle harap etmekte olduğunu gördü. Böyle bir engel karşısında ümitsizliğe düşerek kıyıda çırpınmağa, sabırsız bakışlarla uzakları süzmeye başladı. Gitmek istediği yere onu geçirmek için kendisini tehlikeye atacak hiçbir kayık, yaklaşan hiçbir gemi görünmüyor ve sular gittikçe deniz gibi kabarıyordu. Kıyıya düştü ve ellerini göklere kaldırarak ağlamağa başladı:

— Ah! Allahım, bu kükreyen suları sakinleştir! Zaman geçiyor. Güneş tam tepemize geliyor. Eğer biraz daha ufka yaklaşırsa arkadaşımı kurtarmak için çok geç kalacağım.

Dalgalar kızgınlığını arttırmaktan başka bir şey yapmıyordu. Sular suları itiyor, saatler geçiyordu. Meros artık tereddüt etmedi, hemen coşkun ırmağın ortasına atıldı. Sularla çetin bir savaş yaptı ve zaferi kazandı.

Karşı kıyıya geçince Allah'a şükrederek yürüyüşünü hızlandırmaya başladı. Birdenbire, ormanın en sık yerinden kana susamış bir eşkiya sürüsü çıkararak üzerine atıldılar ve korkutucu topuzlarla yolunu kestiler.

— Benden ne istiyorsunuz? Hayatımdan başka hiçbir şeyim yok. Onu da Kral'a ve kurtarmaya koştuğum arkadaşımı borçluyum, diyerek kendisine yaklaşan bir topuzu yakaladı. Üç haydudu vurarak yere serdi, ötekiler kaçtılar.

Yakıcı bir güneş. Meros yorgunluktan kırılan dizlerinin, vücudunun altından kaçtığını hissediyordu.

— Ne işitiyorum? Bu güzel sesi çıkaran acaba bu dere mi?

Durarak dinledi. Yanındaki taşlıktan neşeli bir kaynak fışkırıyordu. Sevincinden sarhoş olan yolcu eğildi ve yanan vücudunu serinletti.

Güneş şimdi bakışlarını yapraklar arasından uzatarak, yol boyunca dev gibi gölgelerle ağaç şekilleri işliyordu. İki yolcu geçti. Meros onlardan hemen uzaklaştı. Fakat aralarında bir şey konuştuklarını işitmişti:

— Şu anda onu darağacağına çekiyorlar!

Yetişmemek ihtimali Meros'a kanat verdi ve korku kendisini kamçıladi. Nihayet uzaktan batan güneş altında Sirakuza şehrinin kuleleri göründü. Çok geçmeden evinin sadık bekçisi tesadüf etti. Hemen tanıdı ve titredi:

— Kaç! Artık arkadaşını kurtarmanın zamanı geçti. Hiç olmazsa kendi canını kurtar. Şu dakikada o can veriyor. Her an hiç ümidini kaybetmeden seni bekliyordu ve zalimin alayları sana olan itimadını sarsmamıştı.

— Pekâlâ, madem ki onu kurtaramayacağım, hiç olmazsa onun felaketini paylaşmalıyım. O kanlı zalim bir dost bir dosta ihanet etti, demesin. Bir yerine iki kişiyi kurban ederek fazilete daha çok inansın.

Meros, şehrin kapılarına geldiği zaman güneş batıyordu. Darağacını ve etrafında halkı gördü. Arkadaşını, asmak için bir ipe takmışlar henüz kaldırıyorlardı.

— Dur cellat! İşte ben geldim. Bu adam benim kefilimdir.

Halk hayret içinde kaldı. İki arkadaş yarı sevinç içinde kucaklaştılar. Hiç kimse bu manzara karşısında duygusuz kalamazdı. Kral bile bu parlak haberi heyecanla öğrendi ve ikisini de huzuruna getirtti. Uzun müddet hayretle seyrettikten sonra:

— Hareketiniz kalbimi size bağladı, dedi. Demek ki mertlik ve dostluk bağlılığı boş kelimeler değilmiş. Şimdi benim de sizden bir ricam var. Beni de dostluğunuza kabul edin ve üçümüzün kalbi bundan sonra bir olsun.

Friedrich von SCHILLER
(Çeviri: Seyit Kemal Karaalioğlu)

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde geçen aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin edip yazınız.

hançer:

tereddüt etmek:

ceza:

darağacı:

ihamet etmek:

mühlet:

kefil olmak:

2. ETKİNLİK

Aşağıda, metinde geçen deyimler ve deyimlerin anlamları verilmiştir. Bu deyimlerle anlamlarını eşleştiriniz. Deyimlerin metne olan katkısını söyleyiniz.

zincire vurmak

Önüne geçmek, engellemek, önlemek.

mani olmak

Yağışlardan dolayı taşmaya yüz tutmak.

deniz gibi kabarmak

Elini ayağını bağlamak.

kurban etmek

Önce karşı koyarken, direnirken, zor karşısında boyun eğip bağışlanmayı istemek.

aman dilemek

Kendi çıkarı için birini ya da bir şeyi feda etmek.

3. ETKİNLİK

- Okuduğunuz metnin konusu nedir? Yazınız.

Konusu

.....

.....

.....

- Okuduğunuz metinden çıkardığınız sonuç (ana fikir) nedir? Yazınız. Metindeki yardımcı fikirleri belirleyiniz.

Ana Fikir

.....

.....

.....

Yardımcı Fikirler

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin türünü ayırt edici aşağıdaki sorulara uygun işaretlemeyi yapınız.

	<i>Evet</i>	<i>Hayır</i>
• Okuduğunuz metinde bir olay mı anlatılıyor?		
• Okuduğunuz metinde geçen olay gerçekte yaşanılabilir bir olay mıdır?		
• Olayın kahramanları var mı?		
• Metindeki olay bir yerde mi yaşanıyor?		
• Metindeki olay belli bir zaman diliminde mi cereyan ediyor?		

Soruların tamamına "evet" cevabı verdiyseniz bu metnin türü dir.

5. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğine yönelik sorular hazırlayıp sınıfta arkadaşlarınıza sorunuz.

Soru:

.....
.....
.....

Soru:

.....
.....
.....

Soru:

.....
.....
.....

Soru:

.....
.....
.....

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Cümlelerdeki anlatım bozukluklarını tespit edip bozukluğun nedenini yazınız.

- Yetkililer hâlâ bir açıklama yapmadı henüz.

Anlatım bozukluğunun nedeni:

.....

- Kardeşim soruları hemen çözüverdi.

Anlatım bozukluğunun nedeni:

.....

- Herkes, petrol ücretlerinin yüksekliğinden yakınıyor.

Anlatım bozukluğunun nedeni:

.....

- Çok sınıfta duran öğrencilerin elbette canı sıkılır.

Anlatım bozukluğunun nedeni:

.....

- Onun bize yaptığı iyiliklere hep göz yumduk.

Anlatım bozukluğunun nedeni:

.....

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Getirdiğiniz anayasa kitapçığından Anayasa'nın 42. maddesini okuyunuz. Bu maddenin içeriğini yorumlayınız.
2. Güvenilir bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanabiliyor musunuz? Hangi amaçlarla bu kaynaklara yöneliyorsunuz?
3. Çevrenizde örnek alınan özelliklere sahip kişiler var mı? Varsa bu kişiler bu özellikleri nasıl edinmişlerdir? Anlatınız.

Metni empati kurarak dikkatli bir şekilde dinleyiniz. Öğretmeniniz metni dinletirken uygun gördüğü bir yerde dinlemeyi durdurup metindeki olayların gelişimini ve sonucunu tahmin etmenizi isteyecektir. Metnin devamı ile ilgili tahminlerinizi defterinize yazınız. Sonra metnin devamını dinleyerek tahminlerinizle metinde anlatılanları karşılaştırınız.

ÖZLEM YOKUŞLARI (DİNLEME METNİ)

1. ETKİNLİK

Aşağıya, dinlediğiniz metinde geçen anlamını bilmediğiniz kelimeleri listeleyiniz. Sonra sözlüklerinizden bu kelimelerin anlamlarını bulup yazınız.

Kelimeler

Sözlük anlamları

.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	

2. ETKİNLİK

Metni tekrar dinleyiniz. Dinlediğiniz metni özetleyiniz.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

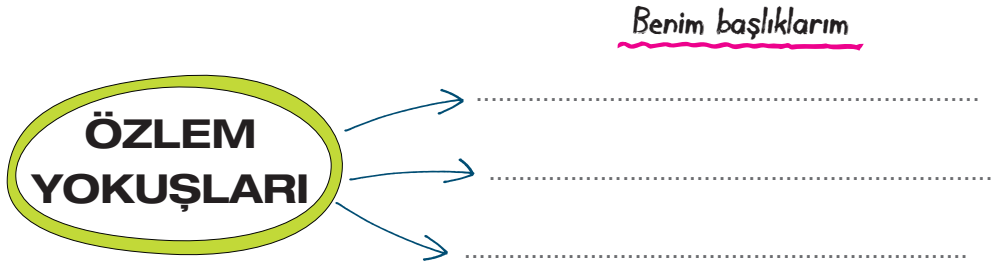
3. ETKİNLİK

Dinlediğiniz/izlediğiniz metne yönelik aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Dinlediğiniz metnin konusu nedir? Söyleyiniz.
2. Mustafa'yı sevindiren olay nedir? Açıklayınız.
3. Köylüler, öğretmeni nasıl karşılıyorlar?
4. Mustafa kendini nasıl geliştiriyor?
5. Mustafa'daki okuma sevgisi kimleri etkiliyor?
6. Yazar, hikâyeyi nasıl tamamlıyor?
7. Siz olsaydınız hikâyede anlatılanlarla ilgili olarak nasıl bir çözüm üretirdiniz?

4. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metne başlık bulmanız istenseydi hangi başlıkları yazardınız.

5. ETKİNLİK

Güvenilir bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanarak eğitim öğretim haklarındaki gelişme ve değişimlerle ilgili edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınıza sununuz.

6. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metindeki kişilerin rollerini paylaşarak metinde anlatılanları kendi cümlelerinizle sınıfta canlandırınız. Dinlediğiniz metinde geçen Mustafa'nın babasının Mustafa'yı okutmak istemeyişini jest ve mimiklerinizle konuşmadan ifade etmeyi deneyiniz.

7. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metinden alınan aşağıdaki cümlelerde geçen zarfların altlarını çizerek gösteriniz.

- Bu köylerden birinde akşam yaklaşırken kemençe sesleri yankılanmaya başladı.
- Çocuklar, kemençe seslerini duyunca önlerindeki koyunları ve keçileri biraz hızlı sürmeye başladılar.
- Mustafa okula gitmeyi çok istiyor, babası “Olmaz.” diyordu.
- O kış öyle geçti.
- Okula gitmeyenlerin kâtip olduğu, memur olduğu görülmüş mü hiç?
- Demek ki benim onları daha iyi okutmam, sizlerin de onları derslerine daha iyi çalıştırmamız gerekiyor.

8. ETKİNLİK

Aşağıdaki metni tamamlayan bir hikâye yazınız. Hikâyenize uygun bir başlık koymayı unutmayınız.

Hava çok sıcaktı. Canım sıkılıyordu. İşsiz güçsüz oturmak, yaşamaya çalışmak zoruma gidiyordu. Ben böyle düşünürken birden acı bir fren sesi ile bir araba evimizin önünde durdu. Benim kafamda kurmaya başladığım hayaller de o anda yok oldu. Gerçek hayatım bundan sonra başladı.

Arabadan inen adam, Mustafaaa!.. Mustafaaa, diye bana sesleniyordu.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

YAZARI TANIYALIM

Yahya Akengin (1946-)

Şair ve yazar. İlköğretmen Okulu ve Erzurum Eğitim Enstitüsünden mezun olduktan sonra edebiyat öğretmenliği yaptı. Hisar dergisinde yayımladığı şiirleriyle tanındı. Eserleriyle birçok ödül kazanan yazarın Eski Çarıklar adlı oyunu Devlet Tiyatrosunda sahnelendi.

Eserlerinden bazıları: Çağ Sürgünü, Özlem Yokuşları, Dönüş Acıları, Eski Çarıklar, Aile Bağları...

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Okulunuzda hangi spor dalı daha çok ilgi görüyor? Araştırınız.
- Jimnastik sporu ile ilgili bir araştırma yapınız. Bu sporla ilgili çoklu medya kaynaklarından elde ettiğiniz görselleri sınıfa getiriniz.

SELİM

Yoksul çocuk ne demektir?.. Taşrada ve gündüzlü okulda öğretmenlik etmemiş olan bir meslektaşım bunu asla bilemez.

Ben taşrada, fakat yatılı bir okulda, birkaç yıl bulunmuştum; sonra daha uzun zaman İstanbul'da, öğrenci sayısı bine yaklaşan büyük bir kız okulunda öğretmenlik ettim. "Yoksul çocuk"un gerçek yüzünü buralarda asla görmemiştim. Ve acı gerçek karşısında insanın yüreği nasıl sızlar? Bilmiyordum.

"K..." Ortaokulu'nun birinci sınıf B Şubesi'nden içeriye adım attığım gün, duyduğum hayret ve dehşeti ömrüm oldukça unutamam!

Sınıfta yaşları on iki ile yirmi –Evet, yirmi!– arasında elli kadar erkek çocuk vardı. Ve hemen hiçbirinde diyebilirim, benim görmeye alışık olduğum öğrenci kılığı yoktu!

Mevsim kıştı. Onlar yırtık, ince, perişan esvaplar içinde tir tir titiyorlardı. Yırtık pabuçlar içinde, çorapsız ayakları donmuş, morarmış, çatlamıştı...

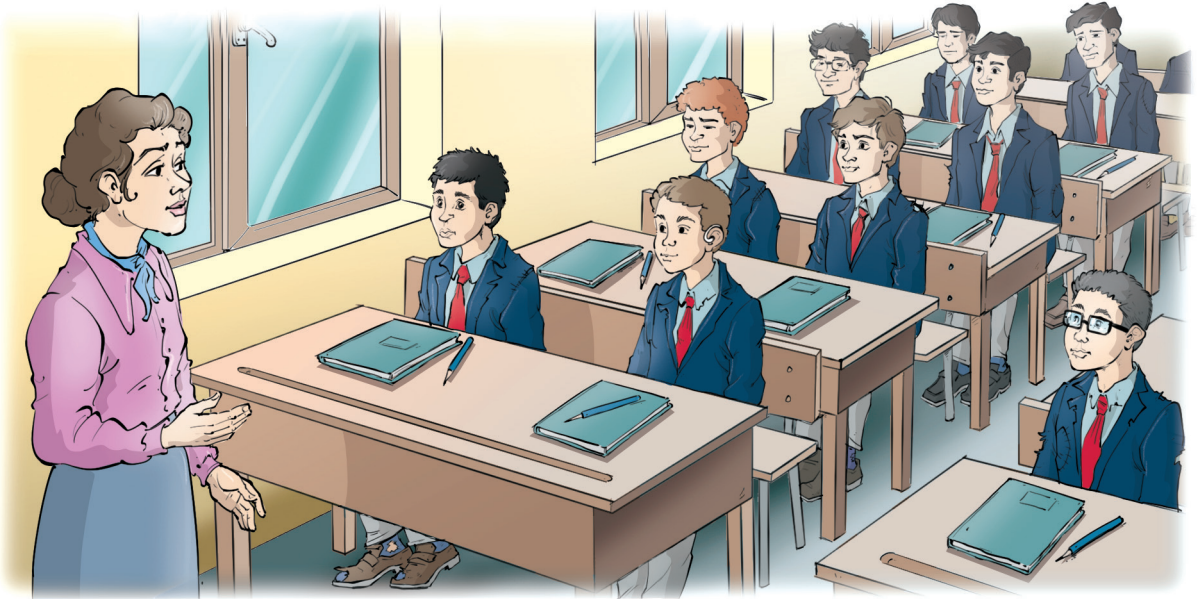
On yıllık meslek hayatımda, ilk defa, bir sınıf içinde ve bir kürsü başında söz söylemek için sıkıldım, yutkundum, kelime aradım. Boğazıma sanki bir şey tıkanıyordu...

Sonra arka sıraları dolduran delikanlıların araştıran, sabırsız gözlerinden bu şaşkınlığı kaçırmaya uğraşarak bir şeyler söyledim.

Arka sıralar bana bir nevi ürperti, ön sıralar yaman bir kalp sızısı vermişlerdi: Öndekiler ne küçük, ne cılız varlıklardı. Yarabbim! Sıtma ve yoksulluk onları nasıl yakıp kavurmuştu!

Sıralar arasında geziniyor, bir konuşmaya ayırdığım bu ders saatini bitirmeye uğraşarak, onlara küçük, hatta manasız sualler soruyordum:

- Adın ne senin?..
- Kaç yaşındasın?
- Annen var mı?..
- Filan ve falan...

En ön sırada, sırtında parça parça bir yazlık gömlekle büzülmüş oturan çelimsiz, renksiz bir küçüğün kemikten omuzcağınıza elimi koydum:

— Adın ne, küçük?..

Küçük şey başını kaldırdı ve bana güldü, o zaman, el kadar, renksiz, kuru çehrenin üstünde harikulâde parlak bir çift koyu renk gözle, iki sıra bembeyaz diş gördüm. Gözlerinin içinde “zekâ” pırıl pırıl yanıyordu! Canlı ve tatlı bir çocuk sesiyle cevap verdi:

— Selim, efendim.

— Kaç yaşındasın?

— On üç, efendim.

— Baban var mı?

Cılız göğsünü, gururla kabarttı:

— Var ya efendim, benim babam tenekeci!

Ekmeğini; “hayat”la göğüs göğüse çarpışarak kazanan bir adamın evladı olmak mı ona bu gururu veriyordu?..

Bu küçük mahlûkun ruhundaki büyüklük ve mertlik beni daha o dakikada kavramıştı. Ondan sonra aramızda gün geçtikçe derinleşen bir dostluk başladı. İhtiyar ve fakir bir babanın en son çocuğuydu. Evli ablaları, ağabeyleri vardı. Ve hepsi kendi evlerinde ve kendi dertleriyle uğraşıyorlardı.

Annesi!.. Evet, annesi vardı. Ama benim kanaatime göre, en hafif tabirle “beceriksizce” bir kadın olmalıydı. Küçük Selim’i bilmem nasıl kıyabilir de kışta kıyamette, parça parça çoraplarla, ince ve yırtık gömleklerle okula gönderirdi?.. Niçin bu çorapları yamamaz, niçin yünü bol bu memlekette bir kilocuk yün büküp de çocuğa bir kazak örmezdi?.. Ben bunları düşünürken tanımadığım o kadına için için kızar, âdeta kinlenirdim. Fakat o, annesine toz kondurmazdı. Hatta onu babasından daha çok sevdiğini söylerdi. Babasına karşı derin bir minnet besliyordu:

— Beni okutabilmek için, bu ihtiyar hâlinde, öyle çok çalışıyor ki... Zavallı babacığım! diye üzülmüdü.

“O kadar çok çalışkan” bu zavallı babanın; sevgili yavrusunu, temiz bir kıyafetle gezdirmeye olsun gücü yetmeyişinin sebebini de öğrendim:

Tenekecilik sanatı Musevî vatandaşların elindeydi, ihtiyar Türk, onların rekabetine dayanamıyordu!..

Selim, zeki, akıllı, çalışkan ve doğru bir çocuktü. Her öğretmen ondan memnundu.

Matematik öğretmeni –o zamanki deyişle riyaziye muallimi– ondan, “Çok zeki çocuk!” diye söz eder; resim öğretmeni, “Harikulâde bir kabiliyet!” diye onu över; jimnastik öğretmeni, “Selim fevkalâde bir çocuk, lastik gibi vücudu var!” derdi.

Benim inancıma göre de Selim, asıl Türkçe derslerinde “harikulâde bir kabiliyet”ti.

O yıl, bahara doğru gelen bayram, Selim’i pek yeni giysiler içinde buldu. Bu, tam ona yaraşan bir kılıktı.

Buna rağmen, Selim’in gözlerinde –düşündüğü zaman ciddi ve derin, güldüğü zaman, tatlı ve parlak görünen o güzel çocuk gözlerinde– belirsiz bir gölge vardı.

Bu neydi? Niçindi?.. Bilmiyordum...

Fakat bu gölgenin bir eşi de benim içime düştü ve orada kaldı...

Bu gölgeyi uzun seneler... –ta... küçük Selim’i mutlu, rahat ve hayata karşı tepeden tırnağa silahlı büyük bir adam olarak karşımda gördüğüm güne kadar– içimden söküp atamadım.

Halide Nusret ZORLUTUNA

5. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Her insanın sorumlulukları vardır. Bu sorumlulukları yerine getirmek önemlidir. Eğer kimse sorumluluklarını yerine getirmezse dünyanın hâli ne olur bilinemez. Bu yüzden herkesin sorumluluklarını yerine getirmesi gerekir.

Sorumluluklarımızı birkaç tane sorumluluk ile sınırlandıramayız. Çünkü herkesin birden fazla sorumlulukları vardır. Mesela benim sorumluluklarım; huzurlu bir aile ortamına uygun davranışlar sergilemek, derslerimde başarılı olabilmek için gerekli çalışmalar yapmak, odamı düzenli tutmaktır. Sorumluluklarımızı yerine getirdiğimiz sürece beğeni kazanırız ve yükseliriz. Bu sayede iyi bir yere gelir, toplumun saygısını kazanırız. Kişi, sorumluluğunun bilincinde olduğunda hem her zaman başarıyı yakalar hem de başka insanlar tarafından takdir edilir. Sorumluluk sahibi insanlar yaptıkları işin arkasında durur, o işin eksiksizce tamamlanması için ne gerekiyorsa yapar ve yaşanan olumsuzlukları açık yüreklilikle kabullenir.

İşin başında sorumluluğu bilen varsa o işin başarısızlığa uğraması da mümkün değildir. En başarılı işler, sorumluluğunu bilen kişiler tarafından yapılan işlerdir. Sorumluluk çok iyi bir özellik olduğundan her insan bu özelliğe sahip olmaya çalışmalı ve davranışlarıyla bu özelliğin kendisinde var olduğunu göstermelidir.

Mine YILDIRIM

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Kişisel sorumluluklarımız nelerdir?

.....

.....

.....

2. Sorumlulukları sınırlandırmak mümkün müdür? Neden?

.....

.....

.....

3. Sorumluluğunu bilen insanın özellikleri nelerdir? Sıralayınız.

.....

.....

.....

4. Sorumluluklarımızı yerine getirdiğimiz zaman neler olur? Açıklayınız.

.....

.....

.....

C. Aşağıdaki soruların doğru cevabını bulup işaretleyiniz.

1. “İnsanı insan yapan yine insandır.” cümlesinin yüklemi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Geniş zaman kipiyle çekimlenmiş.
- B) Şimdiki zaman kipiyle çekimlenmiş.
- C) Ek fiilin geniş zamanı ile çekimlenmiş.
- D) Ek fiilin bilinen geçmiş zamanı ile çekimlenmiş.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde durum zarfı **kullanılmamıştır**?

- A) Ustacığım eline sağlık güzel olmuş.
- B) Osman Efendi yüzüme gülerek baktı.
- C) Okuldan eve koşa koşa gittim.
- D) Haftada bir gazete alıyordu.

3. Bir gün annem () () Oğlum () dedi ()

() Hemen git ayakkabılarını boyat ()

Seni misafirlige götüreceğim () ()

Yukarıdaki cümlelerde yay ayraçla gösterilen yerlere aşağıdakilerden hangisi **getirilemez**?

- A) Nokta
- B) Virgül
- C) Tırnak işareti
- D) Soru işareti

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim yer **verilmemiştir**?

- A) Vatandaşlık görevini yerine getirmek için çok kapı çaldı.
- B) Özgürlük düşüncesi her insanda oluşturulmalıdır.
- C) Okuma hakkını kullanmak için gecesini gündüzüne kattı.
- D) Günlük gazetelere şöyle bir göz attı.

5. “Bugün okulun bahçesinde toplanan öğrenciler, yarının çok güzel olacağını söylediler.” cümlesinde kaç tane zarf türünde sözcük kullanılmıştır?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi ek fiil ekiyle **çekimlenmemiştir**?

- A) Kitap en iyi arkadaşmış.
- B) Bu evin yeri çok güzelmiş.
- C) Ahmet bugün çok yorgunmuş.
- D) Dün arkadaşım seni sinemada görmüş.

G.TEMA

SAĞLIK VE SPOR

- JİMNASTİK DERSİNDE
- SAĞLIK
- GÖRÜŞME
- YERLİ BESİNLERİMİZ (DİNLEME METNİ)
- ACEMİ GÜREŞÇİ
(SERBEST OKUMA)

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Okulda beden eğitimi dersine katılıyor musunuz? Bu derste neler yapıyorsunuz? Anlatınız.
2. Hangi spor dalıyla uğraşmak istersiniz? Niçin?
3. Hangi sporları yaparken zorlanıyorsunuz? Neden?

Aşağıdaki metni türün özelliğine uygun ve akıcı biçimde önce sessiz okuyunuz. Sonra bir arkadaşınız sesini ve beden dilini etkili kullanarak sesli okusun.

JİMNASTİK DERSİNDE

5, Çarşamba

Havaların güzelliği dersi bahçede yapmamıza elveriyor. Dün Garrone (Garone), müdürün odasındayken Nelli'nin (Nelli) annesi gelmiş ve oğlunun bu yeni aletlerle yapılacak derse girmemesini istemiş. Bunu yaparken de acı çektiği belliymiş, çünkü aslında Nelli derse girmeyi çok istiyormuş. Annesiyse derste arkadaşları onunla alay eder, onu üzerler diye çekinmekteymiş ama bu Nelli'nin umurunda bile değilmiş.

O, Garrone'nin yanında olduğunu, bir tek onun alaylarının kendisini üzebileceğini söyleyince annesi de razı olmuş. Çarpışırken boynundan yaralanmış, öğretmenle bahçeye çıktık. Direklerin yanına

gittik. Görevimiz onlara tırmanmaktı. Derossi (Derosi) ve Coretti (Koreti) maymun gibi tırmanıverdiler. Precossi (Pirekosi) de ceketine rağmen çok çabuk çıktı. Stardi (Sitardi) soludu, kızardı ama başardı. Nobis (Nobis) tırmanıp imparator havalarında etrafı süzdü. Votini (Votini) güzel eşofmanlarına rağmen iki kez kaydı. Herkes ellerini, kaymasın diye reçine tozuna buluyordu ve bu tozu satan yine Garoffi'ydi (Garofi). Garrone bunu önemsiz bir şey yapmış gibi yaptı. Bir boğa yavrusu kadar kuvvetliydi. Sıra Nelli'ye gelmişti. Zayıf kollarıyla direğe tırmanmaya çalışırken çocuklar alaya başladılar ama Garrone onlara öyle bir bakış fırlattı ki korkudan susuverdiler. Nelli tırmanmaya başladı, öğretmen zorlandığını görerek inmesini istedi ama o direndi. Bunları görmek beni üzdü ve onu ne çok sevdiğimi düşündüm.

Nelli her şeye rağmen sonunda başardı. Onu alkışladık. O sırada gözüm, bahçe duvarının arkasında, başını yerden kaldırmadan gezinen Nelli'nin annesine takıldı. Nelli direktin inince hepimiz onu kutladık. O, artık eski güçsüz Nelli değildi. Okuldan çıkınca annesi ona jimnastik dersinin nasıl geçtiğini sordu. Ona hepimiz bir ağızdan, "Çok güzel geçti ve Nelli çok başarılıydı." diye cevap verdik. Arkadaşımızın annesi çok sevindi. Teşekkür etmek istedi ama beceremedi. Garrone'yi okşadı, birilerinin ellerini sıkı ve çocuğunu alarak mutlu bir şekilde uzaklaştı.

Edmondo de AMICIS

(Edmondo dö Amisis)

(Türkçesi: Ayşe HAYKON)

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde geçen anlamını bilemediğiniz aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının anlamlarını metnin bağlamından önce tahmin ediniz. Sonra sözlüklerinizden anlamlarını bulup yazınız.

Kelime ve kelime grupları

Tahminim

Sözlük anlamları

reçine:

jimnastik:

imparator:

alay etmek:

razı olmak:

el vermek:

2. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini belirleyip yazınız.

Konusu

.....

.....

.....

Ana Fikri

.....

.....

.....

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğine yönelik aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Soru: Nelli'nin annesinin okul müdüründen isteği nedir? Niçin?

Cevap:

Soru: Metindeki öğrencilerin o anki dersleri nedir? Bu derste ne yapmaları gerekiyormuş?

Cevap:

Soru: Metinde sözü edilen Garrone adlı öğrencinin özellikleri nelerdir? Açıklayınız.

Cevap:

Soru: Nelli, nasıl bir öğrencidir? Dersin sonunda neleri başarmıştır? Yorumlayınız.

Cevap:

4. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız. Metnin türünü belirlemeye çalışınız.

	Evet	Hayır
Yaşanan olaylar, izlenimler günü gününe mi yazılmış?		
Anlatılanlar birinci kişi ağzından mı yazılmış?		
Öznel anlatımlara yer verilmiş mi?		
Metin başında bir tarihe yer verilmiş mi?		
Gerçek yaşananlar çarpıtılmadan değiştirilmeden mi yazılmış?		

Yukarıdaki sorulara “evet” cevabı verdiyseniz bu yazının türü olur.

5. ETKİNLİK

Hazırlık aşamasında çoklu medya kaynaklarını kullanarak jimnastik spor dalıyla ilgili yaptığınız araştırmada elde ettiğiniz bilgi ve görselleri sınıfa getirip hazırlıklı sunum yapınız. Sunumunuzu daha net ve kolay aktarabilmek için grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgilerden yararlanınız.

6. ETKİNLİK

Aşağıda verilen spor salonu kullanma talimatını okuyunuz. Sizce bu talimata başka hangi iş ve işlem basamaklarıyla ilgili kurallar eklenebilir? Yazınız.

SPOR SALONU KULLANMA TALİMATI

- Spor salonunu kullanmadan ve herhangi bir egzersize başlamadan önce tıbbi kontrolden geçiniz.
- Spor salonunu kullanmak veya bilgi almak için “**spor yöneticisi**”ni arayınız.
- Spor salonuna “**spor kıyafeti**” ve “**temiz spor ayakkabısı**”yla giriniz.
- Spor salonundaki aletleri “**amaç dışı**” kullanmak, asılmak, sallanmak tehlikeli ve yasaktır.
- Spor salonunda çalışmaya başlamadan önce “**ısınma ve germe**” hareketleri yapmak sağlığınız için gereklidir.
- Spor salonunda çalışma yapan her kullanıcı, salonda bulunduğu süre içinde, kendi sağlık ve güvenliğinden sorumludur.
- Spor salonu ve soyunma odalarında sigara içmeyiniz, içenleri uyarınız.
- Spor salonu ve soyunma odalarını temiz tutunuz.
- Spor salonunda veya soyunma odalarındaki temizlik ile ilgili sorunlarınız için “**spor yöneticisi**”ni arayınız.
- Spor salonuna veya içindeki malzemelere hasar verenler, bu hasarı karşılamakla yükümlüdürler.

Bu salon sizindir, koruyunuz.
Zarar verenleri uyararak ilgililere bildiriniz.

Hazırlayan
Spor Yöneticisi

Onay

7. ETKİNLİK

Aşağıda, bir spor salonuna giriş için doldurulması istenen form örneği verilmiştir. Formu yönergele-
rine uygun olarak doldurunuz.

SPOR SALONU BAŞVURU FORMU

SPORCUNUN		
ADI SOYADI		
DOĞUM YERİ VE TARİHİ		
ANNE ADI		
BABA ADI		
CİNSİYETİ		
BOYU (Yaklaşık)		
KİLOSU (Yaklaşık)		
DEVAM ETTİĞİ OKULUN ADI		
HERHANGİ BİR RAHATSIZLIĞI VAR MI?		

ANNE	
ADI SOYADI	
MESLEĞİ	
İŞ ADRESİ	
EV ADRESİ	
TELEFON-İŞ	
TELEFON-EV	
ANNE GSM	

BABA	
ADI SOYADI	
MESLEĞİ	
İŞ ADRESİ	
EV ADRESİ	
TELEFON-İŞ	
TELEFON-EV	
BABA GSM	

VELİSİ BULUNDUĞUM SAĞLIK AÇISINDAN HERHANGİ
BİR SORUNU OLMADIĞINI BİLDİREREK SPOR KULÜBÜNE KATILMASINA İZİN VERİYORUM.

VELİSİNİN ADI SOYADI İMZASI:

SPOR OKULUMUZA KAYDI UYGUNDUR. / /

SORUMLU ANTRENÖR

8. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden hareketle aşağıdaki amaç-sonuç, neden-sonuç cümlelerini tamamlayınız.

Amaç - Sonuç

- Nelli'nin annesi, oğlunun üzülmemesi için bu yeni aletlerle

- Nelli başarılı olmak için

Neden - Sonuç

- Öğretmen, Nelli'nin zorlandığını gördüğü için

- Garrone onlara kötü baktığı için

9. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde zarf türünde kelimelerin geçtiği cümleler bulup yazınız. Sonra bu zarfların cümleye kattığı anlamları yanlarına belirtiniz.

Cümleler

Cümleye Kattığı Anlamlar

.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Sağlığınıza önemsiyor musunuz? Bunun için neler yapıyorsunuz?
2. Çevrenizde sağlıkla ilgili ne tür önlemler alınıyor? Beyin fırtınası yapınız.
3. Getirdiğiniz sağlıkla ilgili şiir ve yazıları sınıfta okuyunuz. Okuduklarınız üzerinde tartışınız.

Şiiri noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz. Beğendiğiniz bölümleri ezberleyebilirsiniz.

SAĞLIK

Sağlam ruh, sağlam kafa,
Dünyalara bedeldir.
Şu sözü koma rafa,
Sağlık bir hazinedir.

Ne demişti atalar?
Sağlık en büyük varlık.
Sağlığını korursan,
Sen çekmezsin hiç darlık.

Mikroplardan sakın da,
Seni hasta etmesin.
Aşş ol silahlan da,
Sana tesir etmesin.

Temizliktir sağlığın,
En koruyucu çaresi.
Neşeli ol, gül oyna,
Hastalara sokulma.

Terli terli su içme,
Pis yerlerde oynama,
Deniz, güneş banyosu,
Bol besin al ve dinlen.

Erken yat, erken uyu,
Vücudunu dinlendir.
Kalk spor yap, temizlen.
Budur sağlığın yolu.

Hayriye GARIPOĞLU

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirin konusunu ve ana duygusunu belirleyip yazınız.

Konusu

.....

.....

.....

.....

.....

Ana duygusu

.....

.....

.....

.....

.....

4. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirin içeriğine yönelik sorular hazırlayınız. Hazırladığınız soruları arkadaşlarınıza sorunuz.

Soru:

.....

.....

.....

Soru:

.....

.....

.....

Soru:

.....

.....

.....

Soru:

.....

.....

.....

5. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirde geçen fiilleri örnekteki gibi tespit edip yazınız. Sonra bu fiillerin anlam özelliklerini yanlarına yazınız.

Fiiller

Özellikleri

uyu: Emir kipi, 2. tekil kişi, durum bildiriyor.

.....

.....

.....

.....

Fiiller

Özellikleri

.....

.....

.....

.....

6. ETKİNLİK

“Sağlıklı bir insan olmak için neler yapmak gerekir?” sorusuna cevap olacak bir yazı yazınız.

[illegible]

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Hasta ziyaretine gittiğimizde orada nasıl bir davranış sergilemeliyiz? Büyüklerinize sorarak öğreniniz.
- Hasta ziyaretlerinde neler söylendiğini araştırınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Ziyaret ettiğiniz bir hasta karşısında nasıl davranırsınız? Anlatınız.
2. Hasta olduğunuzda sizi ziyarete gelenlerin davranışları karşısında neler hissedersiniz. Açıklayınız.
3. Hasta ziyaretinde hastalara hangi sözler söylenir? Niçin? Sınıfta beyin fırtınası yapınız.

- Aşağıdaki metni metnin tür özelliğine uygun biçimde, noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.
- Okurken diyaloglara dikkat ediniz. Kahramanları hikâyedeki karakterlerine uygun biçimde seslendiriniz.
- Başlıktan ve görsellerden hareketle okuyacağınız metnin konusunu tahmin ediniz.

GÖRÜŞME

Ufak cinsinden beş altı portakallık kese kâğıdını, kadın elinden hastanın başucundaki sehpanın alt gözüne usulca bırakıp doğruldu.

Dört kişilik koğuşta, kadının geldiğini gören öbür üç hasta, koğuşun balkon kapısından çıkıp ikisini yalnız bıraktılar.

Kadın çevresine bakındı. Sandalye göremedi. Sonra yine usulca hastanın karyolasına yandan ilişerek oturdu.

Hasta, ayaklarını örtünün altında yana çekerek:

— Rahat otur, dedi. Nasılsın?

Kadın kapıdan girdiği andan beri belli etmek istemiyordu ama bir ikidir anlamasından çekinerek gördü, anladı mı diye hastaya bakıyordu. Yine öyle kaçamak, ölçer bir bakış attı hastaya. Sonra gözlerini ne yapacağını bilemeyip kucağında kenetlediği ellerine eğdi. Gülmeye çalıştı.

— Nasıl olacağım ben? Omuzlarını silkti; öyleyim işte. Bildiğin gibi. Gözleri erkeğin bakışları ile bir daha karşılaştı: Toplamışsın...

Erkek, kadından yana olan sol kolunu uzattı. Zayıflamış elini kadının elleri üstüne koydu. Sonra kadının sağ elini alıp rahat rahat avucu altında tutabileceği kadar yakınına bıraktı.

— Kilo aldım bu hafta, dedi. Bir kilo aldım.

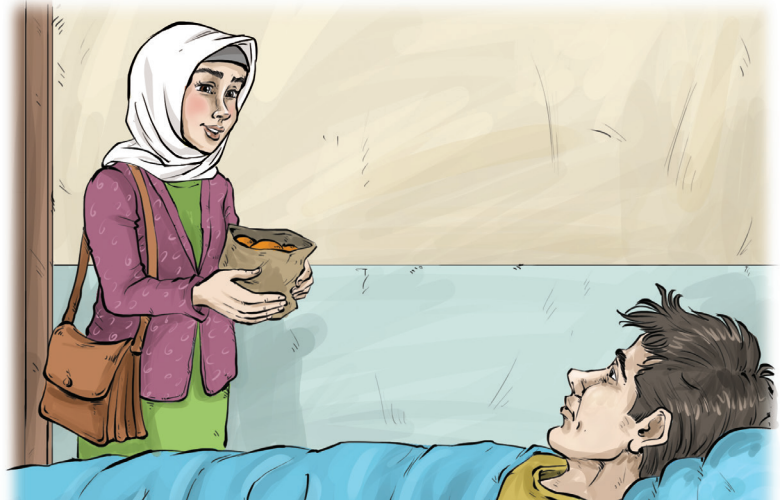
Kadının gözlerinin içi güldü:

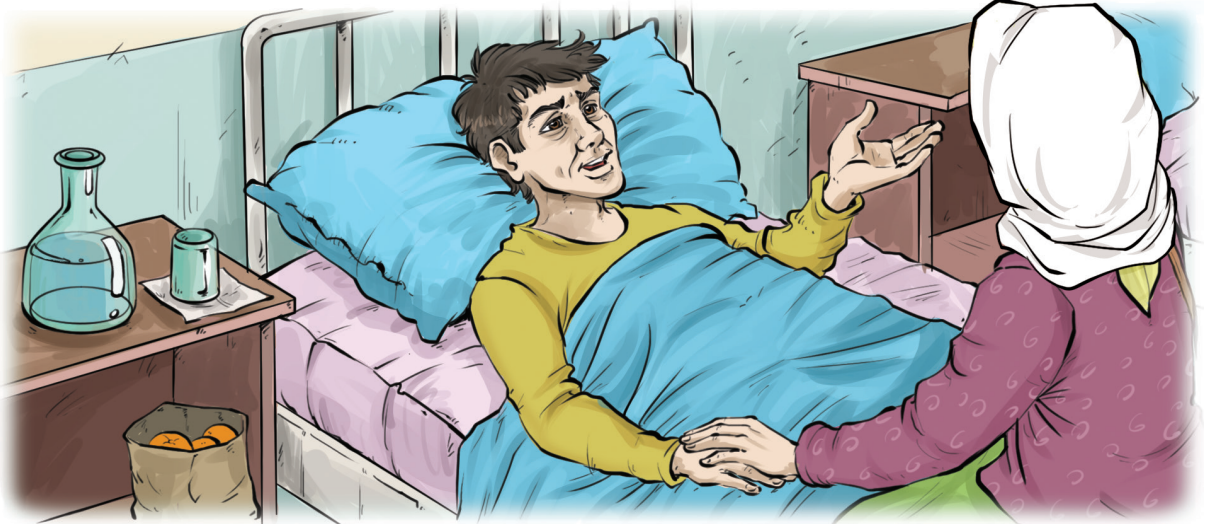
— Belli, dedi. Yanakların dolmuş.

— Öksürüğüm de hafifledi.

Kadının bütün yüzü ışıdı:

— Belli, dedi, yine. Belli iyisin.

— İyiyim ya, daha iyiyim. İştahım da iyi.

— Çok iyisin. Giren girmez anladım. Rengin gelmiş!..

Kısa bir an sustular. Kadın yine gülümsemeye çalıştı. Sonra başını önüne eğdi.

Erkek:

— Ben iyiyim, diye yineledi, merak edilecek bir yanı yok. Bakılıyorum. Yemekler bol. Doktorlar iyi. Sizi düşünüyorum ben. Siz ne yapıyorsunuz?

Kadın telaşsız bir sesle karşı çıktı:

— Ne yapacağız biz? İyiyiz işte!.. Bildiğin gibi...

— Biliyorum, yattığım yerden biliyorum.

— Neyi biliyorsun?

— Senin nasıl dokuz parça olduğunu biliyorum. Düşünmeden edemiyorum.

Kadın, erkeğe doğru eğildi. Boşta olan sol elini erkeğin elinin üstüne koydu:

— Bizden yana üzülme sen, dedi. Bizi düşünme. Biz nasıl olsa oluruz.

— Elimde değil.

— Sen şimdi iyileşmene bak.

— Olmuyor ki!

— Olur. İstersen olur. Bizden yana hiç üzüntün olmasın.

— Uyuyamıyorum. Bütün gece uyuyamıyorum.

Kadın üzüntüsünü açığa vuran bir sesle:

— Yapma n'olursun, dedi. Ölümü öp yapma! İlaç al, aklına başka şeyler getir. Ne bileyim? Şarıl şarıl akan bir dere kenarı getir. Tok karnına dere kenarına uzandığını getir, ne yaparsan yap, uyu.

Erkek başını salladı. Sözü değiştirdi:

— Erol nasıl?

Kadın yatıştı:

— Topaç gibi. Komşulara bıraktım. Komşunun çocuklarıyla arası iyi. Bir arada yuvarlanıp gidiyorlar.

Erkek bu sefer iki eliyle kadının ellerini ellerine aldı. Sonra elleri kadının bileklerine doğru ilerledi. Kadın ellerini çekmek istediğini saklayan bir hareketle hafif mırıldandı:

— Erol'u görme, diye devam etti. Durduğu yok. Odanın içinde bir baştan bir başa koşup da minderin önünde, senin resminin altına gelince kendini "Baba!" diye bir mindere atışı var, bayılırsın.

Erkek başparmaklarıyla sırtlarından okşayarak kadının ellerini yine bileklerine yakın yerinden avuçladı. Başparmakları gittikçe kadının bileklerinden yukarı kayıyordu. Kadın uzanıp erkeğin arkasındaki yastığı düzeltmek bahanesiyle ellerini bir daha erkekten kurtardı. Sonra ellerini yerine getirirken entarisinin yenlerini belirsiz bir hareketle sırtına doğru kaydırды.

Erkek hareketsiz bekledi. Sonra eski hareketini tekrarladı. Kadının ellerini bu defa daha bilekleri yakınından kavradı. Başparmaklarıyla kadının bileklerini hafif yokladı. Sonra kadının gözlerinin içine bakarak:

— İstemezdim, dedi.

Kadın saklamaya lüzum görmedi:

— Senin ne kabahatin var bunda?

— İstemezdim. Bileziklerin kolundan çıksın istemezdim.

— Laf, çocuk olma, sen iyi ol da, bilezik ne zaman olsa yerine konur!

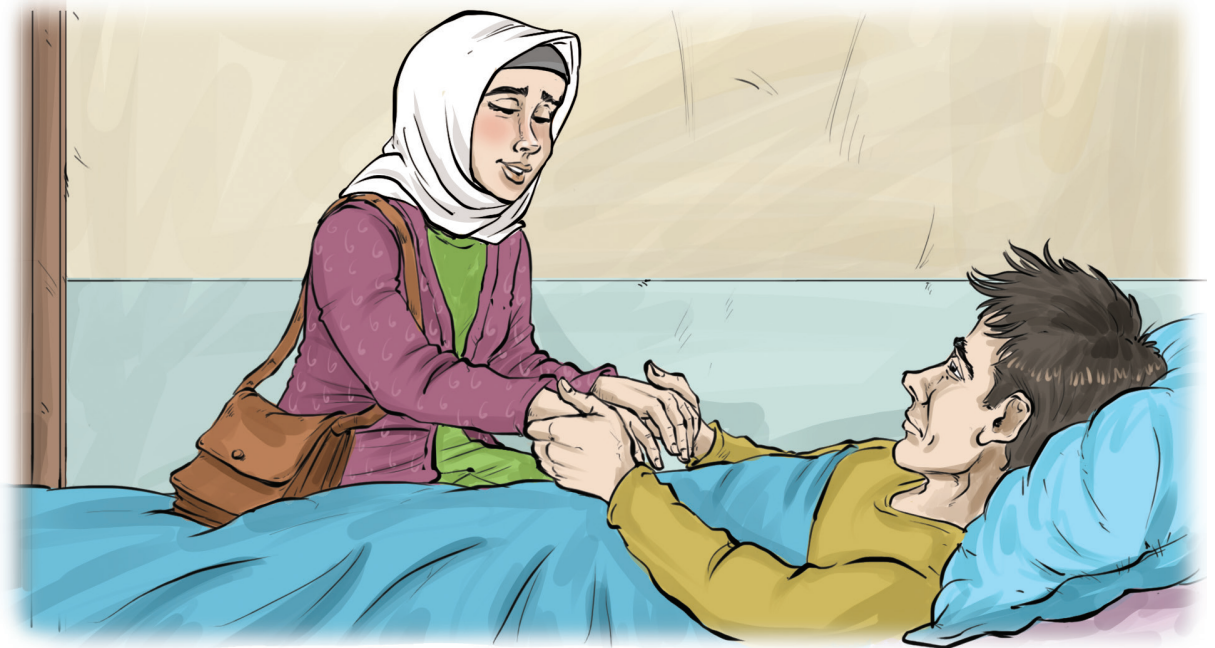
Adam sustu. Karısının hamarat, güleç hâliyle evin içinde öteberiyi toplarken bilezikli kolunu şöyle bir yukarı kaldırışı vardı ki severdi.

Kadın yine:

— Çocuk olma, dedi. Kolumda boşuboşuna sallanıp duruyorlardı. Bilezik için üzülmenin sırası mı şimdi?

— Olsun! Sallansınlar. Çok değildi ki sana!

— Ben bileziksiz de olurum!

Erkek mırıldandı:

— Ben, dedi, sana... Aklından bir sürü şey geçiriyordu. Bırak beni, gençsin, güzelsin, bana bel bağlama. Buna benzer bir sürü şey geçiyordu. Ama karısı gibi bir kadına bunları demenin saçmalamak, ağız yapmak gibi bir şey olacağını da apaçık biliyordu. Karısı durgun bir sesle: Haftaya mağazalar açılıyor, diyordu başucunda. Erol'u komşulara bırakacağım. Haftada on yedi lira. Yeter bize. Sen iyileşmene bak. Hepsi geçer...

İçinde sıcak, soluğunu daraltan bir şeyler koptuğunu duydu.

— Ben, dedi tekrar, bilirsin dil dökemem!

Kadının gözlerinden ışıklar geçti.

— Dökme, daha iyi.

— Üç yıldır evliyiz, sana daha tatlı bir söz bile demedim.

Kadın eliyle erkeğin elinin sırtına hafifçe vurdu.

— Ben anlarım, demesen de anlarım!

— Okumuş olsaydım...

— Ben anlarım. Değişmezdi. Dudağın kımıldasa, yüzüme baksan anlarım.

Erkeğin bütün yüzü güldü. Soluğunu daraltan o sıkıntı sanki içinden çıktı.

— İyi, öyleyse, dedi. İyi...

Gözleri önce parıldadı. Sonra nereden çıktığı belli olmayan bir ıslaklık kaplayıverdi gözlerini. Başını, gözlerini saklamak için yanbaşındaki sehpanın altına doğru eğdi. Portakalları kastederek,

— Niye zahmet ettin bunları, dedi.

Meret hastalık! Biraz duygulanmasın insan, gözleri öyle çabuk yaşıyor ki...

Necati CUMALI

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde geçen anlamını bilemediğiniz kelimeleri ve kelime gruplarını listeleyiniz. Sonra bu kelime ve kelime gruplarını metnin bağlamından yararlanarak anlamlarını tahmin ediniz.

Kelime ve kelime grupları

Tahminim

.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	

Anlamını öğrendiğiniz bu kelime ve kelime gruplarını oluşturduğunuz sözlüğünüze alfabetik sıraya göre yazınız.

2. ETKİNLİK

Okuduğumuz metne siz hangi başlıkları uygun gördünüz? Yazınız.

Benim başlıklarım

GÖRÜŞME →

→

→

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğini yorumlayarak nesnel bir özetini yapınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğine yönelik dört soru yazıp cevaplayınız.

Soru:

Cevap:

Soru:

Cevap:

Soru:

Cevap:

Soru:

Cevap:

5. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin türü hikâyedir. Metindeki hikâye unsurlarını belirleyiniz.

Olay örgüsü

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Şahıs ve varlık kadrosu

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Mekân

.....

.....

.....

Zaman

.....

.....

.....

6. ETKİNLİK

Okuduğunuz “Görüşme” adlı hikâye ile önceden okuduğunuz “Sağlık” adlı şiiri verdikleri mesajlar yönünden karşılaştırınız.

	Görüşme	Sağlığına Dikkat Et
Mesajlar		

7. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden gerçek ve kurgulanmış unsurlara örnekler bulup söyleyiniz. Bu unsurları; neden-sonuç, amaç-sonuç, koşul, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, duygu belirten ifadeler ve abartma yönlerinden değerlendirip metinle ilgili çıkarımlarda bulununuz.

8. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde geçen aşağıdaki deyimlerin anlamlarını metinden de yararlanarak yazınız.

gözlerinin içi gülmek:

(birine) bel bağlamak:

topaç gibi:

ağız yapmak:

gözleri parıldamak:

9. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili zarfların cümleye kattığı anlamları yazınız.

- 🔵 Sonra yine usulca hastanın karyolasına yandan ilişerek oturdu.

- Kilo aldım bu hafta, dedi.

- 🔵 Başparmakları kadının bileklerinden yukarı kayıyordu.

- 🟡 Çocuk olma, bilezik ne zaman olsa yerine konur.

- 🔵 Biraz duygulanmasın insan, gözleri öyle çabuk yaşıyor ki...

10. ETKİNLİK

Hasta olduğunuzu düşünerek ziyaretinize gelenlerle aranızda geçen duygusal ortamı anlatan bir hikâye yazınız.

[illegible]

11. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde ifade edilen duygu ve düşünceleri, verilen uygun bağlama ögeleriyle tamamlayınız.

sonra

aksi takdirde

o hâlde

başka bir deyişle

özellikle

ilk olarak

- erkek, kadından yana olan sol kolunu uzattı.
- Erkeğin bütün yüzü güldü. soluğunu daraltan o sıkıntı sanki içinden çıktı.
- Bizden yana üzülme sen, dedi. iyileşme süren uzayabilir.
- Aklından bir sürü şey geçiriyordu. bırak beni, gençsin, güzelsin, bana bel bağlama, demek geliyordu aklına.
- Sen şimdi iyileşmene bak. bizden yana hiç üzüntün olmasın.
- Erkek; iyiyim ya, daha iyiyim. İştahım da iyi. neden uyuyamıyorsun, neden mutsuzsun, dedi kadın.

YAZARI TANIYALIM

Necati Cumalı (1921-2001)

Şair ve yazar. Edebiyat hayatına şiir, hikâye, tiyatro ve denemeler yazarak başladı. Necati Cumalı, kullandığı sade ama etkileyici dil ile hayatı ve insanları eserlerine olduğu gibi yansıtabilme başarımıştır. Eserlerinde; yaşanmış sevgileri, dostluk, aile, gençlik özleyişlerini, memleket meselelerini, halkın ve köylünün sorunlarını, haksızlıklara ve yolsuzluklara öfkelenen insan tipini, yalnızlıkları, manevi değerleri, Atatürkçü düşüncüyü ele almıştır. Eserlerinde anlaşılır olmaya önem vermiştir. Anlatımı akıcı, halk söyleyişlerine yer vermiştir.

Eserlerinden bazıları: Boş Beşik, Tütün Zamanı, Susuz Yaz, Değişik Gözle, Kızılçullu Yolu, Harbe Gidenin Şarkısı, Acı Tütün...

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Yaşadığınız çevrede hangi meyve ve sebzeler yetişiyor? Listeleyiniz.
- Sağlıklı beslenmek için neler yapılmalıdır? Araştırınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Yaşadığınız çevrede yetiştirilen sebze ve meyvelerin adlarını söyleyiniz. Bunlardan hangilerini daha çok seviyorsunuz? Niçin?
2. Sağlıklı beslenmek için neler yapıyorsunuz? Anlatınız.

Metni dinleme kurallarına uyarak katılımsız dinleyiniz. Metni dikkatli bir şekilde dinleyerek konuşmacının sözlü olmayan mesajlarını anlayıp kavramaya çalışınız.

YERLİ BESİNLERİMİZ (DİNLEME METNİ)

1. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metnin konusunu ve ana duygusunu belirleyip yazınız.

Konusu

.....

.....

Ana duygusu

.....

.....

2. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metinde başvurulan düşünceyi geliştirme yollarına (tanımlama, karşılaştırma, benzetme) örnekler bulunuz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ETKİNLİK

Metni tekrar dinleyiniz. Metinde geçen yiyecek ve içecek adlarını listeleyiniz. Sonra bu kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Yiyecek içecek adları:

Cümlede kullanıyorum.

4. ETKİNLİK

Aşağıda verilen “sağlıklı beslenme piramidi”ni inceleyiniz. Piramitte gördüklerinizin tutarlılığını sorgulayınız. Piramitte gördüklerinizle ilgili görüşlerinizi belirtiniz. Bunu yaparken kelimeleri anlamlarına uygun kullanınız. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanmaya çaba harcayınız.

5. ETKİNLİK

Aşağıdaki dizelerin sonunda koyu renk yazılan kelimeler ek fiil almıştır. Bu eklerin dizelerdeki işlevlerini söyleyiniz.

- Kirazlar **beşbirlik**ti.
- Bak karpuzlar ne **iriy**miş.
- Kayısı **Malatyalı**ysa...
- Pastırma **Kayserili**'dir.
- Zeytin mideler **dostuy**muş.

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri zaman yönünden tamamlayan kelimeleri yandaki kutudan seçerek tamamlayınız.

- Siz gidin, ben geliyorum.
- Onunla konuşmuyoruz.
- Bize geleceğini söylemişti.
- Tatilden geldik.
- Çocuk içeri girdi.
- Size sabah uğrayacağım.
- Her bu yoldan geçiyor.
- Acele etmezse kalacak.
- gelen konukları içeri aldılar.

üç gündür hemen
yarın erken geç
şimdi
yarın sabah
dün

7. ETKİNLİK

Yandaki karikatürü inceleyiniz. Verilmek istenen mesajı söyleyiniz.

8. ETKİNLİK

Aşağıdaki dizeleri anlam ve içeriğe uygun olarak tamamlayıp şiire uygun bir başlık yazınız. Yazınızda duygularınızı ön plana çıkarınız. Yazdıklarınızı düzenleyerek öğretmeninizin bilgisi dâhilinde okul veya sınıf panonuzda sergileyiniz.

.....

Benim adım üzüm,
Size var bir çift sözüm.

.....

.....

Benim adım fındık.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ŞAİRİ TANIYALIM

Beytullah Hatoğlu (1949-1996)

Öğretmen, şair, yazar. Öğretmen Okulunu bitirdikten sonra çok sevdiği öğretmenlik mesleğini emekli olana kadar sürdürmüştür. Öğretmenliğin yanı sıra şiir ve edebiyatla yakından ilgilenmiş. Birçok ödül almıştır. “Belirli Günler ve Haftalar” adlı kitabı MEB tarafından yayınlanmış ve bütün okullara dağıtılıp tavsiye edilmiştir.

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Devlet tiyatrolarının aylık oyun program kitapçığını sınıfa getiriniz.
- Çevremizde ne tür tiyatro faaliyetleri yürütülüyor? Araştırınız.
- Okulunuzda ne tür sosyal faaliyetler yapılıyor? Araştırınız.

ACEMİ GÜREŞÇİ

(Hacivat, dükkânın önündedir.)

HACİVAT — Sevgili Karagöz'üm, gel içeri de mis gibi bir ıhlamur iç! Hah hah ha ha!..

KARAGÖZ — Başka zaman Hacı Cavcav! Bahçede yarım kalmış bir işim var.

HACİVAT — Hele biraz sohbet edelim de ben yarın gelip bahçe işine yardım ederim. Aman, hah hah!..

KARAGÖZ — Sen kime gülüyorsun?

HACİVAT — Şuraya otur da anlatırım ha hah hah!..

KARAGÖZ — Pataklarım ha, köftehor senin gülmeni seyretmem için mi beni dükkâna oturtun?

HACİVAT — Değil efendim değil!..

KARAGÖZ — Öyleyse ne oldu?

HACİVAT — Aman Karagöz'üm, ne olduğunu sen bana anlatacaksın! Hah hah hah!..

KARAGÖZ — Bir şey olmadı ki!..

HACİVAT — Olmaz mı efendim, sen güreşe çıkmışsın!

KARAGÖZ — Bunda gülecek ne var? Güneşe de çıkarım, gölgeye de Hacı Cavcav!..

HACİVAT — Allah iyiliğini versin, güneş değil, güreş!..

KARAGÖZ — Öyle söylesene!..

HACİVAT — Hem de adamı bir güzel yenmişsin! Anlatsana bu iş nasıl oldu?

KARAGÖZ — Nasıl olacak, arkadaşlarla parkta otururken güreşten konuşuyorduk... Tanımadığım biri bana “Karagöz Ağa, seni bir tutuşta yere vururum!” dedi.

HACİVAT — Her hâlde eski güreşçilerden. Sonra?

KARAGÖZ — Sonrası... Beni tanıyanlar “Karagöz yener.”, kalanlar “Yenemez!” diye atışmaya başladılar.

HACİVAT — Aman Karagöz’üm, “Hastayım!” falan diye söyleyip kabul etmeseydin. Adam bir yerini kırar.

KARAGÖZ — Köftehor, benim bir şey söylememe fırsat bırakmadılar ki... Kendimi çayırın üstünde, adamın karşısında buldum. Ceketimi, ayakkabılarımı da çıkardılar.

HACİVAT — Desene zoraki güreş başladı. Hemen çift dalsaydın!

KARAGÖZ — Çitlere dalıp kaçacağım ama ceket onlarda...

HACİVAT — Yağlandınız mı yoksa?

KARAGÖZ — Hay hay, ben motor yağı sürdüm, o da tereyağı... Birbirimizi yalamaya başladık.

HACİVAT — Canım yani yağlı güreş mi yapıyorsunuz?

KARAGÖZ — Hayır, ballı güreş yapıyoruz.

HACİVAT — Neyse efendim, sonra?

KARAGÖZ — Sonra, adam beni çekerken ayağı kayıp yüzü koyun kapandı. Ben de üstüne düştüm.

HACİVAT — Yaşa Karagöz’üm, önce sen puan aldın!

KARAGÖZ — Önce ben soğan aldım, adam da gidip patates aldı.

HACİVAT — Allah iyiliğini versin, güreşten anlamadığın nasıl belli oluyor. Hiç olmazsa paçaları kapsaydın!

KARAGÖZ — Paçaları kaptım!..

HACİVAT — Aferin, bırakma bırakma!..

KARAGÖZ — Bırakmadım ama peşimden ciğerci koşup geldi. “Paçaların parasını vermedin!” deyip geri aldı.

HACİVAT — Öyle paça değil... Güreşiyordun ya! Adamı hiç bohçalamadın mı?

KARAGÖZ — Bohçalayıp eve götürdüm ama işe yaramaz diye hanım istemedi. Çöpe attım.

HACİVAT — Anlaşıldı, adam seni yerden yere vurmuştur.

KARAGÖZ — Hiç de değil... Bir ara üstüme çullandı da kaçmak için bir hamle yaptım. Adamı havaya kaldırmışım.

HACİVAT — Aferin Karagöz’üm, vur yere!

KARAGÖZ — Vuracağım ama adam havada kayboldu.

HACİVAT — Allah Allah, o nasıl oluyor?

KARAGÖZ — Nasıl olacak, ağacın dalına takılmış... Ama yere düşünce üstüne bir çullandım. Kulağına başladım Karagöz oynatmaya... Adam gülmekten tuş oldu Hacı Cavcav! *(Karagöz gider.)*

Ünver ORAL

6. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

En besleyici yiyecek hangisidir?

Hem insan hem de hayvan sütü, alınabilecek olan en faydalı besin maddeleridir. Bebekler, yaşamlarının ilk bir yılını başka besin maddesi almadan, sadece annelerinin sütü ile geçirebilirler. Yaşam için gerekli olan tüm besinleri içeren sütte, protein, karbonhidrat, yağ, mineraller, vitaminler ve vücudun kendi kendine üretemeyeceği temel yağ ve aminoasitler bulunur. Sütün vitamin içeriği, annenin beslenme şekline bağlıdır. Et yemeyen bir annenin sütünde B12 vitamini eksik olacaktır. Bununla beraber, anne kötü besleniyor da olsa, kalsiyum ve demir gibi diğer ana besin maddeleri anne sütünde bulunur. Ancak süt ile bebeğe verilen bu ana besin maddeleri, annenin kendi besin ihtiyacının azalmasına neden olur.

500 Soru Cevap

Hayatın El Kitabı

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. En besleyici yiyecek hangisidir? Niçin?

.....

.....

.....

2. Sütün içinde hangi maddeler bulunuyormuş?

.....

.....

.....

3. Annenin beslenme şekline bağlı olan nedir?

.....

.....

.....

4. Et tüketmeyen annelerin sütünde neler bulunur? Neler bulunmaz?

.....

.....

.....

5. Metinden hareketle sütün insan hayatındaki önemini açıklayan bir paragraflık yazı yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

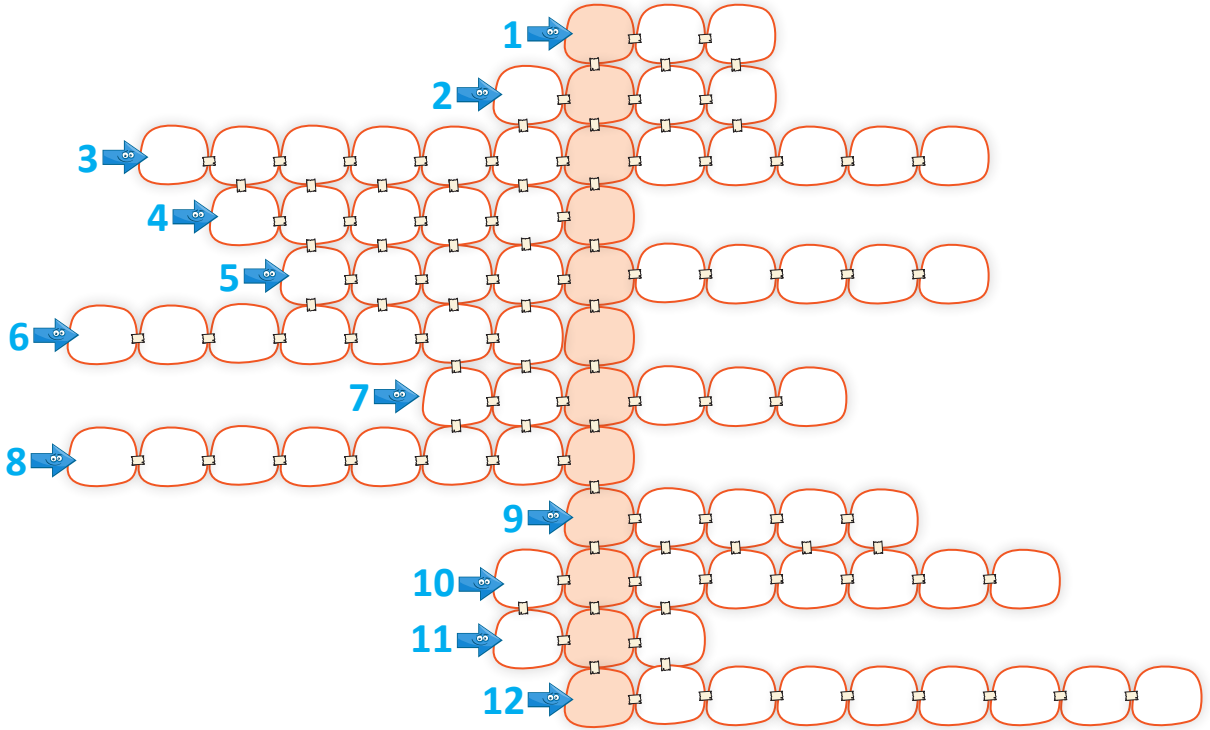
.....

.....

.....

B. Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

Sağlık ve spor temasında öğrendiğiniz kelime, deyim ve kavramlardan oluşan aşağıdaki bulmacayı çözünüz. Renkli bölgedeki anahtar kelimeleri bulunuz.

1. Kadınların ve memeli dişi hayvanların yavrularını besledikleri, memelerinden gelen, besin değeri yüksek beyaz sıvı.
2. Bir fiilin, bir sıfatın veya kendi türünden bir kelimenin anlamını zaman, yer, ölçü, nitelik, soru kavramları bakımından etkileyen kelime.
3. Vücudu güçlendirmek ve sağlığı korumak amacıyla araçlı veya araçsız hareketler yapma, beden terbiyesi.
4. Ad, sıfat, zamir vb. ad soyundan kelimelerin yüklem görevinde kullanılmasını sağlayan yardımcı fiil.
5. Sağlıklı, sapasağlam, vücut sağlığı yüzünden belli olan (kimse).
6. Temiz olma durumu, arılık, temizleme işi.
7. Fiziksel güç, takat.
8. Vücut için gerekli olan besin maddelerini alma.
9. Genellikle pişirilerek yenilen bitkiler veya bunların taneleri, göverti.
10. Sporcu, vücudu iyi gelişmiş, sporun gerektirdiği değerlere sahip olan (kimse).
11. Bir çeşit peynir.
12. Ruhsal bakımdan sağlıklı olma.

C. Aşağıdaki soruların doğru cevaplarını bulup işaretleyiniz.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi ek fiille çekimlenmiştir?

- A) Her zaman sağlıklı olmak isterim.
- B) Güneş girmeyen eve doktor girer.
- C) Temizlik imandandır.
- D) Sabahları bir saat spor yapıyorum.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiilin anlamını zaman yönünden tamamlayan bir zarf **kullanılmamıştır**?

- A) Bu yıl okullar geç açıldı.
- B) Annem ağabeyime telefonda hemen gel, dedi.
- C) Arkadaşlarla sinemaya yarın gideceğiz.
- D) Bu kitabı mutlaka okumalıyım.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde nesnel bir anlatım vardır?

- A) Yedi Göller, manzarasıyla tüm insanları büyülüyor.
- B) Çocuklar oynayarak, uyuyarak büyürler.
- C) Sağlıklı olmak için beslenmesine dikkat ediyordu.
- D) Çocukluğumda en çok sevdiğim oyun saklambaçtı.

4. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde geçen fiilin kip ve kişisi farklıdır?

- A) Ahmet Bey sağlığına dikkat etsin.
- B) Neriman Hanım derse girmiyorsun.
- C) Filiz Hanım bu akşam bize geleceksin.
- D) Tuğrul Bey, ne zaman gelirsin?

5. "Bir güzel evim vardı ki altın kapılı

Benim de bir annem vardı ağılarken gülen."

Yukarıdaki dizelerde aşağıdakilerden hangisine **ulaşılamaz**?

- A) Ek fiil ekine
- B) Karşıt anlamlı sözcüklere
- C) Yapım eki almış sözcüklere
- D) Deyim anlamlı sözcüklere

7.TEMA

SANAT

- **TİYATROLAR**
- **EN İYİ ARKADAŞ**
- **ÇEŞMİBÜLBÜLÜN ESRARI**
- **UNUTURSUN MİHRİBANIM
(DİNLEME METNİ)**
- **SAHNEDE CANLANAN
OYUNCAK: KUKLA
(SERBEST OKUMA)**

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Yaşadığınız çevrede faaliyet gösteren bir tiyatro topluluğu var mı? Varsa bu tiyatro topluluğu hangi oyunları sergiliyor?
2. Bu zamana kadar bir tiyotraya gittiniz mi? Hangi oyunu izlediniz? Anlatınız.
3. Okulunuzda düzenlenen hangi sosyal faaliyetlere katılmak istiyorsunuz? Niçin? Anlatınız.

Metni noktalama işaretlerine ve türün özelliğine dikkat ederek okuyunuz.

TİYATROLAR

Gölge düşmeden perdeye,
Biz geldik sizi görmeye,
Sanata değer vermeye,
Açıldı hep tiyatrolar.

Kalpte pekişti dostluklar,
Yakın oldu hep uzaklar,
Canlı konuştu dudaklar,
Açılınca tiyatrolar.

Bunca senaryo yazıldı,
Millet salona dizildi,
İller, ülkeler gezidi,
Sanat evi tiyatrolar.

Perde açılınca akşam,
Ben hep önlerde otursam,
Alkış tufanına dalsam,
Benim evim tiyatrolar.

Hakkı ÇEBİ

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirde geçen aşağıdaki kelimelerin anlamlarını sözlüklerinizden bulup yazınız.

perde:

sanat:

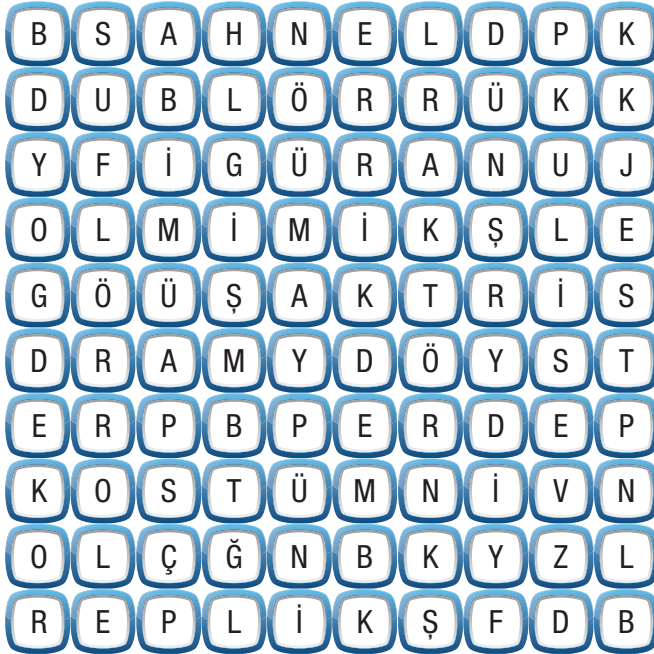
senaryo:

alkış:

Anlamlarını öğrendiğiniz bu kelimeleri oluşturduğunuz sözlük defterinize yazınız.

2. ETKİNLİK

Aşağıdaki bulmacada tiyatro ile ilgili terimler gizlenmiştir. Bu terimleri bulup noktalı yerlere yazınız.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirden yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Soru: Tiyatroda oyuncuların izleyicileri görmeye gelmesi ile ne anlatılmak isteniyor?

.....

.....

.....

Soru: “Kalpte pekişti dostluklar,
Yakın oldu hep uzaklar.” dizeleriyle anlatılmak istenen nedir?

.....

.....

Soru: Her akşam tiyatrodan neler, niçin alkışlanır?

.....

.....

.....

4. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirden yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Şiirin konusu nedir?

.....

- Şiirin ana duygusunu yazınız.

.....

.....

- Şiirde ahengi sağlayan unsurları (kafiye, redif) belirleyip yazınız.

.....

.....

.....

.....

5. ETKİNLİK

“Ülkemizde tiyatrunun yeri ve önemi” konusuyla ilgili güdümlü bir konuşma yapınız. Konuşmanızı yaparken güvenilir bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanınız. Konuyla ilgili -varsa- grafik, tablo ve çizelgelerle sunulan bilgileri yorumlayınız.

6. ETKİNLİK

Şiirin üçüncü bölümünde geçen “yazıldı, dizildi, gezildi” fiillerinin,

a. Kip ve kişisini belirleyip yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

b. Bu fiillerin hangi zaman yerine (anlam kayması) kullanıldığını belirleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

c. Yapı yönünden (basit, türemiş, birleşik) değerlendiriniz.

.....

.....

.....

.....

.....

ç. Fillerin köklerini anlam özellikleri (iş, oluş, durum) yönünden değerlendiriniz.

.....

.....

.....

.....

.....

7. ETKİNLİK

[illegible]

YAZARI TANIYALIM
Hakkı ÇEBİ (1955-)
Şair, yazar, öğretmen. Trabzon'un Araklı ilçesinde doğdu. İlkokul ve ortaokulu Araklı'da, liseyi Sürmene'de okudu. Eskişehir Eğitim Enstitüsünü bitirdikten sonra yurdun çeşitli yerlerinde öğretmenlik yaptı. Hâlen bu görevinin yanı sıra çocuklara yönelik eğitici çalışmalar yapmaya devam ediyor.

Hakkı ÇEBİ (1955-)

Şair, yazar, öğretmen. Trabzon'un Araklı ilçesinde doğdu. İlkokul ve ortaokulu Araklı'da, liseyi Sürmene'de okudu. Eskişehir Eğitim Enstitüsünü bitirdikten sonra yurdun çeşitli yerlerinde öğretmenlik yaptı. Hâlen bu görevinin yanı sıra çocuklara yönelik eğitici çalışmalar yapmaya devam ediyor.

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Okuduğunuz kitapların adlarını, yazarını, yayınevini ve yayın yılını yazarak bir liste oluşturmaya çalışınız.
- Çevrenizdeki insanların kitap okuma alışkanlıklarını değerlendiriniz.
- Kitap okumak insana ne tür yararlar sağlar? Araştırınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Arkadaş kelimesi sizde neleri çağrıştırıyor? Açıklayınız.
2. Kitap okumak insanlara ne tür yararlar sağlar? Tartışınız.
3. Okuma alışkanlığınızı kimlere veya nelere borçlusunuz?

Metni daha iyi canlandırabilmek için noktalama işaretlerine ve türün özelliğine uyarak bir kez sessiz okuyunuz. Sonra rol paylaşımı yaparak, farklı yazı karakterlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

EN İYİ ARKADAŞ

SAHNE

(Bir kitaplık odası. Dolaplar, etajerler kitaplarla doludur. Köşede bir çalışma masası ve yanında birkaç koltuk bulunmaktadır. Yaşlı, ak sakallı bir ihtiyar bu koltuklardan birine oturmuş, kitap okumaktadır. Bu sırada ayaklarının ucuna basarak saygılı bir şekilde biri erkek, öteki kız iki çocuk içeri girer.)

GÜLSEREN — (ihtiyarın yanına iyice sokularak) Dedeciğim!

DEDE — (başını okumakta olduğu kitaptan kaldırarak) Ne var gene yavrum! Kitabımı rahat rahat okuyamayacak mıyım?

GÜLSEREN — Annem, babam yemeğe bekliyorlar sizi.

DEDE — (canı sıkılmış gibi) Yemek, yemek, yemek! Başka şey düşündükleri yok şu insanların...

GÜLSEREN — Ama dedeciğim, yemek yemeden nasıl yaşarsınız sonra?

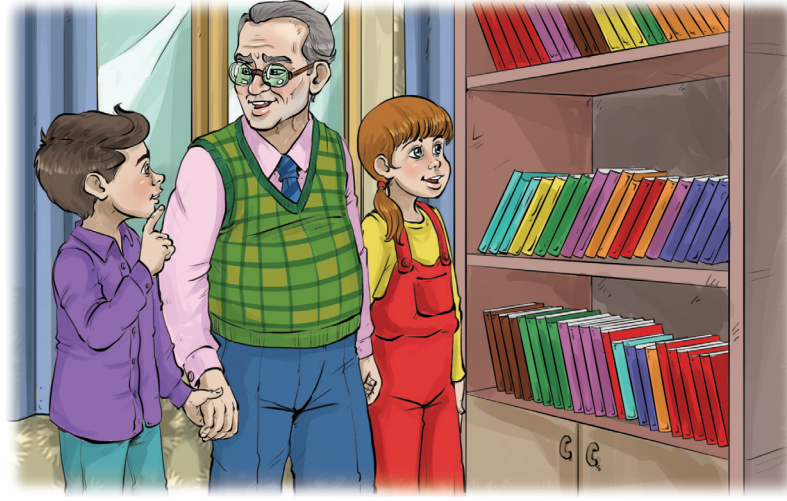
DEDE — (Gülümser.) Haklısın tatlı kızım. Ama insanlar yemeği sevdikleri kadar okumayı öğrenmeyi de sevmiş olsalardı dünya daha güzel olurdu sanırım.

MURAT — (Gülseren'in arkasından) Dünya güzel değil mi dedeciğim?

DEDE — Ooo! Sen de mi buradaydın? Demek beni yemeğe götürmek için çift muhafız gönderiyorlar... Ne yapalım, gideceğiz çaresiz...

(...)

- GÜLSEREN** — Okumak o kadar tatlı mı dede?
- DEDE** — Elbette, dünyada okumaktan tatlı çok az şey vardır. Hatta bence hiçbir şey yoktur.
- MURAT** — Dedem! Siz neden başkalarının dedeleri gibi sokağa, kahveye, parka çıkmıyorsunuz? Arkadaşlarınız yok mu sizin?
- DEDE** — *(Gülümser.)* Arkadaşsız insan olur mu? Benim de birçok arkadaşım var. Beş on günde bir çıkar onlarla konuşurum. Bu da bana yeter...
- GÜLSEREN** — Herhâlde yalnızlığı çok seviyorsunuz.
- DEDE** — Yalnız olduğumu da nereden çıkardın!
- GÜLSEREN** — Ama dedeciğim bütün gün evde, bu odada yalnız değil misiniz?
- DEDE** — Kim söyledi size yalnız olduğumu?
- MURAT** — Yalnız olduğunuzu her gün görüyoruz ya!
- DEDE** — Yanılıyorsunuz, benim bu odada her gün yüzlerce arkadaşım, dostum var.
- MURAT** — Hani o yüzlerce dediğiniz arkadaşlarınız! Neredeler?
- (...)
- DEDE** — Tanışmak istiyor musunuz?
- GÜLSEREN** — Bize kendilerini gösterecekler mi?
- DEDE** — Görmek istedikten sonra her zaman görürsünüz...
- MURAT** — Bize bir kötülük yapmazlar değil mi?
- DEDE** — *(Yerinden doğrulur.)* Sizi saçma masallarla çok korkutmuş olmalılar... Gelin size arkadaşlarımı göstereyim. Onları tanıyınca ne kadar zararsız, üstelik de yararlı şeyler olduğunu göreceksiniz. *(Her ikisinin de ellerinden tutarak kitap dolaplarından birinin önüne götürür.)* İşte arkadaşlarımdan birkaç tanesi burada duruyorlar.
- GÜLSEREN** — Ama bu kitap dolabı içerisinde de kitaplardan başka bir şey yok...
- DEDE** — İyi ya... İşte benim arkadaşlarım bunlar...
- MURAT** — *(hayretle)* Kitaplar mı?
- DEDE** — Evet, kitaplar... Onlardan iyi arkadaş olur mu?
- GÜLSEREN** — Biz de sanmıştık ki şey...
- DEDE** — *(Sözünü keser. Güler.)* Dedenizi görünmeyen birtakım garip yaratıklarla arkadaşlık ediyor sanmıştınız değil mi? Bunun için de korkunuz...
- GÜLSEREN** — Evet, ne yalan söyleyelim korkmuştuk.
- DEDE** — İşte arkadaşlarımı gördünüz. Bunlar, daha yüzlercesi, binlercesi, yazılmış, yazılacak kitapların hepsi benim arkadaşlarımdır.
- MURAT** — Ama dedeciğim! Kitap cansız bir şey, sizinle ne konuşabilir ne de söylediklerinizi anlar.

DEDE — Yanılıyorsun... Hem konuşur hem de cevap verir.

GÜLSEREN — Konuşur mu?

MURAT — Cevap mı verir?

(...)

DEDE — Evet, doğru... Öyle demiştim...

GÜLSEREN — Fakat nasıl olur dedeciğim!

DEDE — Çok basit, gelin bakalım (*Önce kendisi koltuğa oturur.*)... Şöyle yanıma oturun (*Çocuklardan biri koltuğun bir tarafına, öteki de diğer tarafına otururlar.*). Evet, gerçeği söyledim size. Kitaplar benim en yakın dostlarım, arkadaşlarımdır. Şimdi siz bana cevap verin bakalım; insan arkadaşı niçin arar?

(...)

MURAT — Gezip konuşmak, hoşça vakit geçirmek için...

DEDE — Güzel... Öyleyse kitaplar kadar iyi bir arkadaş yok demektir!

GÜLSEREN — Neden?

DEDE — Bir kez kitap insana gerçekten hoş vakit geçirir. Bazı kitaplar vardır. İnsanı hem düşündürür hem eğlendirir. Bazı hâllerde insan arkadaşından zarar görür ama kitabın insana zararı dokunmaz. Üstelik bilgisini, görgüsünü artırarak insana büyük yararlar sağlar. Bir insan eğlenmek, hoşça vakit geçirmek istiyorsa bir kitap ona bu olanakları rahatça sağlar. O hâlde insana en iyi arkadaşın verebileceğinden fazlasını veren kitap, neden iyi bir arkadaş olmasın?

MURAT — İnsan arkadaşıyla konuşur, kitapla da konuşamaz ya!

DEDE — Kitabın konuşması için kulağımıza seslenmesi gerekmez. Bir arkadaşımızın konuşmasını nasıl dinleyerek anlıyorsak kitabı da okuyarak anlarız. Öğretmenleriniz sınıfta size bazı dersleri anlatıyor, siz de evinizde aynı dersi kitaplarınızdan okuyarak bilginizi artırıyorsunuz. Demek oluyor ki kitaplar da insanlar gibi bizimle konuşabiliyor.

(...)

MURAT — Tüm kitaplar iyi midir?

DEDE — Evet, genellikle tüm kitaplar iyidir.

MURAT — Öğretmenimiz bazı kitapları okumamıza izin vermiyor. Neden acaba?

DEDE — Çocuk yeni yetişmekte olan bir fidan gibidir. Küçük bir ağaç fidanı nasıl ki olgun bir meyveyi taşıyamazsa küçük bir çocuk da büyükler için yazılmış bir kitabı gereği gibi anlayamaz. Yaşam deneyimleri de az olduğundan anlamını da kavrayamaz, yanılıya düşer. Bu da onun için zararlı olur. Aynı zamanda bir de bazı kitaplar vardır; değersiz, insana yararı olmayan kitaplar... Bunları okumaktan kaçınmalıdır.

- GÜLSEREN** — Anladım ne demek istediğinizi; demek istiyorsunuz ki her insan kendi yaşına uygun kitaplar okursa yararlanır, hiçbir zaman zarar görmez.
- DEDE** — Evet, öyle demek istedim. Bu konuda büyükleriniz, öğretmenleriniz size yol gösterebilirler. Okuyacağınız kitapları onların tavsiyesine uygun kitaplardan seçerseniz yararınız büyük olur.
- MURAT** — Tıpkı arkadaş seçiminde olduğu gibi... Büyüklerimiz nasıl ki bazı çocuklarla arkadaşlık kurmamızı istemiyorlarsa kitap konusunda da onların uyarmaları gene bizim yararımız için oluyor.
- (...)
- DEDE** — Aferin Murat... Arkadaşlarımızla ayrı ayrı semtlerde, evlerde otururuz. Sonra herkesin kendine göre bir işi vardır. Bir arkadaşımızı görmeyi çok istediğimiz, aradığımız hâlde bulamayız. Fakat bir kitabı her an yanımızda bulabilmek kolaylığı vardır. Gece yatağımızda, gündüz masamızda, tren, vapur, otobüs yolculuklarında hatta dinlenme yerlerinde kitabı yanımızda taşıyabilir, istediğimiz an okuyabiliriz.
- GÜLSEREN** — İnsanın her istediği an yanında bulabileceği bir arkadaşı olması ne iyi... Sizi çok iyi anladık dedeciğim. Gerçekten çok mutlusunuz...
- DEDE** — Gerçekten mutluyum çocuklar... Dostlarım, arkadaşlarım beni hiç yalnız bırakmıyorlar... İstediğim an onlarla gezip tozuyorum. Beni alıp bilmediğim ülkelere götürüyor, oralarda yaşıyorlar. Hem birkaç saat içinde oluyor bu.
- MURAT** — Kitabı okurken uyuyor, rüya görüyorsunuz öyleyse.
- DEDE** — Bunu da nereden çıkardın Murat!
- MURAT** — Öyle ya dedeciğim... Başka türlü nasıl gezersiniz oturduğunuz yerde... Mutlaka uyuyor, rüya görüyorsunuz.
- DEDE** — *(Gülseren'e dönerek)* Sen de mi aynı şeyi düşünüyorsun yoksa?
- GÜLSEREN** — Öyle düşünmüyorum ama kitabın sizi nasıl gezdirebildiğini merak ettim doğrusu...
- DEDE** — Size bir soru... İnsan niçin gezer?
- GÜLSEREN** — Görmediği, bilmediği yerleri görmek, öğrenmek için...
- DEDE** — Evet... Fakat insanın her yeri görmesi mümkün mü?
- GÜLSEREN** — Zamanı ve çok parası olan bir insan için mümkün...
- DEDE** — Yanılıyorsunuz. Çok parası, bol zamanı olan bir insan da her yeri gezemez.
- MURAT** — Eskiden olsa söyledikleriniz doğru olabilirdi. Ama günümüzde yolculuklar birkaç saat içine sığabiliyor. Uçaklar, otomobiller, dev gemilerle dünyayı bir uçtan bir uca gezebiliyor insan.
- DEDE** — Evet, fakat gene de bir insanın bütün dünyayı gereği kadar gezip tanınması için birkaç yüzyıllık ömre sahip olması gerekir. Ama kitaplarla dostluk kuran insanlar için bu hiç de olanaksız değil...
- MURAT** — Nasıl?
- DEDE** — Dünyamızın çeşitli ülkelerini bize tanıtan, orada yaşayan insanları, hayvanları, bitki örtüsünü anlatan yığınlarla kitap var. Her gün bunlardan birini okuyarak insan istediği yer hakkında gerekli bilgiye hemen sahip olabiliyor. İşte ben de bazen öyle yapıyor, her biri ayrı ayrı yerler hakkında yazılmış kitapları okuyarak oturduğum yerden sanki oraları gezmiş gibi bilgiler ediniyorum. Bir başka kitabı elime alıyorum, kitabın kahramanı ile birlikte sanki Çin'i, Hindistan'ı dolaşıp geziyorum. Doğru değil mi bunlar?
- (...)

- MURAT** — Haklısınız dedeciğim. Yalnız benim anlayamadığım bir yer kaldı.
- DEDE** — Nedir o?
- MURAT** — Hani demiştiniz ya kitap insanla konuşur, sırasında sorduklarına da cevap verir.
- DEDE** — Evet, öyle söyledim.
- MURAT** — Kitapların konuşmasını anladım. Ama sorduklarımıza nasıl cevap verecek?
- (...)
- DEDE** — Peki, anlatayım. Önce size bir soru? Öğretmenleriniz size bazı ödevler veriyor. Bu ödevlerinizi nasıl hazırlıyorsunuz?
- GÜLSEREN** — Çeşitli kaynak kitaplar karıştırarak hazırlıyoruz.
- MURAT** — Bize verilen soruların cevabını kitaplardan buluyoruz.
- DEDE** — Bu soruları kim soruyor size?
- GÜLSEREN** — Öğretmenimiz.
- DEDE** — O hâlde siz de aynı soruları kitaba sormuş oluyorsunuz. Soruların cevabını bulduğunuz kitap da size cevap vermiş oluyor mu?
- (...)
- MURAT** — Anladık dedeciğim. Hem de ne iyi oldu biliyor musunuz? Tam da vaktinde öğrendik bunu. Önümüzdeki hafta Kitap Haftası'nı kutlayacağız. Kitapların yararlarını anlatacağız. Şimdi bize öğrettiklerinizin büyük yararı olacak.
- DEDE** — Bilmediklerini öğrenmek her insana büyük yararlar sağlar. Bunu hiçbir vakit unutmayın.
- GÜLSEREN** — Dedeciğim, biliyorsunuz her yıl kasım ayının 2. pazarından itibaren okullarımızda Çocuk Kitapları Haftası düzenleniyor. Biz de bu hafta için sınıfımızda bir kitap sergisi açacağız. Ben çok güzel birkaç kitap götürmek istiyorum sergiye. Bu konuda bana yardımcı olur, kitap seçer misiniz?
- DEDE** — Olur yavrum. Yarın seninle kitapçıya gidelim. Sana orada birkaç iyi arkadaş seçmende yardımcı olurum.
- MURAT** — Dedeciğim, her yıl düzenlenen bu kitap haftaları ile ne yapmak istiyorlar? Üstelik yalnız yurdumuzda değil, işittiğime göre bütün dünyada aynı hafta içinde Kitap Haftası kutlanıyor... Nedenini biliyor musunuz?
- DEDE** — Neden olacak; çocuklara daha küçük yaşta iyi arkadaşlar, gerçek dostlar kazandırmak için... Okumayı sevdirmek öğretmenlerin, ana babaların çocuklarına karşı en önemli görevlerinden biridir...

- GÜLSEREN** — Öğretmenimiz diyor ki: “Her evin bir kitaplığı olmalı. Kitaplığı olmayan bir ev ışıksız, karanlık bir odaya benzer. Nasıl karanlık oda insanı sıkarsa kitaplıksız ev de okumayı seven bir insanı daima sıkır.”
- DEDE** — Öğretmeniniz çok doğru söylemiş. İnsan bazı kere bir toplantıya gider. Orada bir sürü insan bulunmasına rağmen, kendi mizacına uygun bir kimseyi bulamadığı zaman sıkılır, yalnızlık hisseder. İşte okumayı, kitabı seven bir insan için de kitaplıksız ev aynı şeydir. İnsan kendisini yalnız, tek başına hisseder, yalnızlık ise insana sıkıntı verir.
- MURAT** — Bundan sonra okuduğum kitapları biriktirerek bir kitaplık kuracağım.
- DEDE** — Böyle bir şey yaparsanız çok sevinirim. Kitaplığımdan bir köşeyi size seve seve veririm. Böylelikle benim dostlarımin da birer küçük dostu olur.
- (...)
- MURAT** — Yaşasın, benim tatlı dedeciğim.
- DEDE** — Siz de çok yaşayın yavrularım. Umarım bundan sonra size tanıtmış olduğum gerçek dostlardan hiçbir zaman ayrılmayı düşünmezsiniz. Onlar size doğruyu, iyiyi, güzeli göstermek için daima ışık tutacaklardır.
- GÜLSEREN** — Söz veriyoruz dedeciğim. Bundan sonra kitaplar en yakın arkadaşlarımız olacak.
- DEDE** — Buna çok sevindim. Haydi şimdi yemeğe gidelim... Babanız bizi bekliyordur. Onları daha fazla bekletmeyelim.
- MURAT** — Gidelim dedeciğim. Ama son olarak bir soru daha soracağım size.
- DEDE** — Sor bakalım.
- MURAT** — Konuşmaya yeni başladığımızda dediniz ki “İnsanlar yemeği düşündükleri kadar okumayı, öğrenmeyi de düşünselerdi dünya daha güzel olurdu.” bunu açıklar mısınız?
- DEDE** — Okuyan insan bilgili insan demektir. Bilgili insanların yaşadıkları bir dünyada kötülükler de yeryüzünden kalkar. Dünya güzelleşir... Ne yazık ki yemeği düşünen insanların sayısına oranla okumayı düşünen insanlar çok azdır. Bunu söylemek istemiştin... Bu konuda daha çok konuşuruz. Haydi şimdi gidelim. *(Çıkarlarken perde kapanır.)*

Hadi BESLEYİCİ
(Kısaltılmıştır.)

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde geçen aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının anlamlarını metnin bağlamından yararlanarak tahmin edip yazınız.

muhafız:

garip yaratık:

tavsiye:

gezip tozmak:

mizaç:

yaşam deneyimleri:

fidan:

2. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğine yönelik aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Okuduğunuz metnin konusu nedir?
2. Torunları, dedelerini niçin çağırıyorlar? Bu çağırma sonunda neler yaşanıyor? Açıklayınız.
3. Dede neden yakınıyor? Yorumlayınız.
4. Torunların, dedeleri hakkındaki düşünceleri nelerdir?
5. Dede, torunlarına neler anlatıyor?
6. Dedenin söylediklerine siz de katılıyor musunuz? Niçin?

3. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

Metinde geçen olay nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Metindeki kişiler kimlerdir? Özelliklerini yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Metindeki olay nerede yaşanıyor?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Metindeki olay hangi zaman diliminde gerçekleşiyor? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden kişileştirmelerin ve benzetmelerin yapıldığı cümleleri bulup yazınız.

Kişileştirme

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Benzetme

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ETKİNLİK

Okuduğunuz “En İyi Arkadaş” adlı metnin içeriğine yönelik sorular hazırlayınız.

Soru:

.....

.....

.....

.....

.....

Soru:

.....

.....

.....

.....

.....

Soru:

.....

.....

.....

.....

.....

Soru:

.....

.....

.....

.....

.....

Soru:

.....

.....

.....

.....

.....

Soru:

.....

.....

.....

.....

.....

6. ETKİNLİK

Sınıfta ikiye kişilik gruplar oluşturunuz. Grubunuzla belirlediğiniz bir konuda canlandırma yapmak için diyaloglar hazırlayınız. Konuşmaya başlamadan önce konuyla ilgili bilgiler veriniz. Canlandıracağınız varlık ve kahramanların özelliklerini ve sesini çağrıştıracak şekilde konuşmaya çalışınız. Konuşmalarınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini (oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak, son olarak) kullanmaya çalışınız.

7. ETKİNLİK

Okuduğunuz bir kitabı tanıtan konuşma hazırlayınız. Konuşmanızı sınıfta sunarken katılımlı, tartışmacı ve eleştirel konuşma yöntemlerinden yararlanınız. Tanıtımınızı aşağıdaki kitap tanıtım formuna uygun olarak yapınız.

KİTAP TANITIM FORMU		
KİTABIN ADI		
KİTABIN YAZARININ ADI		
KİTABIN SAYFA SAYISI/KAÇ GÜNDE OKUNDUĞU		
KİTAPTAN AKLINIZDA KALAN ÖNEMLİ BİR BÖLÜMÜN RESMİNİ ÇİZİNİZ.		
KİTAPTAN BEĞENDİĞİNİZ BİR BÖLÜMÜ YAZINIZ.		

8. ETKİNLİK

Okuduğunuz “En İyi Arkadaş” adlı metni kendi cümlelerinizle özetleyiniz.

[illegible]

YAZARI TANIYALIM

Hadi BESLEYİCİ (1927-1986)

Şair, yazar, öğretmen. Çocuklar için yazdığı piyesleriyle tanınmıştır. Şiir, tiyatro, roman türlerinde çocuklara yönelik eserler yayımlamıştır.

Eserlerinden bazıları: 20 Okul Piyesi, Zehracık, Atatürk, Göç Çocukları...

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Çevrenizde geleneksel sanatlarla ilgili üretim yapan bir yer var mı? Varsa bu üretim atölyesine bir gezi düzenleyiniz.
- Camdan üretilmiş hediyelik eşyalardan birini sınıfa getiriniz.
- Cam sanatı üzerine televizyondan bir program izleyiniz.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Camdan yapılmış eşyalara ilgi duyuyor musunuz? Niçin? Açıklayınız.
2. Çevrenizde faaliyet gösteren geleneksel sanatlarla ilgili atölyelerden birine yaptığınız geziyi anlatınız.

Aşağıdaki metni noktalama işaretlerine dikkat ederek, önemli gördüğünüz yerleri işaretleyerek türün özelliğine uygun biçimde sesli okuyunuz.

ÇEŞMİBÜLBÜLÜN ESRARI

Saydam cam içinde döne döne yükselen beyaz ya da renkli helezonlarıyla hemen göze çarpan “çeşmibülbül”, cam sanatının en özgün tekniklerinden biri. Osmanlıcada “bülbülün gözü” anlamına geliyor. Bir düşünceye göre bu adı bülbülün gözündeki çizgilerden almış olabilir. İlk cam ustalarının yanına eğitim alması için gönderilen bir Mevlevi derviş tarafından 19. yüzyılın başlarında Osmanlı topraklarına getirilmiş. 19. yüzyılın sonlarına kadar Beykoz’daki cam atölyelerinde çeşmibülbül yapımına devam edilmiş.

Çeşmibülbülün yapımında ilk hazırlık aşamasından son biçimini alıncaya kadar geçen bütün süreç, tam bir sanatçı duyarlılığı ve ustalık gerektiriyor. Çünkü çeşmibülbülün yapımı karmaşık bir işlemler bütünü. İşte bunlar bir araya gelince bu cam eserlere, cam sanatının diğer ürünlerinde olduğu gibi, işlevine göre vazo, tabak, sürahi gibi isimlendirmeler yerine, tek ve genel bir isim verilmiş. Çeşmibülbülü ayrıcalıklı yapan ise camın içindeki beyaz veya renkli çizgileri oluşturan cam çubuklar. Bu renkli çubukların çok özel bir teknikle camın içine yerleştirilmesi gerekiyor. İşte, tam burada çeşmibülbülün belki de yeniden dirilişini sağlayan bir sanatçı ustayı, cam fabrikasının emektar ustası Yusuf Görmüş’ü anmak gerek. Babası da aynı yerde ustaymış. Mesleğe 1944’te on dört yaşındayken babasının yanında başlamış. Cam sanatının inceliklerini öğrenmiş, işine âşık olmuş. “1964 senesinde de yöneticilerimizin teşvikiyle çeşmibülbül yapmaya başladık. Ama Allah razı olsun eski ustalardan, bize çok güzel eserler bırakmışlar.” diyor. Derler ki çeşmibülbülü üflerken ustanın kanı cama karışırsa değeri artarmış. İşte, Yusuf Usta da kanını değilse de terini, hünerini, ruhunu katmış çeşmibülbüle. Usta; dolomit, feldspat, soda, kalker, kum ve katkı maddelerinin karışımının 1500-1600 santigrat derecede eritilmesiyle elde edilen akışkan hamura hayat veriyor. Erimiş camın çeşmibülbül olarak vücuda gelmesinin ilk evresi

herhangi bir el üretimi camın yapımı gibi. Camcılıkta kullanılan özel madenî üfleme borusunun ucu, potadaki erimiş cama daldırılıp döndürülür. Borunun diğer ucundan yavaşça üflenerek, uçtaki cam şişirilip küçük bir balon elde edilir. Sıcak cam balon özel bir ahşap kalıp içinde yatay olarak döndürülerek yavaş yavaş bir silindir biçimine dönüştürülür. Daha sonra sıra önceden hazırlanmış ince cam çubukların özel bir madenî kalıp içindeki yuvalarına yerleştirilmesine gelir. Her çeşmibülbülün büyüklüğüne veya biçimine bağlı olarak değişik sayıda cam çubuk kullanmak gerekir. Daha sonraki işlemde ise hazırlığı tamamlanan bu kalıbın içine sıcak cam silindir yerleştirilir, üflenip genişletilerek soğuk cam çubuklara yapışması sağlanır. Sıcak cam gövde kalıptan çıkarılıp boşlukta döndürülerek hem camın biraz soğuması hem de üzerine yapışmış cam çubukların ısınması ve dengelenmesi sağlanır. Ardından, cam silindirin dış yüzüne yapışan renkli cam çubukların üzerine yeniden bir sıcak cam tabakası konur. Böylece, renkli cam çubuklar iki saydam camın arasında kalır. Bu ana kadar hazırlanan cam gövdenin herhangi bir özel biçimi yoktur. Bu adımda daha ilerideki işlemler için camın içindeki çubukların alt uçları çok hassas biçimde birleştirilip bir anlamda demet hâline getirilir. Bunu sağlamak için sıcak cam kütlenin uç kısmı özel bir maşa ile yavaş yavaş sıkılıp, döndürülerek çekilip uzatılır. İşte, bir çeşmibülbülün yapımındaki en hassas nokta, cam çubukların birbirleriyle tam ve simetrik olarak birleşmesidir. Burada yapılacak bir hata, daha sonraki işlemlerde artık düzeltilmesi imkânsız olan simetri sorunları yaratabilir. Hazırlanan cam gövde, artık herhangi bir kalıp içinde biçimlendirilmeye hazır duruma gelmiştir. Ama önceki işlemler sırasında cam biraz soğuduğu için yeniden gerektiği kadar ısıtılır ve son biçimini alacağı kalıp içine yerleştirilerek, üflenip son biçimi verilir. Bu sırada kalıp içindeki cam, belirli bir yöne döndürülerek çeşmibülbülün en önemli özelliği olan çubukların düzgün bir biçimde burkulması sağlanır. Kesin biçimi verilen çeşmibülbülün artık üfleme çubuğundan ayrılmasının zamanı gelmiştir.

Bir çeşmibülbül üretiminin en son adımı, ağız kısmının biçimlendirilmesidir. Üfleme çubuğundan kopartılarak ayrılan cam, çeşitli araçlarla tutularak ağız kısmı üzerindeki çalışma başlar. Önceki evrelerde soğuyan camın, ağız kısmını biçimlendirmek için yeniden ısıtılması gerekir. Yeniden yumuşatılan camın ağız kısmına özel aletlerle gereken son biçim verilir. Üretimi tamamlanan çeşmibülbül soğutulduktan sonra artık hazır hâle gelmiştir. Yukarıda “uzun uzadıya” anlatılan bütün bu işlemler bütününde göz açıp kapayana kadar geçen bir sürede tamamlanır. Her adımdaki teknik zorluğu da düşünürseniz, çeşmibülbülün değeri belki daha iyi anlaşılır. Üstelik bütün bu adımlar sırasında neredeyse akkor hâlde olan camın aldığı şekil ancak soğuduktan sonra ortaya çıkar.

Behzat ŞAHİN
(Kısaltılmıştır.)

1. ETKİNLİK

Aşağıda geçen cümlelerdeki altı çizili kelime ve kelime gruplarının anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Sonra bu kelime ve kelime gruplarının anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten bulup öğreniniz.

- Saydam cam içinde döne döne yükselen beyaz ya da renkli helezonlarıyla hemen göze çarpan “çeşmibülbül” cam sanatının en özgün tekniklerinden biri.
- Bir çeşmibülbülün yapımındaki en hassas nokta, cam çubukların birbiriyle tam ve simetrik olarak birleşmesidir.
- Çeşmibülbülün yapımında ilk hazırlık aşamasından son biçimini alıncaya kadar geçen bütün süreç, tam bir sanatçı duyarlılığı ve ustalık gerektiriyor.

2. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriği ile televizyondan izlediğiniz bir cam sanatı belgeselindeki sunumu karşılaştırınız. Elde ettiğiniz çıkarımları sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz “Çeşmibülbül’ün Esrarı” adlı metinde anlatılan bir cam sanatı olan çeşmibülbül yapmanın iş ve işlem basamaklarını sırasıyla yazınız.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

4. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğine yönelik dört soru hazırlayıp cevaplayınız.

Soru:
.....
.....
Cevap:
.....
.....

Soru:
.....
.....
Cevap:
.....
.....

Soru:
.....
.....
Cevap:
.....
.....

Soru:
.....
.....
Cevap:
.....
.....

5. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde yazar, hangi anlatım biçimlerinden (öyküleme, betimleme, açıklama, tartışma) ve düşüncüyü geliştirme yollarından (tanımlama, örnekleme, tanık gösterme, benzetme, sayısal verilerden yararlanma) yararlanmıştı? Metinden örneklerle aşağıya yazınız.

Anlatım biçimleri
.....
.....
.....
Düşüncüyü geliştirme yolları
.....
.....
.....

6. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde yazar, cam sanatı konusuyla ilgili duygu ve düşüncelerini özgürce anlatmış. Konuyla ilgili kanıtlama amacı gütmeyen bilgi vermeye çalışmıştır. Bu açıklamalardan yararlanarak metnin türünü belirleyiniz. Türün özelliklerini söyleyiniz.

7. ETKİNLİK

Hazırlıkta getirdiğiniz camdan üretilmiş hediyelik eşyayı sınıfa gösteriniz. Gördüğünüz bu cam eşya ile ilgili hazırlıksız konuşmalar yapınız. Konuşmalarınızı yaparken uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini (oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak, son olarak) kullanınız. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanınız.

8. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde görülen anlatım bozukluklarını tespit edip cümlelerin doğru biçimini altlarına yazınız.

● Çeşmibülbülün ilk hazırlık aşamasından son hazırlık biçimini alıncaya kadar geçen bütün süreç, tam bir sanatçı duyarlılığı ve usta gerektiriyor.

.....

.....

.....

.....

● Bir çeşmibülbül üretiminin en son ayağı, ağız kısmının biçimlendirilmesidir.

.....

.....

.....

.....

● Emektar cam fabrikasının ustası Yusuf Görmüş'ü anmak gerekir.

.....

.....

.....

.....

9. ETKİNLİK

Çevrenizde faaliyet gösteren bir sanat dalıyla ilgili (dokumacılık, kunduracılık, bakırcılık, ağaç işleciliği vb.) haber yazısı yazınız. Haber yazınızı oluştururken 5N 1K (ne, nerede, ne zaman, nasıl, niçin ve kim?) kuralına uyunuz. Yazınızda anlatımı desteklemek için düşünceyi geliştirme yollarından yararlanınız. Yazdıklarınızı düzenleyip okul ve sınıf panosunda paylaşınız.

A large rectangular area with horizontal dotted lines for writing, enclosed in a thin red border. The lines are evenly spaced and extend across the width of the box, providing a guide for handwriting practice.

10. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden nokta, virgül, tırnak işareti, kesme işareti ve kısa çizginin kullanıldığı cümleler bulup yazınız. Bu işaretlerin hangi amaçla kullanıldıklarını yanlarına yazınız.

[illegible]

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Geçmiş günlerinizi belgeleyen fotoğraflarınızdan bulabildiklerinizi sınıfa getiriniz.
- Çok etkilendiğiniz unutamadığınız bir anınızı sınıfta anlatmak için hazırlık yapınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Çocukluğunuzdan hayalinizde kalan çevre görüntüleri nelerdir? Betimleyiniz.
2. Çok etkilendiğiniz, unutamadığınız bir anınızı sınıfta anlatınız.

Metni empati kurarak dinleyiniz. Dinlediğiniz metinde geçen anlamını bilmediğiniz kelimeleri tespit etmeye çalışınız.

UNUTURSUN MİHRİBANIM (DİNLEME METNİ)

1. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metinde geçen anlamını bilmediğiniz kelimeleri listeleyip anlamlarını tahmin ediniz. Sonra bu kelimelerin sözlük anlamlarıyla tahminlerinizi karşılaştırınız.

Anlamını bilmediğim kelimeler

Tahminlerim

.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	

2. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metin sizde hangi duyguları uyandırdı? Yorumlayınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metne farklı başlıklar bulmanız istenseydi hangi başlıkları yazardınız?

Metin Başlığı

**Unutursun
Mihribanım**

4. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metne yönelik aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Şair neyin kolay olmadığını söylüyor?

.....

.....

2. Şair yaşamı neye benzetiyor?

.....

.....

3. “Beni değil kendini de

Unutursun Mihribanım” dizeleriyle ne anlatılmak isteniyor? Açıklayınız.

.....

.....

4. Zamanın ilerlemesi şairin duygularında nasıl bir değişiklik yaratıyor?

.....

.....

5. Şiirin her bölümünün sonunda aynı dizenin tekrarlanması şiire nasıl bir anlam özelliği kazandırıyor?

.....

.....

6. Dinlediğiniz şiirden çıkardığınız ana duyguyu yazınız.

.....

.....

.....

5. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metnin türünü belirleyip özelliklerini yazınız.

Türün Adı:

Türün Özellikleri

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. ETKİNLİK

“Yıllar, sevgi, aile, çocuklar, dünya, çevre, toplum” kelimeleri sizde neleri çağırıştırıyor? Düşününüz. Sonra bu kelimeleri de kullanarak bir düşünce yazısı yazınız.

[illegible]

SAHNEDE CANLANAN OYUNCAK: KUKLA

Bir kutuya konmuş ya da bir çengele asılmış kukla gördünüz mü hiç? Cansızca yatan tahta ya da bez parçasıymış gibi görünür. Kollarını sarkıtmış, başını bükmüş öylece durur. Oysa aynı kukla, daracık tiyatro sahnesinde, kuklacının sayesinde gözlerimizin önünde canlanır. Her kukla, sanki gerçek bir oyuncuymuş gibi bizi kimi zaman güldürür, kimi zaman hüzünlendirir, kimi zaman da korkutur. Birçok halkın geleneksel gösteri sanatları arasında yer alan kuklacılık ve kuklalar, yüzyıllardır var. Televizyonun olmadığı dönemde, seyirlik oyunların bir kısmı kuklalarla gerçekleştiriliyordu. Şimdi her evde bir televizyon var ve kuklalar eski çekiciliğini kaybetmiş gibi görünüyor. Ama yine de nerede bir kukla görsek heyecanlanıp izlemeye koştuğumuza göre, onlar daha uzun yıllar bizimle birlikte yaşama-ya devam edecek gibi.

Kuklalar, genellikle tahta, bez, son yıllarda da plastik gibi malzemelerden yapılır. Bu cansız oyuncuları, birkaç sınıfta toplayabiliriz. İple oynatılan, ele geçirilen, parmağa takılan kukla çeşitleri var. Bunlar arasında en köklü geçmişi olan ipli kukla. Bu tür kuklaların genellikle dirsek ve dizleri eklemlili olan kolları ve bacakları, tahta gövdeye menteşelerle tutturulur. Tahta, pişmiş toprak ya da karton gibi malzemelerden yapılan baş kısmıysa içinde rahatça dönebileceği bir boşluğa sokulur. Bacaklar iplerle asılır, ayak tabanlarına, hareketler daha doğal görünsün diye ağırlık yapan kurşun parçalar konulur. Kuklaların ellerine ve ayaklarına bağlı ipler, oynatılmalarını kolaylaştıran “hamut” ya da “istavroz” denen bir tahta parçasına bağlanır.

El kuklalarını oynatmaksa daha basittir. Kuklacı, el kuklasını tıpkı bir eldiven gibi eline geçirerek oynatır. İşaret parmağı başın içine, başparmak kuklanın bir koluna, orta parmak da öteki koluna girer.

Kuklalar, çok eski zamanlardan beri var. Eski Yunan'da ipli kuklaların çok yaygın olduğu, çocukları olduğu kadar büyükleri eğlendirmek için de oynatıldığı biliniyor. Ortaçağ Avrupası'ndaysa kukla tiyatroları, kent kent dolaşır ve kahramanlık öykülerinden esinlenmiş oyunları sahneye koyarlardı. Japonların da adına "Bunraku" denen geleneksel bir kukla tiyatrosu geleneği var. Burada kuklalar, sahnede gerçek kişiler varmış izlenimi vermek için incelikle geliştirilmiş. Ağızları, gözleri, hatta ellerinin parmakları bile hareket edebiliyor. Ne var ki bu kuklaları oynatmak çok zor. Çünkü her kukla için üç oyuncu gerekiyor.

Türklerde de çok eskiden beri kuklaların var olduğunu biliyoruz. Ne Osmanlı ne de Cumhuriyet tarihinde profesyonel anlamda kukla tiyatrosu olmasa da, geleneksel yaşamda, düğünlerde, eğlencelerde sıklıkla karşılaşılan bir oyun türüydü kukla tiyatroları. Hatta "Karagöz" ve gölge oyunundan çok daha eskilere uzanan bir tarihe sahip kuklalar. Halk öykülerimizde Keloğlan, gölge tiyatromuzda Karagöz, ortaoyununda Pişekâr neyse geleneksel kukla tiyatromuzda da "İbiş" odur. El kuklalarından olan İbiş, ortaoyununda olduğu gibi, burada da konağın kahyasıdır. Her önüne gelene eğilmekten sallabaş olur, her eğilişte şapkası başından düşer; ya evin hanımına, ya hanımın kızına ya da kendisi gibi evin hizmetçisine âşıktır. Sevgilisinin karşısında eğilir, bükülür, utanır, sıkılır ama sonunda bir öpücük almadan bırakmaz onu. El kuklasının yanı sıra kukla tiyatrosunun, ip kuklası, bez kuklası gibi çeşitleri vardır. Halk oyunlarında kullanılan "çatal adam kuklası" çok ilginçtir. Oyuncu, arkasına yerleştirilen kendi boyutundaki manken kuklayı, oyuncunun elleri ve ayaklarıyla kuklanın elleri ve ayakları arasında bağlanan iplerin yardımıyla hareket ettirir.

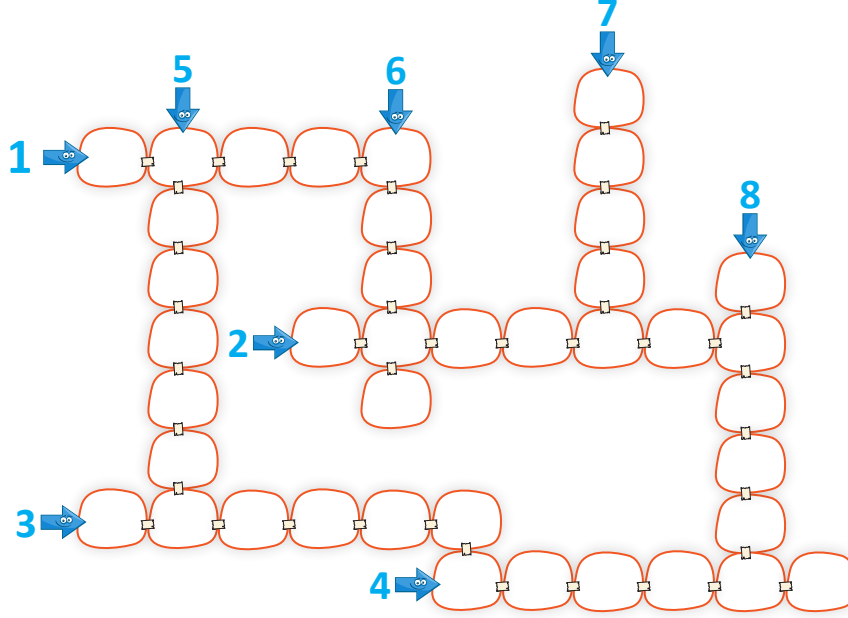
Böylece oyuncu hangi hareketi yaparsa, kukla da iplerin yardımıyla aynı hareketi yapar ve sahnede aynı dansı oynayan iki halk oyuncusu yanılsaması yaratılır. Anadolu'daki kukla çeşitlerine son olarak da kaşık kuklası eklenebilir. Kaşık kuklası, büyük tahta kaşıklara insan yüzü çizerek ve onları süsleyerek yapılır.

Siz de eğer isterseniz evde eski çoraplarınızı kullanarak kuklalar yapabilirsiniz. Elinize geçireceğiniz çoraplara kaş, göz yaparak onlara can verebilirsiniz. Gereksiniminiz olan tek şey biraz düş gücü.

Gökhan TOK

7. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A. Temayla ilgili kelime ve kavramlardan oluşan bulmacayı çözünüz.

1. Varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kâğıt, bez vb. üzerinde yapılan biçimleri.
2. Sahnelenmek için yazılmış oyunların tümü.
3. Bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlmek veya seslendirmek.
4. Herhangi bir hareketi düzenli aralıklarla parçalara bölerek bunların resimlerini belirleme ve sonra bunları gösterici yardımıyla karanlık bir yerde, bir ekran veya perde üzerinde yansıtarak hareketi yeniden oluşturma işi.
5. Güzelliği ve güzelliğin insan belleğindeki ve duygularındaki etkilerini konu alarak ele alınan felsefe kolu, güzel duyu.
6. Birtakım duygu ve düşüncüyü belli kurallar çerçevesinde uyumlu seslerle anlatma sanatı.
7. Belli bir uygarlığın veya topluluğun anlayış ve zevk ölçülerine uygun olarak yaratılmış anlatım.
8. Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü, cemiyet.

B. “İnsan” ve “Toplum” kavramlarının sizde uyandırdığı duyguları açıklayan bir yazı yazınız.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

C. Aşağıdaki şiiri yönergeler doğrultusunda değerlendiriniz.

SANAT

Başka sanat bilmeyiz karşımızda dururken
Yazılmamış bir destan gibi Anadolu'muz
Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken
Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz.

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL

- ### 1. Şiirin konusu nedir?

2. Şiiri şekil özellikleri yönünden değerlendiriniz.

.....

.....

.....

.....

Ç. Aşağıdaki soruların doğru cevaplarını bulup işaretleyiniz.

1. Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi yapı yönünden diğerlerinden farklıdır?
 - A) Öğrencilik yıllarının nasıl geçtiğini anlatıyordu.
 - B) Türkçe dersini çok seviyorum.
 - C) Aile toplumun temelini oluşturur.
 - D) Gazeteciler binanın önünde toplanmışlar.
2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yapı yönünden farklı bir fiil kullanılmıştır?
 - A) Arkadaşım yaşlı amcaya yardım etti.
 - B) Kurşun kalemim okulda kayboldu.
 - C) Çocuklar bahçede konuşuyorlar.
 - D) Kardeşim piknikte hasta oldu.
3. Aşağıdakilerden hangisi tiyatro terimi **değildir**?
 - A) Mimik
 - B) Konuşma
 - C) Jest
 - D) Kostüm
4. “İnsanlar, geçmişte yaşadıkları bir olayı sonradan hatırlayarak yazabilirler.” cümlesiyle hangi yazı türünden söz ediliyor olabilir?
 - A) Anı
 - B) Deneme
 - C) Şiir
 - D) Gezi
5. Kitap okumayı çok seviyorum.” cümlesinde geçen fiille ilgili verilen bilgilerden hangisi **yanlıştır**?
 - A) 1. tekil kişiyle çekimlenmiştir.
 - B) Geniş zaman eki almıştır.
 - C) Basit yapılı fiildir.
 - D) İş (kılış) bildirmektedir.

8.TEMA

BİLİM VE TEKNOLOJİ

- İLETİŞİM ARAÇLARI
- MARTI JONATHAN LIVINGSTON
- TEKNOLOJİNİN YARATTIĞI BİSİKLET
- KÜTÜPHANELERDEN GEÇER
(DİNLEME METNİ)
- KAMYON (SERBEST OKUMA)

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. İlk iletişim araçları olarak nelerden yararlanıldı?
2. Elektrikli telgraf makinesi ilk ne zaman, kim tarafından üretilmiştir?
3. Telefonun mucidi kimdir? Araştırınız.

Aşağıda, bilgilendirici bir metin verilmiştir. Metni noktalama işaretlerine ve türün özelliklerine uygun biçimde sesli okuyunuz. Metni okurken işaretleyerek veya tartışarak okuma yönteminden yararlanabilirsiniz.

İLETİŞİM ARAÇLARI

Mesaj gönderme makinelerinin, 19. yüzyılda icadından önce, haberleşme çok zor ve yavaştı. İnsanların haber iletme yöntemleri, ulaklarla mektup gönderme ya da tamtam, duman, ateş, kilise çanı ve yansıtıcı aynalarla işaret göndermeden ibaretti. Bunlardan çoğu yalnızca kısa mesafelerde işliyor, uzun mesafeler arasındaki mektuplaşmaysa çok uzun sürüyordu. Buharlı gemilerin icadından sonra bile Avrupa'dan gönderilen bir mektubun Avustralya'ya ulaşması aylar alıyordu.

Claude Chappe (Klod Şape) (1763-1805) adlı Fransız, "uzaktan yazma" anlamına gelen telgraf adında bir sistem ortaya attı. Tepelerin üzerine kurulmuş kulelerden bir ağ oluşturdu. Her kulenin üzerinde 49 değişik konuma ayarlanabilen iki uzun oka sahip bir makine vardı. Her konum bir harfe ya da rakama karşılık geliyordu. Operatörler böylece bir kuleden öbürüne mesaj gönderebiliyordu. Bu sistem çok başarılı oldu. 19. yüzyılın ortalarına gelindiğinde Fransa'daki kule ağı 4828 km'lik bir mesafeyi kaplar duruma gelmişti.

İlk elektrikli telgraf makinesini 1837'de İngiliz mucitler William Cooke (Vilyım Kuk) (1806-79) ve Charles Wheatstone (Çarls Vitston) (1802-75) üretti. Alıcı cihaza teller üzerinden elektrik akımı gönderiliyordu. Elektrik akımı, alıcı cihazın kadrantındaki bir dizi iğneyi hareket ettiriyordu. İğnelerin kadranda gösterdiği harfler mesajı oluşturuyordu.

1843'te Amerikalı sanatçı Samuel Morse (Samuel Mors) (1791-1872), Cooke ve Wheatstone'un makinesinde kullanılan yerini alan yeni bir telgraf kodu tasarladı. Alfabedeki her harfe nokta ve çizgilerden oluşan bir kod verdi. Mesaj gönderilirken uzun elektrik sinyali çizgi, kısa elektrik sinyali nokta anlamına geliyordu. Bilindiği gibi mors alfabesi bugün hâlâ kullanılmaktadır.

Morse, Baltimore'dan Washington'a uzanan 60 km'lik bir telgraf hattı kurarak bulduğu alfabeyi yaygınlaştırdı. Bu hattı başkanlık seçimlerine ait haberleri iletmek için kullandı.

1858'de Charles Wheatstone, yeni bir sistem oluşturdu. Mesaj mors alfabesine göre uzun kâğıt şeritlere deliniyor, delikli şeritler de telgraf makinesine veriliyordu. Hattın öteki ucundaysa bir kalem, alınan sinyalleri başka bir şeride geçiriyordu.

Sonunda kalemin yerini ses çıkaran bir düdük aldı. Bu düdük çizgilerde uzunca, noktalarda kısa sesler çıkarıyordu. Bu sesleri dinleyen operatör, kodlanmış mesajı yazıya çeviriyordu.

Kimi mucitler uzun mesafelerden konuşabilmeyi sağlayan aygıtlar yapmaya çalıştılar. Bu konuda çığır açan kişi, ABD'de yaşayan Alexander Graham Bell (Aleksandır Graham Bel) (1847-1922) adlı İskoç olmuştur. Önceleri bir sağırılar okulunu yöneten Bell, daha sonra çalışmalarını üniversitede sürdürmüştür.

Bell ve Thomas Watson (1854-1934) adlı elektrik mühendisleri, bir gönderici (mikrofon) ve bir alıcıdan (kulaklık) oluşan bir aygıt yaptılar. Mikrofon, sesi değişken elektrik akımına dönüştürüyordu. Bu elektrik akımı da bir tel aracılığıyla gönderildiği kulaklıkta tekrar sese dönüştürülüyordu.

Tarihteki ilk telefon konuşmasını 10 Mart 1876'da Bell yapmıştır. Pantolonuna asit dökmüştü ve arkadaşına "Bay Watson, lütfen hemen gelir misiniz, size ihtiyacım var." demiştir. İlk telefon santrali 1877'de Connecticut'ta açılmıştır. Burada telefon operatörleri, konuşmacılar arasındaki bağlantıyı elle yapıyorlardı.

Uydular, Dünya'nın çevresinde dolanan insansız uzay araçlarıdır; televizyon görüntülerini ve telefon konuşmalarını iletir. Ayrıca hava ve denizlerin durumu hakkında bilgiler gönderir. 1957'de SSCB, Dünya'nın çevresinde dolanan ilk insan yapımı cisim olan Sputnik adlı uyduyu fırlatmıştır.

1960'ta da ABD, Courier ve Echo adlı uyduları fırlattı. Bunlar aracılığıyla ABD ile Avrupa arasında ilk uydu telefon haberleşmesi başladı. ABD, telefon haberleşmesinin yanı sıra, ilk kez canlı televizyon yayını yapan Telstar adlı uyduyu 1962'de fırlattı. Bu uydu aynı anda 60 telefon konuşmasını ya da bir televizyon kanalının yayını iletebiliyordu. Bugün dünyanın her bölgesi, kusursuz uydu ağlarıyla birbirine bağlanmış bulunuyor. Şirketler kendi iletişim gereksinimlerini karşılamak için özel uydular bile satın alabiliyor.

Struan REID-Patricia FARA
(Sitrün Red-Patrik Fara)
(Çeviri: Necmi Buğdaycı)

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde geçen anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarını önce tespit ediniz. Sonra bunların anlamlarını sözlüklerinizden bulup yazınız.

Kelime ve kelime grupları

Anlamları

.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	
.....	→	

2. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde geçen yönlendirici ifadeleri bulup altını çiziniz.

- İlk olarak elektrikli telgraf makinesini 1837’de İngiliz mucit William Coke ve Charles Wheatstone üretti.
- Kimi mucitler uzun mesafelerden konuşabilmeyi sağlayan aygıtlar yapmaya çalıştılar. Fakat bu konuda çığır açan kişi, ABD’de yaşayan Alexande Graham Bell oldu.
- Önceleri bir sağırılar okulunu yöneten Bell, son olarak bir üniversitede çalıştı.
- Bell, telefonu icat etti, aksi takdirde günümüzdeki gelişmiş iletişim dünyası olmayacaktı.
- İnsanların haber iletme yöntemleri eskiden sınırlı mesafeleri kapsıyordu. Oysaki günümüzde bu sınır ortadan kalkmıştır.
- İletişim araçları özellikle 19. yüzyılın ortalarında gelişmeye başlamıştır.
- Alıcı cihaza teller üzerinden gönderilen elektrik akımı, bir başka deyişle mesajı oluşturan sesler, iğneler yardımıyla harflere dönüştürülüyor.

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğine yönelik soruları cevaplayınız.

- İnsanların ilk haberleşme yöntemleri nelerdir? Sıralayınız.
.....
.....
- “Uzaktan yazma” anlamına gelen iletişim aracının adı nedir? Kim icat etmiştir?
.....
.....
- Telgraf makinesini kim geliştirmiştir? Hangi alfabeye ile iletişim sağlanmıştır?
.....
.....
- Graham Bell’in icat ettiği telefon makinesinin iki ana unsurunu neler oluşturmuştur?
.....
.....
- Tarihte ilk telefon konuşmasını kim, hangi tarihte yapmıştır?
.....
.....
- Günümüzde iletişim dünyası hangi gelişmeleri yaşıyor? Yorumlayınız.
.....
.....

4. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili kelimelerin aldıkları çekim eklerinin işlevlerini belirleyiniz.

- Kimi mucitler uzun mesafelerden konuşabilmeyi sağlayan aygıtlar yapmaya çalıştılar.
.....
- Pantolonuna asit dökmüştü ve arkadaşına “Bay Watson, lütfen hemen gelir misiniz, size ihtiyacım var.” demiştir.
.....
- Alıcı cihaza teller üzerinden elektrik akımı gönderiliyordu.
.....

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Uçmak nasıl bir duygudur? Beyin fırtınası yapınız.
2. Martıların en belirgin özellikleri nelerdir?
3. Yardım almadan başarılı olduğunuz bir işin sonunda neler hissettiniz? Anlatınız.

Aşağıdaki metni, farklı yazı karakterleri ile yazılmış bölümlerine, noktalama işaretlerine ve türün özelliğine dikkat ederek sesli okuyunuz.

MARTI JONATHAN LIVINGSTON

Martı Jonathan, diğer martılardan daha yükseklere uçmayı, daha derinlere dalıp en leziz balıkları avlamayı hedeflemiştir kendine. Her seferinde de bunu gerçekleştirip kendisine daha yüksek, daha derin hedefler seçmiştir. Richard Bach (Rıçırd Bah), herkesin bir hedefinin olması gerektiğini ve her seferinde bir öncekinden daha iyi hedefler seçmemiz gerektiğini, mutluluğumuzun bu olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

Bilindiği gibi martılar deniz kenarında, balıkçı teknelerinin etrafında dolanıp karınlarını doyurmak için uçup duran kuşlardır. Onlar için bu uçuşun tek amacı yiyeceğe ulaşip karın doyurmak, kıyıya ulaşmaktır. Ancak martı Jonathan Livingston (Janıtın Livistin) için bu uçuşun amacı yemek bulmak değil, uçmaktır. O, sürekli öğrenmek isteyen bir kuş ve uçabilme yeteneğini de çok iyi değerlendirerek kalıplarının dışına çıkmak isteyen bir martıdır. Diğer martılar onun bu davranışları karşısında kaygılanıyorlar, bunun yanında ona destek olanlar da oluyor. Uzun çalışmalarının sonucunda hızlı uçuş rekoru kırıyor, suya hızlı dalıp çıkmayı ve böylece daha kolay avlanmayı öğreniyor.

Ancak tüm bunları öğrenirken martı grubundan ayrı kaldığı için dışlanıyor. Martı Jonathan üzülüyor... Ama bu üzüntünün nedeni gruptan dışlanmak değil, bulunduğu gelişmeleri diğer martılara aktaramamak... Bir gün kendisi gibi çok başarılı uçuşlar yapan bir arkadaş buluyor. Bunlar bir, iki, üç derken çoğalıyorlar. Hepsi de Jonathan gibi sürüden dışlananlar... Arkadaşlarıyla cennet gibi bir yerde sürekli çalışmalar yapan Martı Jonathan, tüm öğrendiklerini diğer martılara öğretmek istiyor. Geriye dönüp çalışmalara başlıyor, hepsiyle tek tek ilgilenip onlara özgürlüğü öğretiyor. Onların da sıradanlıktan kurtulup kişisel gelişimlerini tamamlamalarında onlara yardımcı oluyor.

Aşağıdaki metinde, Martı Jonathan Livingston'un uçuş denemeleri ve farklı çabaları anlatılmaktadır. (...)

Sürü içinde sıradan bir martı olmaya karar vermek, kendini daha iyi hissetmesine neden olmuştu. Artık onu öğrenmeye iten gücü umursamayacak, doğasına meydan okumayacak ve dolayısıyla başarısızlığa uğramaktan korkmayacaktı. Hiçbir şey düşünmeden, kumsalda parlayan ışıklara doğru karanlıkta uçmak ne hoştu!

Karanlık! O derinden gelen ses, bir alarm gibi kulaklarında tekrar çınladı. Martılar kesinlikle karanlıkta uçamazlar.

Jonathan'ın dinlemeye hiç niyeti yoktu. Çok hoş, diye düşündü. Işıklar ve ay suya yansımış parlıyor, gecenin içinde küçük fener etrafa hoş bir ışık yayıyordu. Her şey dingin ve huzur vericiydi.

Aşağı in! Martılar karanlıkta uçamaz! Karanlıkta uçabilmen için bir baykuşunki gibi gözlere, bir şahininki gibi kısa kanatlara ve uçuş haritalarına sahip olman gerek!

Gecenin bir vakti, yüz fit yukarıda, Martı Jonathan Livingston, bu gerçeğe gözlerini kapadı. Acıları, dertleri, hepsi yok oldu.

Kısa kanatlar! Bir şahinin kısa kanatları!

"İşte yanıt bu! Of be ne aptalım. İhtiyacım olan tek şey, ufacık kanatlar. Yapmam gereken, kanatlarımı gövdeme yapıştırmak ve sadece kanat uçlarımla uçmak. Kısa kanatlar!"

Kapkara denizin üstünde, iki yüz fite yükseldi. Bir an bile ölümü ya da başarısızlığı düşünmeden, kanatlarını vücuduna iyice yapıştırdı. Sadece kanatlarının küçük, ince ve sert uçlarını boşa, rüzgâra bırakarak dimdik bir dalışa geçti.

Rüzgâr başının üstünde bir canavar gibi uğulduyordu. Saatte yetmiş mil, doksan, yüz yirmi ve daha hızlı... Şimdi, yüz kırk milde, kanatları yetmiş milde olduğu gibi bir zorlanmayla karşı karşıya geldi. Kanat uçlarını belli belirsiz hafifçe döndürerek dalıştan çıktı, ay ışığında, dalgaların üstünde hızla ilerledi.

Rüzgârı yarabilmek için gözlerini kısıtı, mutluydu. Kontrollü bir uçuşla saatte yüz kırk mil hız yapmıştı. "İki yüz fit yerine beş yüz fitten daldığımda hızım ne olur, çok merak ediyorum."

Biraz önce alınan karar unutulmuş, rüzgârla birlikte hızla savrulup gitmişti. Verdiği sözden dönmek onu yine kendisi yapmıştı ve kendisini hiç de suçlu hissetmiyordu. Bu tür sözleri ancak sıradanlığı onaylayan martılar verir. Farklı olmayı öğrenmiş birinin ise böyle sözler vermeye ihtiyacı yoktur.

Gündoğumuyla birlikte Martı Jonathan, çalışmalarına yeniden başladı. Beş yüz fit yükseklikte, balıkçı tekneleri durgun mavi deniz üstünde ufacık bir nokta, yiyecek bulabilmek için dönüp dolaşan martı sürüsü ise belli belirsiz bir toz bulutu gibi görünüyordu.

O, korkuyu yenmenin gururuyla, haz alarak yaşıyordu. Tüm bunları düşünürken kanatlarını sımsıkı gövdesine yapıştırdı, kanat uçlarının açılarını azıcık genişletti ve dimdik suya daldı. Dört yüz fite indiğinde son hızına ulaşmıştı. Artık bu yükseklikte bir ses duvarı hâline gelen rüzgâr ona sürekli çarparak daha fazla hızlanmasını engelliyordu. Dimdik aşağı doğru, saatte iki yüz kırk mil hızla uçuyordu. Bu hızda eğer kanatları açılsa, milyonlarca minik martı parçacığına dönüşeceğini biliyor ve bunu göz ardı ediyordu. Çünkü hız güç demektir, büyük bir zevkti ve kusursuz bir güzellikti.

Yüz fite indiğinde heybetli bir rüzgâr kanat uçlarını tok bir sesle titretiyordu. Yolunun üstündeki balıkçı teknesinin ve martı kalabalığının bir meteor hızıyla büyüyerek kendisine doğru yaklaştığını fark ettiği anda durmak istedi.

Duramıyordu. Çünkü bu hızda nasıl durabileceğini ya da dönebileceğini henüz öğrenmemişti.

Bu çarpışmanın sonu mutlak bir ölümdü.

Ve o, gözlerini kapatmaktan başka bir şey yapamadı.

Martı Jonathan, iki yüz yirmi mil hızla, çok güçlü bir çığlık atarak gözleri kapalı, martı sürüsünün tam ortasına dalıverdi. Neyse ki bu seferlik şansı yaver gitmişti de olay kimsenin ölümüne yol açmamıştı. İşte tüm bunlar, sabah güneş doğduktan çok kısa bir süre sonra olmuştu.

Tabii ki o yine gagasını gökyüzüne dikip saatte yüz altmış mil hızla uçmaya devam etti. Hızını yirmi mile düşürdüğünde, tekne dört yüz fit aşağıda denizdeki bir zerrecik gibi görünüyordu.

Şimdi başarısını düşünüyordu. Ulaşılabilecek son hız! Bir martı saatte iki yüz on dört mil hız yapıyordu. Bu martı sürüsünün tarihinde tek büyük andı, bu bir atılımdı. Bu andan itibaren Martı Jonathan için yepyeni bir dönem başlamıştı. Tek başına çalışmalar yaptığı alana geri dönerek sekiz yüz fit yükseklikten dalış yaparken yüksek hızda nasıl dönebileceğini de öğrenmeye koyuldu.

Kanat ucundaki tek bir tüyü hafifçe hareket ettirdiğinde, yüksek bir hızda bile, kolaylıkla yumuşak bir kavis çizebileceğini fark etti. Bunu fark etmeden önce Jonathan, bu hızda birden fazla tüyü hareket ettirdiğinde, bir fırıldak gibi dönebileceğini de öğrenmişti... Jonathan, yeryüzünün akrobatik uçuş yapabilen tek martısıydı.

Jonathan, günbatımına kadar sürekli uçtu, vaktini diğer martılarla birlikte olmak için harcamadı. Havada daireler çizmeyi, takla atmayı, yavaşça dönmeyi, tersine dönüşü, her şeyi öğrenmişti.

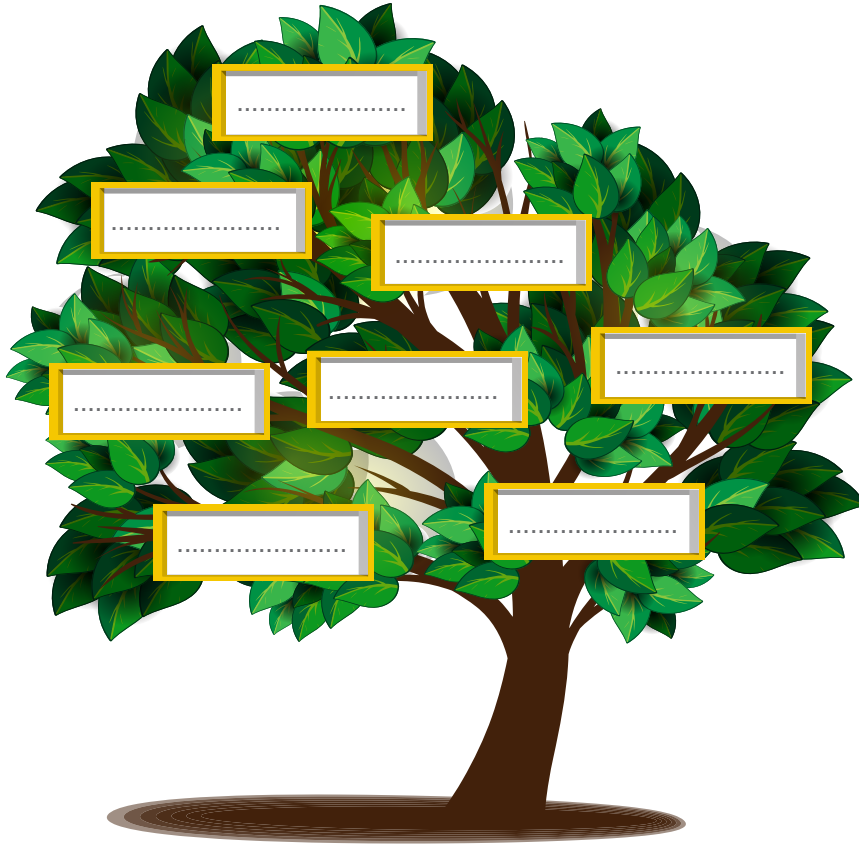
Martı Jonathan, kumsaldaki sürüye katıldığında neredeyse gece yarısı olmuştu. Yorgunluktan perişan bir hâldeydi ama yine de bir takla atarak inişe geçti ve bir tüy gibi süzülerek keyifle kumsala indi... “Diğer martılar başardığım şeyleri duyduklarında zevkten çılgına dönecekler” diye düşündü. “Yaşamak için ne çok neden var! Balıkçı teknelerinin etrafında o rutin, sıkıcı dönüp dolaşmadan başka nedenler de var yaşamak için. Cehaletimizi kırabiliriz, becerilerimizi, yeteneklerimizi ve zekâmızı kullanarak kendimizi bulabilir, kendimiz olabiliriz. En önemlisi, özgür olabiliriz! Uçmayı öğrenebiliriz!”

(...)

Richard BACH
(Çeviri: Kader Ay Demireğen)
(Kısaltılmıştır.)

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde geçen anahtar kelimeleri kavram ağacına yazınız. Sonra bu kelimelerin metinde geçtiği cümle içinde kazandığı anlamı belirleyip yazınız.

Yukarıdaki kelimelerin anlamlarını yazınız.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has a slightly aged or off-white appearance. The edges of the paper are visible against a dark background.

2. ETKİNLİK

Okuduğunuz metne hangi başlıkları uygun görürsünüz? Yazınız.

Benim başlıklarım

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğine yönelik sorular hazırlayınız. Hazırladığınız soruları sınıfta arkadaşlarınızla cevaplayınız.

Soru:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Soru:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Soru:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Soru:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin konusunu, ana fikrini ve yardımcı fikirlerini yazınız.

Metnin konusu

.....

.....

Ana fikri

.....

.....

Yardımcı fikirler

.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

5. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin hikâye unsurlarını (olay örgüsü, mekân, zaman, şahıs ve varlık kadrosu) belirleyip yazınız.

Olay örgüsü

.....

.....

.....

Mekân ile ilgili özellikler

.....

.....

.....

Zaman ile ilgili bilgiler

.....

.....

.....

Şahıs ve varlık kadrosu

.....

.....

.....

6. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin içeriğini yorumlayınız.

- Yazarın olaylara bakış açısı yönünden

.....

.....

- Metindeki öznel ve nesnel yaklaşımlar yönünden

.....

.....

- Örnek ve ayrıntılar yönünden

.....

.....

7. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki parçada hangi anlatım biçimlerinden ve düşüncüyü geliştirme yollarından yararlanılmıştır? Yazınız.

(...)

Karanlık! O derinden gelen ses, bir alarm gibi kulaklarında tekrar çınladı. Martılar kesinlikle karanlıkta uçamazlar.

Jonathan'ın dinlemeye hiç niyeti yoktu. Çok hoş, diye düşündü. Işıklar ve ay suya yansımış, parlıyor, gecenin içinde küçük fener etrafa hoş bir ışık yayıyordu. Her şey dingin ve huzur vericiydi.

Aşağı in! Martılar karanlıkta uçamaz! Karanlıkta uçabilmen için bir baykuşunki gibi gözlere, bir şahininki gibi kısa kanatlara ve uçuş haritalarına sahip olman gerek!

Gecenin bir vakti, yüz fit yukarıda, Martı Jonathan Livingston, bu gerçeğe gözlerini kapadı. Acıları, dertleri, hepsi yok oldu.

(...)

Gündoğumuyla birlikte Martı Jonathan, çalışmalarına yeniden başladı. Beş yüz fit yükseklikte, balıkçı tekneleri durgun mavi deniz üstünde ufacak bir nokta, yiyecek bulabilmek için dönüp dolaşan martı sürüsü ise belli belirsiz bir toz bulutu gibi görünüyordu.

O, korkuyu yenmenin gururuyla, haz alarak yaşıyordu. Tüm bunları düşünürken kanatlarını sımsıkı gövdesine yapıştırdı, kanat uçlarının açılarını azıcık genişletti ve dimdik suya daldı. Dört yüz fite indiğinde son hızına ulaşmıştı. Artık bu yükseklikte bir ses duvarı hâline gelen rüzgâr ona sürekli çarparak daha fazla hızlanmasını engelliyordu. Dimdik aşağı doğru, saatte iki yüz kırk mil hızla uçuyordu. Bu hızda eğer kanatları açılırsa milyonlarca minik martı parçacığına dönüşeceğini biliyor ve bunu göz ardı ediyordu. Çünkü hız güç demektir, büyük bir zevkti ve kusursuz bir güzellikti.

(...)

Richard BACH

Anlatım biçimleri:

.....

Düşüncüyü geliştirme yolları:

.....

8. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde hangi söz sanatlarından (kişileştirme, konuşurma, tezat, mübalağa) yararlanılmıştır? Metinden örnekler vererek yazınız.

[illegible]

9. ETKİNLİK

a. Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki cümlelerde geçen fiilleri yapı yönünden (basit, türemiş, birleşik) inceleyiniz. Tespitlerinizi altlarına yazınız.

- Martılar karanlıkta uçamaz.

- Kontrollü bir uçuşta saatte yüz kırk mil hız yapmıştı.

- Biraz önce alınan karar unutulmuş, rüzgârla birlikte hızla savrulup gitmişti. Verdiği sözden

dönmek onu yine kendisi yapmıştı ve kendisini hiç de suçlu hissetmiyordu.

.....

- 🔵 O, gözlerini kapatmaktan başka bir şey yapamadı.

.....

- Martı sürüsünün tam ortasına dalıverdi.

[illegible]

YAZARI TANIYALIM

Richard BACH (1936-)

Martı adlı kitabın yazarıdır. Kurgu ve hayal konusunda birçok eser yazdı. Kitaplarının çoğunu kendi hayatından esinlenerek yazdı. Pilot olan yazar kitaplarının birçoğunda uçmaktan bahsetti. 1970 yılında yem bulmak için uçmak yerine hızlı ve akrobatik uçmayı seven bir martının hikâyesini yazdı.

Eserlerinden bazıları: Martı, Uzak Diye Bir Yer Yoktur, Mavi Tüy, Sonsuza Uzanan Köprü...

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Günlük hayatınızda hangi teknolojik ürünleri kullanıyorsunuz? Listeleyiniz.
- Bisiklet sürmeyi seviyor musunuz? Bisiklete binince neler hissediyorsunuz? Konuşmak için hazırlık yapınız.
- Teknolojik bir ürünün tarihî gelişimini araştırınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Günlük hayatınızda hangi teknolojik ürünleri kullanıyorsunuz? Bu araçlar size ne tür kolaylıklar sağlıyor?
2. Teknolojik bir ürünün tarihî gelişimi ile ilgili yaptığınız araştırma sonuçlarını arkadaşlarınıza anlatınız.

Aşağıdaki metni yazım ve noktalama kurallarına uygun olarak sesli okuyunuz.

TEKNOLOJİNİN YARATTIĞI BİSİKLET

Bilimsel gelişmeler sayesinde ortaya çıkan teknolojik buluşlar, bisiklet maceracılarının da ufuklarını genişletmekte geç kalmadı. Öyle ki bisiklet yalnızca bir ulaşım aracı olmaktan çıkıp yeniliklerin, hatta imkânsızın denendiği makineler hâline geldi. Sadece macera olsun diye üretilen teorilerin ardından ortaya çıkan bisiklet prototipleri, zamanla insanlığın tutkusu oldu.

Neydi bu kadar araştırmanın sebebi? Bisikletin, insan gücüyle çalışabilen en basit makine olması ve yapılan iş oranında az enerji harcamasıydı elbette. Son yıllarda özellikle fosil kaynaklı yakıtların çevre konusunda ortaya çıkardığı ekolojik sorunlar, hemen hiç kirlilik yapmayan bu makinelerin daha da fazla incelenmesi gereğini doğurdu. Hedef, çok daha az enerji harcayarak uzun mesafeler katetmekten başlayıp uçan hatta suda giden bisiklet benzeri araçların yapılmasıydı. 1982 yılında bir İngiliz firması, İngiliz tasarımcı ve yarışçı Mike Burrows'a (Mayk Barrows) "Windeheetah"ı (Rüzgâr Çitası) tasarlama işini verdiğinde, bu prototipin gelecekte, olimpiyatlarda yarış kazanacak denli başarılı olacağı acaba biliniyor muydu?

Rüzgâr Çitası adı verilen bu tasarım, monokok (roketlerde olduğu gibi tüm yükün dış yüzey tarafından taşındığı tasarım) gövde üzerine yüksek bir sele ve alçak gidon düzenlemesi ile sürücüyü, yüksek aerodinamik verim elde edecek bir pozisyonda kullanmaya zorlayan bir tasarımdır. Tasarımcılar 70'li yıllardan beri, çok daha hafif karbon-fiber tüpler aracılığı ile çeşitli gövde tasarımları yapmaktaysalar da, üretici firmanın aerodinamik mühendisi Richard Hill'e göre Rüzgâr Çitası'nın ağırlığı, yarışın başlarından (hız yeterli oluncaya kadar geçen süreden) sonra önemsiz hâle gelmekteydi.

Üretici firma, bisikleti üretirken Formula yarış arabalarının rüzgârı yaran gövdelerine benzeyen 4.5 poundluk (yaklaşık 2.05 kilogram) basık bir yapı geliştirdi. Monokok gövdeyi çok yönlü karbon-fiberden oluşan dayanıklı plastik benzeri kompozit malzemeden üretti.

Sele, titanyum destekli bir sistem ile güçlendirildi. Arka tekerlek; yatay kolon benzeri, çok yönlü yük taşıyan, özellikle uydu üretim teknolojisinde kullanılan, karbon bazlı bir maddeden üretilmiş bir çubuk ile desteklendi. O günün raici olan 20 000 dolarlık maliyetle, Boardman adlı bir bisiklet yarışçısı tarafından kullanılan, toplam 16.8 poundluk (yaklaşık 7.62 kilogram) ağırlığıyla diğer yarış bisikletlerinden çok farklı değildi. Ne var ki sürüklenme katsayısı diğer yarış bisikletlerininkinden yarı yarıya daha azdı. Her ne kadar sürüklenme daha çok sürücünün vücut boyutlarına bağlı ise de Rüzgâr Çitası'nın Boardman'ın vücuduna ve sürüş tarzına göre tasarlanması, rüzgâra karşı sürüklenmeyi büyük ölçüde azaltmıştı.

Sürüklenmeyi azaltmanın bir diğer yolu da tüm gövdeyi ve sürücüyü tamamen saran, yağmur damlasını andıran bir kabuk kullanmaktır. Bunun benzeri bir çalışma sonucu 1992 yılında "Cheetah" (Çita) adlı bir hız bisikleti ile Kolorado Çölü'ndeki bir sürat pistinde, saatte 68.73 kara mili (yaklaşık 110.59 km) hız yapıldı ve dünya rekoru kırıldı. Normal olarak profesyonel bir bisiklet yarışçısı saatte 40 kara mili (yaklaşık 64.36 km) hıza ulaşabilir. Bu hızı saatte 30 kara mili (yaklaşık 48.27 km) artırmak ise yüksek mühendislik ve teknoloji gerektirir. Çita prototipi, 1987 yılında Berkeley'deki Kaliforniya Üniversitesinde mühendislik öğrenimi gören bir grup öğrencinin deneme amacıyla saatte 50 kara mili (yaklaşık 80.45 km) hız yapan "Concept-Z" ismini verdikleri bir tasarım ile başladı. Başarılı ilk denemeyi izleyen birçok başka denemeden sonra 1992'de, Çita ile dünya rekoru kırıldı.

Teknoloji geliştikçe ve yapılan buluşlar sayesinde daha hafif ama daha sağlam malzemeler ortaya çıktıkça, bisiklet dünyasında da değişimler ve gelişmeler olacaktır. Bisikletin ilk ortaya çıktığı zamanla günümüz arasındaki şu kısacık tarih diliminde ulaşılan sonuçlar ve teknoloji sayesinde gelişen prototipler insanı hayretler içinde bırakmaktadır.

Babür ERYALÇIN

1. ETKİNLİK

Aşağıdaki soru kelimelerini kullanarak metnin içeriğine yönelik sorular oluşturunuz. Sorularınızı sınıfta arkadaşlarınızla cevaplayınız.

Kim?

Nerede?

Ne zaman?

Niçin?

Nasıl?

2. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde geçen altını çizdiğiniz, anlamını bilemediğiniz kelimelerin anlamlarını önce tahmin ediniz. Sonra bu kelime ve kelime gruplarının anlamlarını sözlüklerinizden bulup yazınız.

Kelime ve kelime grupları

Anlamları

.....	➡	
.....	➡	
.....	➡	
.....	➡	
.....	➡	

3. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili zarfların cümleye kattığı anlamları yanlarına yazınız.

● Teknolojik buluşlar, bisiklet maceracılarının da ufuklarını genişletmekte geç kalmadı. ➡

● Hiç kirlilik yapmayan bu makinelerin daha da fazla incelenmesi gereğini doğurdu. ➡

● Lotus firması, bisikletin ana gövdesinde karbon-fiberden olmayan plastik malzemeyi niçin kullanmıştır? ➡

● Teknoloji geliştikçe bisiklet dünyasındaki gelişmeler de daha ileri gidecektir. ➡

4. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

a. Okuduğunuz metnin konusu nedir?

.....
.....

b. Okuduğunuz metinde hangi yardımcı fikirlere yer verilmiştir?

.....		
.....		
.....		

c. Okuduğunuz metinden çıkardığınız sonuç nedir?

.....
.....
.....

5. ETKİNLİK

Bisiklete binmeyi seviyor musunuz? Bisiklete binince neler hissediyorsunuz? Bu sorulara cevap olacak bir konuşma yapınız. Konuşurken yaratıcı konuşma yönteminden yararlanınız. Kelimeleri anlamına uygun kullanmaya, beden dilini etkili bir şekilde kullanmaya özen gösteriniz.

6. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerdeki ek fiiller hangi işlevlerde kullanılmıştır? Altlarına yazınız.

● Bisikletin, insan gücüyle çalışabilen en basit makine olmasıdır.

.....

● Rüzgâr Çıtası, sürücüyü, yüksek aerodinamik verim elde edecek bir pozisyonda kullanmaya zorlayan bir tasarımdı.

.....

● Rüzgâr Çıtası'nın Boardman'ın vücuduna ve sürüş tarzına göre tasarlanması, rüzgâra karşı sürüklenmeyi büyük ölçüde azaltmıştı.

.....

● Hızı saatte 30 kara mili artırmak ise yüksek mühendislik ve teknoloji işidir.

.....

b. Ek fiilin dili geçmiş, mişli geçmiş, şart ve geniş zaman biçimleriyle cümleler oluşturup yazınız.

.....

7. ETKİNLİK

Gözlemlediğiniz bir teknoloji ürününü tanıtan bilgilendirici bir yazı yazınız. Yazınıza başlık koymayı unutmayınız.

[illegible]

SONRAKİ DERSE HAZIRLIK

- Okumanın önemini vurgulayan özdeyişler ve atasözleri derleyiniz.
- Kütüphanelerin toplum hayatındaki önemini araştırınız.
- Kütüphanelerden kimler yararlanır? Araştırınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Kütüphanelerden kimler yararlanır?
2. Okumanın önemini anlatan özdeyişler, atasözleri söyleyip anlamları üzerinde konuşunuz.
3. Kütüphanelerde nasıl davranmalıyız? Beyin fırtınası yapınız.
4. Kütüphanelerin olmaması insanları nasıl etkiler? Tartışınız.

Metni not alarak dinleme yöntemine uygun biçimde dinleyiniz.

KÜTÜPHANELERDEN GEÇER (DİNLEME METNİ)

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz “Kütüphanelerden Geçer” adlı metni dil ve anlatım ile içerik yönünden değerlendiriniz.

Dil ve anlatım yönünden:

.....

.....

İçerik yönünden:

.....

.....

2. ETKİNLİK

“Kütüphanelerden Geçer” adlı metin sizde hangi duyguları uyandırdı? Yazınız.

Bu şiir bende

.....

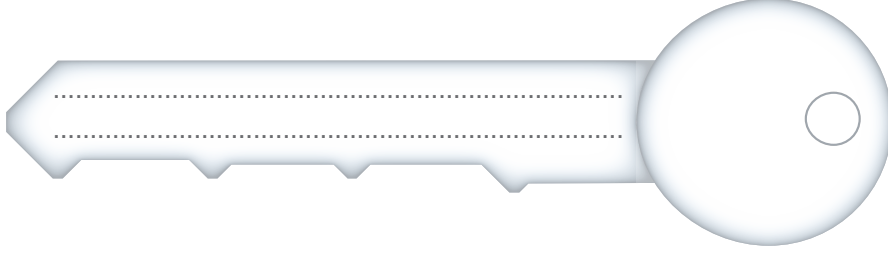
.....

.....

..... uyandırdı.

3. ETKİNLİK

Metindeki anahtar kelimeleri bulup yazınız.

4. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metne yönelik aşağıdaki soruları cevaplayınız (Soruları cevaplamadan önce metni tekrar dinleyiniz.).

1. Şaire göre bir ülkenin kalkınması neye bağlıdır?

.....

2. İkinci dördlükte kütüphaneler nelere araç olarak gösteriliyor?

.....

3. Barışa giden yol neden kütüphanelerden geçer? Açıklayınız.

.....

4. Şiirde savunulan ana duygu nedir?

.....

5. ETKİNLİK

Araştırmalarınızdan da yararlanarak kütüphanelerin toplum hayatındaki önemi üzerine bir konuşma yapınız. Konuşmanızı sunarken uygun geçiş ve bağlantı ifadelerine (oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak, son olarak) yer veriniz.

6. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metinden alınan aşağıdaki dördlükte hangi kelimeler çekim eki almıştır? Altını çiziniz.

Bir ülkenin kalkınması,
Kütüphanelerden geçer.
Uygarlığın her halkası,
Kütüphanelerden geçer.

7. ETKİNLİK

“Kitap en iyi dosttur.” ana duygusunu işleyen bir şiir yazınız.

ŞAİRİ TANİYALIM

Naim YALNIZ (1933-)

Şair, öğretmen. Şair, şiirin toplumda düz yazıdan daha etkili olduğuna inanır. Bu duygularla 1955'ten beri çeşitli konularda çeşitli dergi ve antolojilerde şiirleri yayımlanmıştır.

Eserlerinden bazıları: Okul Şiirleri, İçel'den Esintiler, Gönülden Gönüle, Dağarcıktan Seçmeler.

KAMYON

(...)

Çırçıplak bir ovanın ortasındayız. Yol kıyısında erkek, kadın, çocuk, birtakım insanlar görürsünüz. Yanlarında bohçalar, sepetler, heybeler, tavuklar var.

“Bunlar Allah’ın kırında, güneşin altında ne arıyor?” diye şaşmayınız. Yol boyunca her yer bir istasyondur. Bu insanlar, buraya şu tepelerin arasında, arkasındaki kasabalardan, köylerden inmişlerdir. Eskiden kim bilir kaç gün, kaç gecede kona göçe gidecekleri bir yere şimdi üç beş saat içinde heybeleri, sepetleriyle beraber kuş gibi uçacaklardır. “Acaba ne kadar bekleyecekler?” diye de düşünmeyin. Herhâlde Boğaziçi iskelelerinden birinde köprü vapurunu bekleyenlerden çok fazla beklemeyeceklerdir.

Yoldan gelip geçen arabaların çeşidini saymak güçtür.

Numaralı maroken koltukları yataklı vagon gibi önceden kiralanan lüks otokarlardan minimini kap-tıkaçtıllara kadar son derece zengin çeşitler. Kamyonlar vardır ki İstanbul’daki benzin kamyonları gibi alçak kenarlı bir tekneden ibarettir. Yalnız bunlara teneke yerine insan oturtulacağından içlerine bir miktar arkalıksız kahve iskemlesi konmuş, dört köşesine dikilen dört sırığa da bir tente çekilivermiştir.

Şoförün yanındaki muavin iskemlesi lüks mevkidir, yolun uzunluğuna göre on ile elli kuruş arasında değişen bir fiyat farkıyla satılır. İskemlede oturanlar birinci, yere bağdaş kuranlar ikinci mevki yolcularıdır.

Posta, hastane, hapishane kamyonlarına benzeyenleri vardır ki dört bir tarafı kapalıdır. Bunların yağmurlu ve soğuk havalarda çok iyi olacağı tahmin edilebilir.

Gene öyleleri görülür ki arabanın dingilleri üzerine oturtulmuş büyük kafesler sanırsınız.

Üç sene evvel Ayvalık'tan Balıkesir'e geliyordum. Yarı yolda bir kamyonu tesadüf ettim ki tıpkı bayramlarda cinci meydanına kurulan eski salıncaklara benziyordu. Dört tarafında peykeler, ortasında gene iki peyke... Kenarlarında, çocuklar düşmesin diye tırabzan biçiminde yeşile, kırmızıya, sarıya boyanmış korkuluklar...

(...)

Besbelli bu kamyonların yalnız makineleri Avrupa'dan getiriliyor da karoser kısımları yerli arabacılarla yaptırılıyor. Bu söylediğim orijinal şekillerle bazı kamyonların bizim çeçen arabalarına ve eski talikalara benzemesi bundan ileri geliyor olmalı. Şaşılacak şey bu, yerlerinde nasıl durduğuna hayret edilen hantal, iptidai aletlerin "Hadi!" deyince şeytan gibi koşması, taş, dere dinlememesi, tırmanmasıdır. Bazen tutarağı tutmuyor değil. Fakat Avrupa'da türlü hesap, kitap üzerine yapılmış bu makineler ip, meşin parçası, tel, çivi gibi gayet iptidai aletlerle gayet çabuk tamir ediliyor ve tekrar koşmaya başlıyor.

Yol kenarında bekleyenler için "ya kamyonunda yer bulunmazsa" korkusu da yoktur. Onlar çok kere zerzevat arabası gibi tepeleme dolu gelir. Fakat "yer yok" diye müşteri çevrildiği görülmüş şey değildir.

Bir ses: "Az müsaade! Az sıkışalım!" diye bağırır. Arabanın içinde hafif bir çalkantı olur. Öndeki jandarma neferinin kucağına bir çocuk, yahut kuzu, delikanlı bir oğulun dizine ihtiyar anası oturtulur. Kamyonun patronu içeriden çamurluğa, çamurlukta seyahat eden şoför yamağı kamyonun üstündeki denkler, fiçiler arasına çıkar, böylece yeni yolculara ve yüklerine de yer açılmış olur.

Biraz ötede iki, üç kişi daha mı el sallıyor? Gene korkmayın! Onlara da Allah'ın izniyle yer bulunacak, hatırları hoş edilecektir. Allah'ın izniyle diyorum çünkü bu kadar az yere bu kadar insan aldırma fizik kanunlarına sığmaz ancak Allah'ın izniyle kabil olur.

Çocukken pek ziyade şaşıtığım bir şey vardı. Karagöz'ün "Yalova Safası" oyununda perdenin ortasına minimini bir harar konur, bu harara Arap, Acem, Arnavut, Laz belki on kişi girerdi. Kamyonların bu hudutsuz adam alma kabiliyeti bana daima bu dolmaz hararı hatırlatır. İstanbul tren yahut vapurunda hele bir kimseyi biraz sıkıştırın; hemen çarpılır, çay semaveri gibi oturduğu yerde fıkır fıkır kaynamaya başlar. Anadolu kamyon yolcusu, kamyonu yeni adam almak için sıkıştırıldıkça darılmıyor, kızılmıyor; "Başkasının kârı için ben neye rahatsız olayım!" demeyi aklından geçirmiyor. Yanında yer açmaya çalışırken gösterdiği gayrete, güler yüze bakılırsa hatta bundan bir zevk, kendini daima ihmal etmiş, hayatını başkalarının saadeti için harcamaya alışmış bir insanın zevkini de duyuyor.

Reşat Nuri GÜNTEKİN

(Kısaltılmıştır.)

8. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

HAYATIMIZ MATEMATİK

Hesap, kitap, çarşı, pazar;
Hayatımız matematik.
İşi bilen okur, yazar;
Hayatımız matematik.

Küp, prizma, üçgen, kare,
Kenar, köşe, açı, küre,
Ölçen, biçen ona göre
Hayatımız matematik.

Rakamları topla, çıkar.
Bilmeyen bu dersten çıkar.
Seçim, geçim ona bakar.
Hayatımız matematik.

Vakit, nakit, gün, ay, sene,
Kütle, hacim, alan, tane,
Hesaplı hayat şahane,
Hayatımız matematik.

Uzun, kısa, geniş ve dar,
Metre, litre, kilo, miktar,
Kısaca, ölene kadar,
Hayatımız matematik.

Mehmet POSTALLI

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Şiirin konusu nedir?

.....

2. Şair hangi duygular içindedir? Açıklayınız.

.....

3. Şiirde geçen matematik terimlerini söyleyiniz.

.....

4. Şiirde matematik okuryazarlığı nasıl anlatılmıştır?

.....

5. Şaire göre matematik insanlara ne zaman lazım oluyor?

.....

B. Aşağıdaki soruların doğru cevaplarını bulup işaretleyiniz.

1. İnsanlar yaşamlarını kolaylaştırmak için tarihin her döneminde çeşitli buluşlar gerçekleştirmiştir. Bunların en önemlisi tekerleğin icadıdır. Tekerlek keşfedilince insanların hayatında çok büyük değişimler olmuştur. Bu değişimlerden biri de bisikletin icadıdır.

Yukarıdaki parçadan aşağıdakilerin hangisi **çıkarılamaz**?

- A) Bisiklet, tekerleğin icadından önce bulunmuştur.
- B) Tekerleğin icadı insanları rahatlatmıştır.
- C) Buluşlar, insanların hayatlarını kolaylaştırır.
- D) Tarih boyunca sürekli icat ve buluşlar gerçekleştirilmiştir.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde amaç-sonuç belirten bir anlam vardır?

- A) Akşam yemeğinden sonra eve geldim.
- B) Gonca'nın yazdığı e-postayı okumak için bilgisayarın başına oturdum.
- C) Gonca karar veremediği için yazdığı e-postayı göndermemiş.
- D) Pırıl'ın ailesi, Pırıl ile arkadaşlık yaptığı için Gonca'nın İstanbul'a gelmesini istiyorlar.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi ek fiille çekimlenmiştir?

- A) Ay ışığında, dalgaların üzerinde hızla ilerledi.
- B) Saatte iki yüz kırk mil hızla uçmuyor.
- C) Bu çarpışmanın sonu mutlak bir ölümdü.
- D) O, gözlerini kapamaktan başka bir şey yapmadı.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek fiil farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Çünkü hız güç demektir, büyük bir zevkti.
- B) Yeryüzünün akrobatik uçuş yapabilen tek martısıydı.
- C) Jonathan'ın dinlenmeye hiç niyeti yoktu.
- D) Jonathan, tersine dönüşü, her şeyi öğrenmişti.

5. "Tüm bunları düşünürken kanatlarını gövdesine yapıştırdı." cümlesinde kaç sözcük çekim eki almıştır?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

6. Uydular, Dünya'nın çevresinde dolanan insansız uzay araçlarıdır; televizyon görüntülerini ve telefon konuşmalarını iletir. Ayrıca hava ve denizlerin durumu hakkında bilgiler gönderir. 1957'de SSCB, Dünya'nın çevresinde dolanan ilk insan yapımı cisim olan Sputnik adlı uyduyu fırlatmıştır.

Yukarıdaki parçanın anlatımında aşağıdaki anlatım biçimlerinden hangisi kullanılmıştır?

- A) Açıklama
- B) Betimleme
- C) Öyküleme
- D) Tartışma

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

C.

1. A 2. D 3. C 4. B 5. A

2. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Ç.

1. D 2. C 3. B 4. A

3. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

C.

1. D 2. D 3. D 4. B 5. C 6. B 7. B

4. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

B.

1. D 2. C 3. D 4. B 5. D

5. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

C.

1. C 2. D 3. D 4. B 5. C 6. D

6. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

C.

1. C 2. D 3. C 4. A 5. D

7. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Ç.

1. B 2. C 3. B 4. A 5. B

8. TEMA SONU ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

B.

1. A 2. B 3. C 4. D 5. D 6. A

KAYNAKÇA

- Aisopos, (1998). *Masallar*. Nurullah Ataç (Çev.). İstanbul: Cumhuriyet.
- Akengin, Y. (2009). *Özlem Yokuşları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Amicis, E. de. (2001). *Çocuk Kalbi*. Ayşe Haykon (Türkçesi). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Arslan, Y. (2002). *Gelir Nevruz Bayramı, Çocuk Gözüyle Türk Kültüründe Nevruz*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bach, R. (2011). *Martı Jonathan Livingston*. Kader Ay Demireğen (Çev.). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Bağcı, M. (1999). Bayrak ve Cumhuriyet. Nahit Ali Taşkın (Hazırlayan), *Şiirlerle Atatürk ve Millî Bayramlarımız*. Ankara: Dörtel Yayıncılık.
- Besleyici, H. (tarihsiz). *20 Okul Piyesi*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Cebesoy, A. F. (1967). *Sınıf Arkadaşım Atatürk*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Cumalı, N. (1987). Görüşme, Sadık Kemal Tural, Zeynep Kerman, Mehmet Kayahan Özgül (Hazırlayanlar), *Hikâyeciliğimizin 100. Yılında Yüz Örnek*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Çakmakçıoğlu, A. A. (1998). *Atatürk Şiirleri*. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Çebi, Hakkı. (2001). *Belirli Günler ve Haftalar*. Ankara: Dörtel Yayıncılık.
- Elçin, Ş. (1986). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Ertepinar, C. (1996). *Şiir İkliminde Bir Ömür*. Ankara: Kültür Ofset Ltd. Şti.
- Eryalçın, B. (1994). Teknolojinin Yarattığı Bisiklet. *Bilim ve Teknik Aylık Popüler Bilim Dergisi*.
- Garipoğlu, Hayriye. (2000). Sağlık. Yılmaz Özek (Hazırlayan). *Belirli Günler ve Haftalar*. Ankara: Yeni Çizgi Yayınları.
- Güntekin, R. N. (tarihsiz). Anadolu Notları I-II. İstanbul: İnkılâp.
- Hatoğlu, B. (1997). Yerli Besinlerimiz, Abdullah Ercan (Derleyen), *Ünitelerle Çocuk Şiirleri Antolojisi*. İstanbul: Kaya Matbaacılık A.Ş.
- Hayatın El Kitabı 500 Soru Cevap. (tarihsiz). Ankara: Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş.
- Işık, İ. (2004). *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*. Ankara: Elvan Yayınları.
- Kalaycı, Ş. (2000). *İlköğretim Okullarında Atatürkçülük*. İstanbul: Deniz Yayınevi.
- Kallimci, H. (2002). *Arıları Sulama Vakfı*. Ankara: Tütibay Çocuk Yayınları.
- Kanık, Orhan Veli. (1997). *Orhan Veli Bütün Şiirleri*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Kantar, Ü. (2016). *Darbeden Demokrasiye 15 Temmuz*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Karakoç, Abddurrahim. (2006). Unutursun Mihribanım. Anıl S. Türer (Yayına Hazırlayan). *Türkülerden Seçmeler* (s. 207-208). Ankara: Mors Yayınevi.
- Karay, R. H. (tarihsiz). *Gurbet Hikâyeleri ve Yer Altında Dünya Var*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Kemal, Y. (2004). *Peri Bacaları Bu Diyar Baştanbaşa 3*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Komisyon. (1996). *Yağmur Damlası*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Maden, M. (2004). *Mektuplarını Uçur Bana*. Ankara: Özgüven Yayın Dağıtım.
- Oğuzkan, A. F. (2000). *Anılarda Atatürk*. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Oral, Ü. (2000). *Çocuklara Karagöz-Hacivat Söyleşmeleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Önder, M. (1976). *Aldı Sözü Anadolu*. Ankara: Ekonomik ve Sosyal Yayınlar.
- Özbek, S. (tarihsiz). Ben Mustafa Kemal'im. Melahat Koyuncu (Hazırlayan). *Belirli Günler ve Haftalar*. Kardeş Kitap ve Yayınevi.
- Özdemir, E. (1999). *Güzel Dilimiz Türkçe Dil ve Okuma Kitabı 7*. Köln: Önel-Verlag.
- Püsküllüoğlu, A. (1982). *Efsaneler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Reid, S., Fara, P. (2004). *Mucitler*, Necmi Buğdaycı (Çev.). Ankara: TÜBİTAK Yayınları.
- Schiller, Friedrich Von. (1976). Kefil. Seyit Kemal Karaalioğlu (Hazırlayan). *Sözlü Yazılı Kompozisyon Konuşmak ve Yazmak Sanatı*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Şahin, B. (2001). *Çeşmibülbül'ün Esrarı, Skylife*.
- Şatıroğlu, Â. V. (1973). *Dostlar Beni Hatırlasın*. Ümit Yaşar Oğuzcan (Derleyen). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Tan, N. (2000). Özür, Yılmaz Özek (Hazırlayan). *Belirli Günler ve Haftalar*. Ankara: Yeni Çizgi Yayınları.
- Tarancı, C. S. (1997). Cahit Sıtkı'nın Mektubu. İsmail Parlatır, İnci Enginün, Orhan Okay, Zeynep Kerman, Kâzım Yetiş, Necat Birinci (Hazırlayanlar). *Güzel Yazılar Mektuplar*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TDK *Türkçe Sözlük*. (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TDK *Yazım Kılavuzu*. (2012). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tok, Gökhan. (2005). Sahnede Canlanan Oyuncak: Kukla. *Bilim Çocuk*.
- Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. (2018). Ankara: MEB Yayınları.
- Uçman, A. (1986). *Rıza Tevfik*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Yalçın, Cevdet. (1999). *Çağdaş Düşünce Yazıları Antolojisi*. Ankara: İlayda Yayın Dağıtım Eğitim San. ve Tic. Ltd. Şti.
- Yalnız, N. (2000). Kütüphanelerden Geçer, Yılmaz Özek (Hazırlayan). *Belirli Günler ve Haftalar*. Ankara: Gürler Ofset Matbaacılık.
- Yüz Ünlü Türk. (1971). *Yaşar Doğu*. İstanbul: Hürriyet Gazetesi Yayınları.
- Zorlutuna, Halide Nusret. (2009). *Benim Küçük Dostlarım*. İstanbul: Timaş Yayınları.

İNTERNET KAYNAKÇASI

tebukturkokulu.meb.k12.tr/tema/icerikler-sorumluluk-konular-şiir-ve-yazilar (01.10.2018)

<https://www.antoloji.com/hayatimiz-matematik-siiri/> (15.10.2018)

<https://www.biyografi.net> (15.10.2018)

GÖRSEL KAYNAKÇA

- Sayfa 12 (1. resim):** <http://www.hayatbilgesi.com/medium-alternate/page/21/> (02.08.2018)
- Sayfa 12 (2. resim):** www.shutterstock.com-455251951 (18.08.2018)
- Sayfa 12 (3. resim):** www.shutterstock.com-91412876 (25.08.2018)
- Sayfa 13 (1. resim):** www.shutterstock.com-425703616 (30.08.2018)
- Sayfa 13 (2. resim):** www.shutterstock.com-44162425 (08.05.2019)
- Sayfa 13 (3. resim):** <http://sarkisla.bel.tr/haberler/asik-veyseli-olumunun-44-yili> (08.09.2018)
- Sayfa 16:** <https://listelist.com/asik-veyselin-ataturk-anisi/> (10.09.2018)
- Sayfa 17:** www.shutterstock.com-199317464 (07.05.2019)
- Sayfa 18:** www.shutterstock.com-1092476483 (07.05.2019)
- Sayfa 44:** www.shutterstock.com-637500289 (15.09.2018)
- Sayfa 66 (1. resim):** <http://www.forumdenizi.com/askerlik/7741-bir-bayrak-ruzgar-bekliyor-17.html> (16.09.2018)
- Sayfa 66 (2. resim):** <https://www.kastamonuilkhaber.com/haber-arac-ta-cumhuriyet-bayrami-co-skuyla-kutlandi-10531.html> (18.09.2018)
- Sayfa 70:** <https://tr.sputniknews.com/turkiye/201609081024775095-meb-15-temmuz-okul/> (18.09.2018)
- Sayfa 71:** www.shutterstock.com-1774795082 (06.06.2023)
- Sayfa 72:** www.shutterstock.com-1773706952 (06.06.2023)
- Sayfa 76:** https://mustafakemalim.com/milli-mucadeleye-zemin-hazirlayan-gorusme/img_20161015_154105/ (26.09.2018)
- Sayfa 77:** <https://islamansiklopedisi.org.tr/sivas-kongresi> (08.05.2019)
- Sayfa 83 (1. resim):** <http://sarioglanmtanadolulisesi.meb.k12.tr/tema/icerik.php?KATEGORI-NO=436907> (28.09.2018)
- Sayfa 83 (2. resim):** <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=98090> (29.09.2018)
- Sayfa 84 (1. resim):** https://www.samsun.com.tr/konum.aspx?id=44#.W9Cs_WIzYUE (01.10.2018)
- Sayfa 84 (2. resim):** <https://www.tedankara.k12.tr/index.php/kampuste-yasam/haberler/item/1797-19-mayis-toren-grubumuz-gosterilerini-sergiledi> (02.10.2018)
- Sayfa 92 (1. resim):** <https://mvttye.wordpress.com/2010/12/30/dumlupinar-sehitligi-aniti/> (03.10.2018)

Sayfa 92 (2. resim): <http://www.muzeasist.com/muze/profil/dumlupinar-kurtulus-savasi-muzesi>
(03.10.2018)

Sayfa 93 (1. resim): <https://mvttye.wordpress.com/2010/12/30/dumlupinar-sehitligi-aniti/>
(01.10.2018)

Sayfa 93 (2. resim): <https://mvttye.wordpress.com/2010/12/30/dumlupinar-sehitligi-aniti/>
(06.10.2018)

Sayfa 106: <https://www.mygaziantep.com/haber/yasar-kemalin-balmumu-figurune-yogun-ilgi-482.html>
(14.05.2019)

Sayfa 107: www.shutterstock.com-1370475524 (14.09.2019)

Sayfa 111: www.shutterstock.com-1019841955 (05.05.2019)

Sayfa 112: www.shutterstock.com-1333072142 (05.05.2019)

Sayfa 121: www.shutterstock.com-323920322 (07.10.2018)

Sayfa 126: <https://pbs.twimg.com/media/D3SxQbjWsAAMzQS?format=jpg&name=large> (15.06.2023)

Sayfa 132 (1. resim): www.shutterstock.com-300335093 (15.10.2018)

Sayfa 132 (2. resim): https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/haber_portal.haber_detay?p1=135344
(12.10.2018)

Sayfa 163: <https://www.latitudeslife.com/2018/02/edmondo-de-amicis-non-solo-cuore/> (17.10.2018)

Sayfa 164: <https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/simdi-spor-zamani/27618/156> (17.10.2018)

Sayfa 187: http://sehirtiyatrosu.bursa.bel.tr/wp-content/uploads/2015/01/18672_IMG_4517_201501061605.jpg (06.05.2019)

Sayfa 203: <http://www.pamukkale.gov.tr/tr/Denizli-Tanitim-Brosur/Asirlardan-Gunumuze-Cam-Sanati>
(14.10.2018)

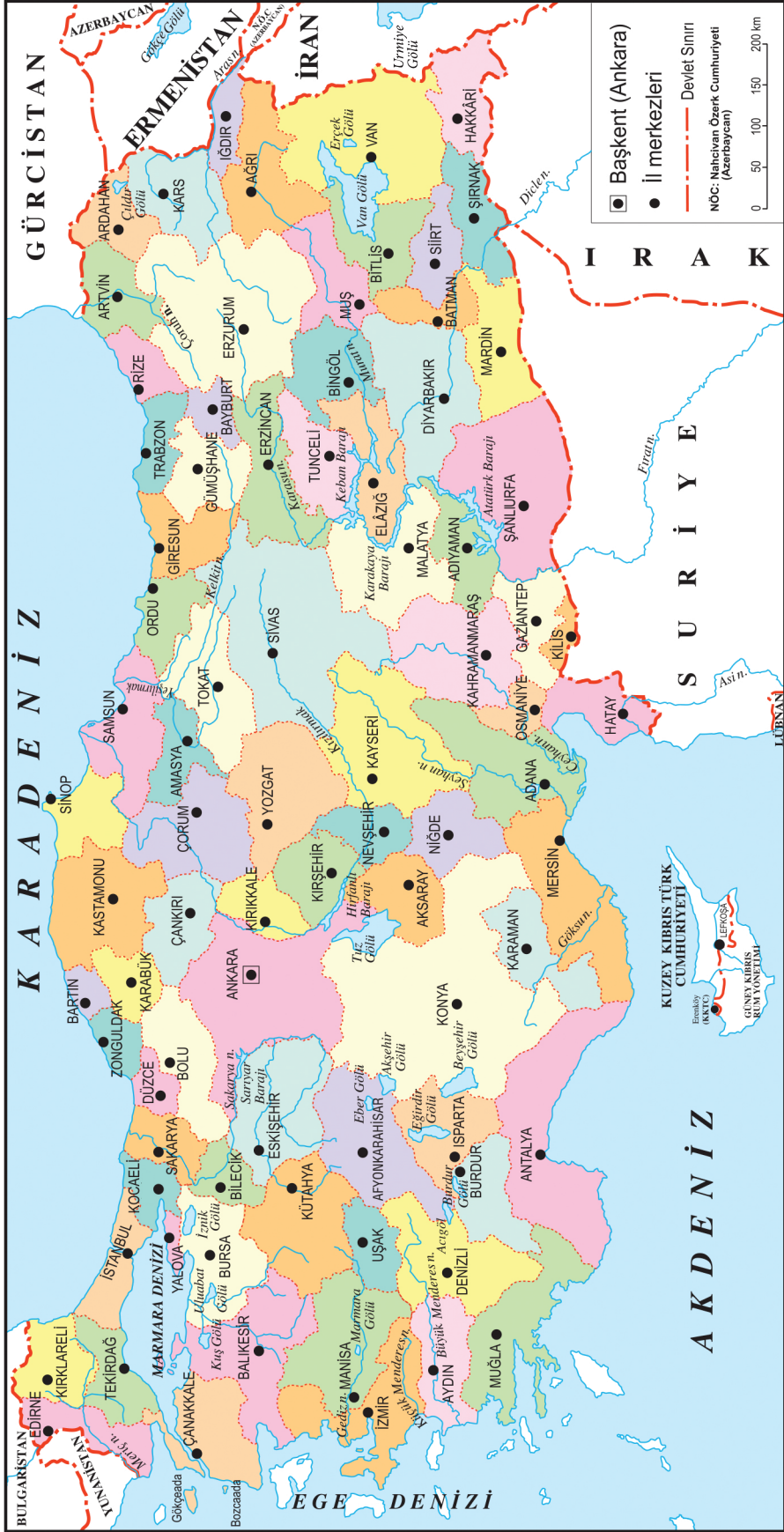
Sayfa 204: <http://glassprintist.weebly.com/cesm-i-bulbul.html> (16.10.2018)

Sayfa 220: <http://www.tarihhaber.net/wp-content/uploads/2015/08/posta-te%C5%9Fkilat%C4%B1-ic1.jpg>

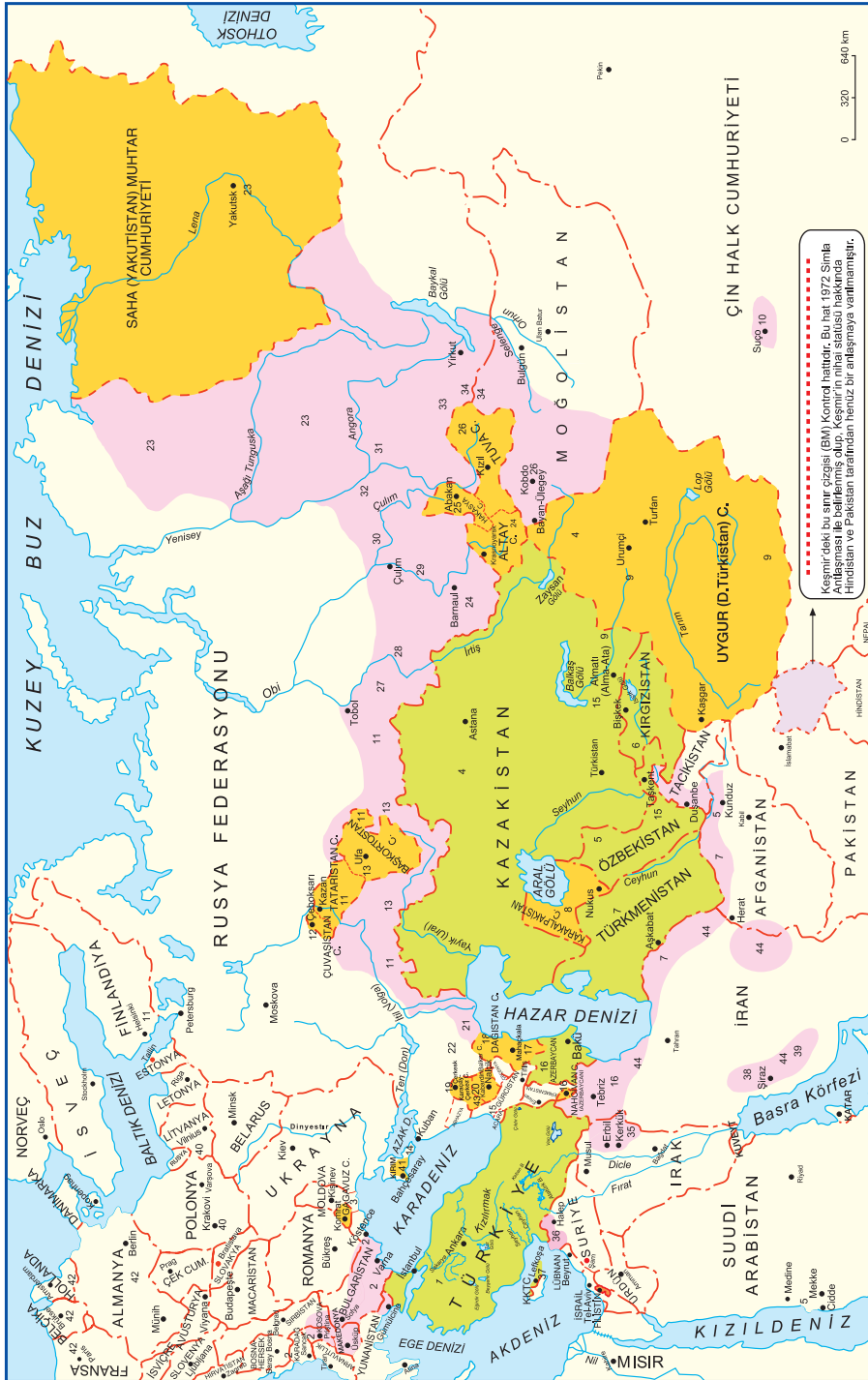
Sayfa 237: www.shutterstock.com-1313592377 (13.10.2018)

NOT: Kitapta sayfa numarası verilmeyen görseller yayınevi arşivinden alınmıştır.

TÜRKİYE HARİTASI

TÜRK DÜNYASI HARİTASI

1. Türkiye Türkleri	22. Slavropol Türkmenleri
2. Balkan Türkleri	23. Saha (Yakut) Türkleri
3. Gagavuz Türkleri	24. Altay Türkleri
4. Kazaklar	25. Hakaslar
5. Özbekler	26. Tuva Türkleri
6. Kırgızlar	27. Tobol Tatarları
7. Türkmenler	28. Barabalar
8. Karakalpaklar	29. Şorlar
9. Uygurlar	30. Çulım
10. Sanı Uygurlar ve Salarlar	31. Kumandı
11. Tatarlar	32. Kandıak
12. Çuvaşlar	33. Karagas
13. Başkırtlar	34. Uranhay
14. Kırımçaklar	35. Irak Türkleri
15. Ahıska Türkleri	36. Suriye Türkleri
16. Azerbaycan Türkleri	37. Kıbrıs Türkleri
17. Dağıstan Türkleri	38. Kaşgaylar
18. Kumuklar	39. Hamse Türkmenleri
19. Karaylar	40. Karaim Türkleri
20. Balkarlar (Malkarlar)	41. Kırım Türkleri
21. Nogaylar	42. Avrupa'daki Türkler
22. Siyropol Türkmenleri	43. Kabadın-Balkar Türkleri
23. Saha (Yakut) Türkleri	44. İran Türkleri
24. Altay Türkleri	
25. Hakaslar	
26. Tuva Türkleri	
27. Tobol Tatarları	
28. Barabalar	
29. Şorlar	
30. Çulım	
31. Kumandı	
32. Kandıak	
33. Karagas	
34. Uranhay	
35. Irak Türkleri	
36. Suriye Türkleri	
37. Kıbrıs Türkleri	
38. Kaşgaylar	
39. Hamse Türkmenleri	
40. Karaim Türkleri	
41. Kırım Türkleri	
42. Avrupa'daki Türkler	
43. Kabadın-Balkar Türkleri	
44. İran Türkleri	

ÖZERK CUMHURİYETLER

a) Başkortostan C.	Ufa	g) Saha (Yakulistan) Muhtar C.	Yakutsk
b) Çuvaşistan C.	Çeboksarı	h) Tuva C.	Kızıl
c) Dağıstan C.	Maňaçkala	i) Uygur (D. Türkistan) C.	Urumçi
d) Gagavuz C.	Komrat	j) Tataristan C.	Kazan
e) Karakalpakistan C.	Nalçik	k) Altay C.	Krasnoyarsk
f) Karakalpakistan C.	Nukus	l) Hakasya C.	Abakan
g) Nahçıvan C.	Nahçıvan	m) Karapay-Çerkes C.	Çerkesk

BAĞIMSIZ DEVLETLER

a) Azerbaycan C.	Bakü
b) Kazakistan C.	Astana
c) Kırgız C.	Bişkek
d) Kuzey Kıbrıs Türk C.(KKTC)	Lefkoşa
e) Özbekistan C.	Taşkent
f) Türkiye Cumhuriyeti	Ankara
g) Türmenistan C.	Aşkabad

İŞARETLER

Devlet sınırı	Özerk cumhuriyet ve vilayet sınırı
	Bağımsız Türk devletleri
	Özerk cumhuriyet, eyalet ve vilayetler
	Özerk olmayan Türk bölgeleri
	Kanal (Süveyş Kanalı)